

GA-11

РУДОЛФ ШАЙНЕР

ИЗ

ХРОНИКАТА

АКАША

Превод от немски: Димо Даскалов

СЪДЪРЖАНИЕ

Културата на съвременността в огледалото на духовната наука	7
Из Хрониката Акаша (Предговор).....	19
Нашите атлантски прадеди	24
Преминаване от четвъртата в петата коренна раса	42
Лемурийската раса.....	55
Разделянето на половете	72
Последните времена преди разделянето на половете.....	85
Хиперборейската и полярната епоха	97
Начало на днешната Земя Отделянето на Слънцето	110
Отделянето на Луната	119
Някои необходими междинни забележки	128
За произхода на Земята	140
Земята и нейното бъдеще	150
Животът на Сатурн	160
Животът на Слънцето	170
Животът върху Луната	182
Животът на Земята	195
Четиричленният земен човек	211
Отговори на въпроси	231
Предразсъдъци от мнима наука	236
Предговор от Мария Щайнер към първото издание (1939)	249

КУЛТУРАТА НА СЪВРЕМЕННОСТТА В ОГЛЕДАЛОТО НА ДУХОВНАТА НАУКА

За онзи, който проследява хода на научното развитие в последните десетилетия, не може да има никакво съмнение, че в това развитие се подготвя един мощен поврат. Днес звучи съвършено различно от преди, когато един природоизследовател се изказва върху така наречените загадки на съществуването. Към средата на 19-то столетие някои от най-смелите духове виждаха в научния материализъм единственото вероизповедание, което може да има някой, който е запознат с новите резултати на научното изследване. Знаменито беше станало грубото изказване, което бе направено по онова време, че “мислите стоят приблизително в същото съотношение с мозъка, в както жлъчката с черния дроб”. Това изказване направи Карл Фогт, който в своята книга “Наивна вяра и наука” както и в други произведения обяви за превъзможното всичко, което не довежда духовната дейност, душевния живот до механизма на нервната система и на мозъка така, както физикът обяснява, че движението на стрелките произлиза от механизма на часовника. Това беше времето, когато книгата на Лудвиг Бюхнер “Сила и материя” беше станала един вид евангелие за широк кръг от образовани хора. Можем да кажем, че отлични, задълбочени и независимо мислещи глави стигнаха до подобни убеждения чрез силното впечатление, което бяха направили успехите на естествената наука в по-ново време. Неотдавна микроскопът беше научил хората, че живите същества се състоят от техните най-малки частици, клетките. Геологията, учението за образуването на Земята беше стигнала дотам да обяснява развитието на нашата планета според същите закони, които действат и днес. Дарвинизмът обещавахе да обясни произхода на човека по един чисто природен начин и със своя победоносен път навлезе в образования свят така многообещаващо, че чрез него за мнозина цялата “стара вяра” изглеждаше ликвидирана. Това неотдавна се измени. Вярно е, че все още се намират закъснели последователи на учени, които изповядват тези възгледи, които също както Ладенбург възвестяваха материалистичното евангелие на Конгреса на природоизследователите през 1903 г.; обаче срещу тях застанаха други, които чрез позряло размишление върху научните въпроси започнаха да говорят на един съвършено друг език. Току що е излязла една книга, която носи заглавието “Естествена наука и светоглед”. Неин автор е Макс Ферворн, един физиолог, който е излязъл от школата на Хекел. В тази книга може да се прочете следното: “Даже и да бихме притежавали най-съвършеното познание за физиологичните процеси в клетката и нишките на мозъчната кора, с които са свързани физическите процеси, даже и да бихме могли да вникнем с поглед в механизма на

мозъчното действие също като в действието на колелцата на един часовник, ние никога не бихме могли фактически да намерим нищо друго, освен движещи се атоми. Никой човек не би могъл да види, или да възприеме по някакъв сетивен начин, как при тези движещи се атоми възникват усещания и представи. Резултатите на материалистичното схващане при неговия опит да припише духовните процеси на движенията на атомите, илюстрират твърде нагледно неговата продуктивна способност; откакто съществува материалистичният възглед, той не е могъл да обясни дори и най-простото усещане чрез движението на атомите. Така е било и така ще бъде в бъдеще. Как би могло да се мисли, че някога неща, които не са сетивно възприемаеми, каквито са психическите процеси, биха могли да намерят своето обяснение чрез едно просто разлагане на по-големите тела в техните най-малки частици! Атомът винаги си остава едно тяло и никакво движение на атоми не ще бъде някога в състояние да премине пропастта между света на телата и душата. Материалистичното схващане, колкото и плодотворно да е било то като естествена научна хипотеза за работа, колкото и плодотворно да остане то в този смисъл и в бъдеще посочвам само успехите на структурната химия, толкова неизползуваемо е то като основа за един светоглед. Тук то се оказва твърде тясно. Философският материализъм е изиграл своята роля. Този опит за един природонаучен светоглед завинаги е пропаднал”. Така говори един природоизследовател в началото на 20-то столетие върху възгледа, който към средата на 19-то столетие бе възвестен като едно ново, изискано от научния напредък евангелие.

Особено 50-те, 60-те и 70-те години на 19-то столетие са тези, които могат да бъдат отбелязани като кулминация на материализма. През тези години обяснението на духовните и душевните явления като чисто механически процеси упражни истински въодушевяващо влияние върху хората. И материалистите можаха да си кажат тогава, че в това отношение са спечелили победа над привържениците на духовния светоглед. Също и такива, които не бяха тръгнали от естествена научните проучвания, влязоха в редовете на техните последователи. Ако още Бюхнер, Фогт, Молешот и други бяха градили върху чисто естествена научни предпоставки, то в 1872 г. в своята книга “Стара и нова вяра” Давид Фридрих Щраус се опита да намери опорни точки за новото изповедание, опирайки се на своите богословски и философски познания. Още преди няколко десетилетия с книгата си “Животът на Исус” той се намеси в духовния живот по един впечатляващ начин. Той изглеждаше въоръжен с цялото богословско и философско образование на неговото време. Сега той смело се изказа, че издържаното в материалистичен смисъл обяснение на световните явления, включително и на човека трябва да образува основата на едно ново

евангелие, за едно ново морално схващане и изграждане на съществуването. Произходът на човека от чисто животински прадеди изглеждаше, че ще се превърне в една нова догма и всяко придържане към един духовно-душевен произход на човешкия род в очите на изследващите природата философи се считаше за останало от детската възраст на човечеството суеверие, с което хората не трябва повече да се занимават.

И в помощ на тези, които градяха върху основите на новата естествена наука, дойдоха историците на културата. Бяха проучени нравите и възгледите на дивите племена. Остатъци от първобитни култури, които се изравят от Земята, както и кости на допотопни животни и отпечатъците на загинали растителни светове: Всичко това трябваше да служи като свидетелство за факта, че при своето първо явяване върху Земята кълбо човекът се е различавал от по-висшите животни само по степента на развитието си, но че духовно-душевно той се е издигнал до неговата сегашна висота, започвайки развитието си от чисто животинското естество. Настъпил беше моментът, когато всичко изглеждаше да се съгласува в тази материалистическа постройка. И намирайки се под известна принуда, която представите на времето упражняваха върху тях, хората мислеха така, както пише един вярващ материалист: “Усърдното проучване на науката ме доведе дотам да приема всичко спокойно, да нося търпеливо неизменящото се и за останалото да се грижа и помагам, за да бъдат смекчени бедствията на човечеството. Аз мога толкова по-лесно да се откажа от фантастичните утешения, които едно вярващо сърце търси в чудотворни формули, колкото моята фантазия намира най-хубавите импулси чрез литературата и изкуството. Когато следя развитието на една велика драма или с помощта на учените участвам в едно пътуване до други звезди, или предприемам екскурзия до съществуващи преди човечеството пейзажи, когато се възхищавам от величието на природата, изкачил планинските върхове или почитам изкуството на хората в тонове и багри, не е ли достатъчно всичко това, което ме възвисява? Имам ли тогава нужда от още нещо, което противоречи на моя разум? Страхът от смъртта, който измъчва толкова набожни хора, ми е напълно чужд. Аз зная, че когато моето тяло се разложи, ще живея понататък толкова малко, колкото съм живял и преди да се родя. За мене не съществуват мъките на едно чистилище и на един ад. Аз ще се върна обратно в безграничното царство на природата, което обгръща с любов всички свои деца. Животът ми не е бил напразен. Аз добре съм използвал силата, която съм притежавал. Разделям се със Земята с твърдата вяра, че всичко ще се изгради по-добро и по-красиво!” (От вярата към знанието. Един поучителен път на развитие, описан достоверно от Куно Фрайданк). Така мислят днес мнозина, върху които още имат сила принудителните представи, които са действали през

горепосоченото време върху представителите на материалистическия светоглед.

Онези обаче, които се стараеха да се държат на висотата на научното мислене, стигнаха до други представи. Знаменито стана първото възражение, което един известен природоизследовател направи срещу природонаучния материализъм на Конгреса на природоизследователите проведен в Лайпциг (1876г). Тогава Дю Боа-Реймонд държа своята “реч игнорабимус” (Игнорабимус – не ще знаем. Бел. пр.) Той се опита да покаже, че този природонаучен материализъм фактически не може да установи нищо друго, освен движенията на най-малките частици на материята и искаше да се задоволи с положението, че може само да констатира тези движения. Той същевременно твърдеше, че с това не е направено още нищо, за обяснението на духовните и душевните процеси. Можем да заемем каквото и да е становище спрямо тези изложения на Дю Боа Реймонд; от тях става напълно ясно, че те представляват отричане на материалистическото обяснение на света. Те показаха, как като природоизследовател човек може напълно да се обърка от такова обяснение.

С това материалистическото обяснение на света навлезе в стадия, в който трябваше да стане поскромно относно обяснението на живота на душата. То констатира своето “незнание” (агностицизъм). От една страна заяви, че иска да остане “научно” и не иска да прибегне до други източници на знанието; но същевременно не искаше с неговите средства да се издигне до един по-висш светоглед. (В по-ново време Раул Франсе, един природоизследовател, показва по обширен начин негодността на естествонаучните резултати за един повисш светоглед. Това е едно начинание, върху което ще се върнем и друг път).

Понататък постоянно се увеличаваха фактите, които показаха невъзможността на опита да бъде изградена една психология на основата на материалните явления. Науката бе принудена да проучи определени “анормални” явления на душевния живот като хипнотизма, внушението, сомнамбулизма. Оказа се, че по отношение на тези явления за действително мислещия човек материалистичният възглед е напълно недостатъчен. Това не бяха никакви нови факти, с които хората се запознаваха. Напротив, това бяха явления, които са били проучвани от древни времена до началото на 19-то столетие, които обаче бяха изоставени настрана като неудобни през време на кулминацията на материализма.

Към това се прибави и нещо друго. Все повече бе констатирано, на какви слаби основи бяха градили самите природоизследователи с техните обяснения относно раждането на животинските форми, а също и на тези на

човека. Каквато и притегателна сила да упражняваха известно време представите за “приспособяването” и за “борбата за съществуване” при обяснението за появата на видовете учените разбраха, че с тях те са преследвали илюзорни неща. Възниква една школа – под ръководството на Вайсман, която не искаше и да знае, че качества, които едно живо същество е придобило с приспособяването си към околната среда биха могли да се наследят и че благодарение на това настъпва преобразуване на живите същества. Затова всичко се приписваше на “борбата за съществуване” и се говореше за “всеомогъщество на естествения подбор”. На това рязко се противопоставиха такива учени, които се опираха на несъмнени факти и обясняваха, че се говори за “борба за съществуване” там, където такава съвсем не съществува. Те искаха да докажат, че чрез нея не може да бъде обяснено нищо. Говориха за безсилие на “естествения подбор”. По-нататък в последните години де Врис можа чрез опити да докаже, че съществуват напълно скокообразни изменения на една жива форма в друга (мутации). Така бе разклатено също и това, което дарвинистите считаха за здрав символ на вярата, че формите на растенията и на животните се изменят постепенно. Под нозете все повече изчезваше почвата, върху която бе градено в течение на десетилетия. И без това разумни изследователи вярваха, че е трябвало още по-рано да напуснат тази почва, както например починалият на младини В. Х. Ролф, който в своята книга: “Биологичните проблеми като сравнение за развитието на една рационална етика” заяви още в 1884 година: “Дарвиновият принцип на борбата за съществуване става приемлив чрез въвеждането на ненаситността. Защото само тогава имаме обяснение за факта, че създаването, винаги където му е възможно, поема повече, отколкото се нуждае за запазване на съществуването си, и че то нараства прекалено много, където му се удава случай за това... Докато за дарвиниста не съществува никаква борба за съществуване навсякъде там, където съществуването на създаването не е застрашено, за мене борбата е вездесъща. Тя първично е борба за живот, една борба за умножение на живота, обаче не борба за съществуване”.

Естествено е при това положение на фактите разумните хора да признават, че материалистичният мисловен свят не е годен за изграждането на един светоглед. Изхождайки от него ние не можем ни най-малко да се произнесем върху душевните и духовните явления. И днес съществуват вече много природоизследователи, които се стремят да си изградят една световна постройка върху съвършено други представи. Достатъчно е да споменем само труда на ботаника Райнке “Светът като дело”. При това се оказа, че такива природоизследователи не безнаказано са били възпитани в чисто материалистичните представи. Това, което те

изнасят от тяхната нова идеалистическа гледна точка, е бедно, то може временно да ги задоволи, но не и онези, които по-дълбоко вникват в мировите загадки. Такива природоизследователи не могат да се решат да пристъпят към онези методи, които изхождат от действителното разглеждане на духа и душата. Те изпитват най-голям страх пред “мистиката”, пред “гнозиса” или “Теософията”. Това ясно проличава от гореспоменатите книги на Ферворн. Той казва: “В естествената наука кипи. Неща, които изглеждаха ясни и прозрачни на всички, днес са се размътили. Дълго време изпитани символи и представи, с които до неотдавна всеки боравеше и работеше на всяка стъпка без опасение и съмнение, са се разклатили и на тях се гледа с недоверие. Основните понятия, като тези за материята, изглеждат несигурни и най-здравата почва започва да се изплъзва изпод краката на природоизследователя. Твърди като канара стоят определени проблеми, в които досега са се разбили всички опити и усилия на естествената наука. При това познание разколебаният се хвърля с примирение в обятията на мистиката, която от най-стари времена е била последното прибежище, когато измъченият ум не е виждал вече никакъв изход. Разсъждаващият търси нови символи и се опитва да създаде нови основи, върху които да може да гради по-нататък.” Вижда се, че днешният мислител, който изследва природата, чрез своите навици на мислене не е в състояние да си създаде друга представа за “мистиката”, освен такава, която включва в себе си обърканост, неяснота на ума. И до какви представи относно душевния живот стига един такъв мислител! В края на горесцитирания труд четем: “При мисълта за смъртта предисторическият човек си е съставил една идея за отделяне на душата от тялото. Според тази идея душата се отделяла от тялото и водела самостоятелен живот. Тя не намирала никакво спокойствие и отново се връщала като дух, когато не е била прогонвана чрез надгробни церемонии. Страх и суеверие са измъчвали човека. Остатъците от тези възгледи са се запазили чак до наши дни. Страхът пред смъртта, т.е. пред това, което ще дойде след това, е широко разпространен и днес. Колко различно изглежда всичко това от гледището на психомонизма. Тъй като психическите изживявания на индивида се раждат само тогава, когато съществуват определени, закономерни връзки, те отпадат, щом по някакъв начин тези връзки са нарушени, както това непрестанно става по време на деня. С телесните изменения при смъртта тези връзки напълно изчезват. По този начин не може да съществува вече никакво усещане и представи, никаква мисъл и никакво чувство при индивида. Индивидуалната душа е мъртва. И въпреки това усещанията, мислите и чувствата живеят по-нататък. Те живеят по-нататък от предходния индивид в други индивиди, навсякъде там, където съществуват същите комплекси от условия. Те се предават по-нататък от

индивид на индивид, от поколение на поколение, от народ на народ. Те действуват и тъкат на вечния стан на душата. Работят върху историята на човешкия дух. Така живеем ние всички след смъртта като звена във великата, свързваща верига на духовното развитие.” Но представлява ли това нещо друго освен продължаващият живот на водната вълна в други, които тя е предизвикала, докато тя самата загива? Живее ли действително човек по-нататък, когато съществува по-нататък само в неговите въздействия? Такова живее по-нататък няма ли нещо общо с всички явления, също и на физическата природа? Ние виждаме, че материалистичното схващане на света трябваше да подкопае своите собствени основи. А нови основи то не може още да съгради. Едва истинското разбиране на мистиката, теософията, гнозиса ще му даде възможност да стори това. Химикът Оствалд преди няколко години говори пред Конгреса на природоизследователите в Любек за “преодоляване на материализма”, и за посочената с това цел основа едно ново натурфилософско списание. Естествената наука е узряла да приеме плодовете на един по-висш светоглед. И всяко опълчване против това не ще я ползува с нищо; тя трябва да държи сметка за нуждите на копнеещата човешка душа.

ИЗ ХРОНИКАТА АКАША ПРЕДГОВОР

Чрез обикновената история човек може да се запознае само с една малка част от това, което човечеството е преживяло в миналите времена. Историческите документи хвърлят светлина само върху няколко хилядолетия. А също и това, което науката за старите култури, палеонтологията, археологията и геологията могат да ни научат, е съвсем ограничено. И към тази ограниченост се прибавя също и несигурността на всичко, което е изградено върху външни свидетелства. Нека само помислим, как се изменя картината на нещо, намиращо се недалеч назад в миналото, или картината на един народ, когато са намерени нови исторически документи. Нека само сравним описанията, които различни историци дават върху едно и също нещо и ние скоро ще видим, на каква несигурна почва се стои в това отношение. Всичко, което принадлежи на външния сетивен свят, подлежи на времето. А времето също и разрушава това, което се е родило във времето. Официалната история обаче е заставена да ползва това, което е било запазено от времето. Никой не може да каже, когато се задоволява само с външните документи, дали това, което е запазено, е било същественото. Но всичко, което се ражда във времето, има своя произход във вечното. Само че вечното не е достъпно за сетивното възприятие. Но на човека са открити пътищата за възприятие на

вечното. Той може да развие дремещите в него сили така, че да може да познае това вечно. В статиите върху въпроса: “Как се постигат познания за висшите светове?”, които излязоха от печат под формата на книга, се показва това развитие. Тези статии постепенно също ще покажат, че на определена висша степен на неговата познавателна способност човекът може да проникне и до вечния произход на преходните във времето неща. Когато човекът по този начин разшири своята познавателна способност, по отношение познанието на миналото той вече не ще бъде принуден да ползва външните документи. Тогава той ще може да вижда това, което не е сетивно възприемаемо при събитията, което никакво време не може да разруши. От преходната история той ще премине към една непреходна история. Но тази история е написана с други букви, различни от обикновените. В гнозиса, в теософията тя се нарича “Акашова летопис”.

На нашия език можем да дадем само една слаба представа за тази летопис. Защото нашият език е нагоден към сетивния свят. И това, което обозначаваме с него, приема веднага характера на този сетивен свят. Поради това пред един непосветен, който не може още чрез собствена опитност да се убеди в действителността на един особен духовен свят, човек лесно може да си създаде впечатлението, че е фантазьор или нещо по-лошо. Който си е изработил способността да възприема в духовния свят, той опознава там миналите процеси и събития в техния вечен характер. Те стоят пред него не както мъртвите исторически документи, а изпълнени с живот. Пред него по определен начин се разиграва това, което е станало. Тези, които са посветени в четенето на тази жива писменост, могат да надникнат в едно много по-далечно минало, отколкото в онова, което описва официалната история; и те могат също – изхождайки от непосредственото духовно възприятие – да опишат нещата, за които съобщава историята, по един много по-сигурен начин, отколкото на нея ѝ е възможно. За да предотвратим възможно заблуждение, веднага тук ще кажем, че също и духовното виждане не е защитено от грешки, че то не е напълно непогрешимо. Това виждане също може да се заблуди, може да види нещата неточно, криво, изопачено. Също и в тази област никой човек, колкото и високо да стои, не е предпазен от грешки. Затова не трябва непременно да мислим, че съобщения, произхождащи от такива духовни източници, винаги отговарят на истината. Но сигурността на наблюдението тук е далеч по-голяма отколкото във външния сетивен свят. И това, което различни посветени могат да съобщят относно историята и предисторията, по същество ще съвпада с истината. Фактически такава история и предистория съществува във всички окултни школи. И тук от хилядолетия царува такова съвпадение, че с него не може да се сравни съгласуваността между официалните истории даже и по отношение на едно столетие.

Посветените във всички времена и на всички места описват по същество едно и също нещо.

След тези предварителни забележки тук ще опишем някои наблюдения от Хрониката Акаша. Началото ще бъде направено с описание на онези факти, които са се разиграли, когато между Европа и Америка още е съществувал така нареченият Атлантски континент. Върху тази част на Земята някога е имало суша. Почвата на тази суша днес образува дъното на Атлантическия океан. Още Платон разказва за последния остатък от сушата, за остров Посейдон, който се е намирал на запад от Европа и Африка. Че дъното на Атлантическия океан е било някога суша, че в течение на около милион години тя е била арена на една култура, която несъмнено е била твърде различна от нашата днешна култура, както и фактът че последните остатъци на тази суша са загинали в 10-ото хилядолетие преди Р. Хр., това читателят може да прочете в книгата “Атлантида според окултни източници” от Скот Елиот. Тук ще дадем съобщения за тази прадревна култура, които съставляват допълнения към казаното в гореспоменатата книжка.

Докато там се описва повече външната страна, външните процеси при тези наши атлантски прадеди, тук ще бъдат отбелязани някои неща за техния душевен характер и вътрешната природа на условията, при които те са живели. Читателят ще трябва мислено да се пренесе в миналото в една епоха, която се намира около 10,000 години назад и която е траела много хилядолетия. Описаното тук не е станало само върху залятата от водите на Атлантическия океан суша, а също и върху съседните области на днешна Азия, Африка, Европа и Америка. И това, което е станало по-късно в тези области, се е развило от онази по-ранна култура. Днес аз все още съм задължен да спазвам мълчание относно източниците на съобщенията, които ще направя тук. Който въобще знае нещо за тези източници, ще разбере, защо това трябва да бъде така. Могат обаче да настъпят събития, които много скоро ще позволят да говорим също и в тази насока.

Колко от скритите в теософското течение познания постепенно ще трябва да бъдат съобщени, изцяло зависи от поведението на нашите съвременници. А сега ще последва първата от статиите, които могат да бъдат дадени тук.

НАШИТЕ АТЛАНТСКИ ПРАДЕДИ

Нашите атлантски прадеди се различаваха от съвременния човек повече отколкото си представя онзи, който се ограничава със своите познания, като обхваща само света на сетивата. Тази разлика засяга не само външността, но също и духовните способности. Техните познания и техните технически изкуства, цялата тяхна култура беше различна от това,

което може да се наблюдава днес. Ако се върнем в миналото, в първите времена на атлантското човечество, ние ще намерим духовни способности, които са напълно различни от нашите. Логическият ум, комбинативното мислене, върху които почива всичко, което днес се създава, напълно липсваха на първите атлантци. В замяна на това те имаха високо развита памет. Тази памет беше една от техните най-изтъкнати духовни способности. Те например не изчисляваха както ние, усвоявайки си определени правила, които след това да прилагат. През атлантските времена “таблицата на умножението” беше нещо съвършено непознато. Никой не запомняше на ум, че 3×4 прави 12. За да се справи в случай, когато трябваше да направи една такава сметка, той насочваше мисълта си към други подобни случаи. Той си спомняше, как е било в предишните случаи. Трябва да изясним, че винаги, когато в едно същество се развие една нова способност, една стара способност изгубва своята сила и яснота. В сравнение с атлантеца, съвременният човек притежава логически ум и способността да комбинира, с които го превъзхожда. В замяна на това паметта му е отслабнала. Сега хората мислят в понятия: Атлантецът мислеше в образи. И когато пред неговата душа изникваше някакъв образ, той си спомняше за много други подобни образи, които вече беше изживял. Според това той насочваше своето съждение. Ето защо в онези времена също и всяко обучение беше различно от обучението в по-късни времена. То не се стремеше да въоръжи детето с правила, да изостри неговия ум. Поскоро животът му се представяше в нагледни образи, така че по-късно то можеше да си спомни за колкото е възможно повече неща, когато трябваше да действа в дадени условия. Когато детето израстваше и навлизаше в живота, при всичко, което трябваше да върши, то си спомняше, че нещо подобно му е било представяно през време на неговото обучение. То най-добре се справяше, когато новият случай беше подобен на някой такъв, който вече беше видяло. При съвършено нови условия атлантецът винаги беше принуден отново да изпитва нещата, докато на съвременния човек много неща му са спестени в това отношение, защото той е въоръжен с правила. Той може да прилага тези правила също и в случаи, които още не е срещал. Една такава система на възпитанието придаваше на целия живот нещо еднообразно. В течение на много дълги периоди нещата се вършеха постоянно по същия начин. Вярната памет не позволяваше да се появи нищо, което да прилича макар и малко на бързината на нашия днешен прогрес. Хората вършеха това, което са “виждали” по-рано. Те не измисляха, а си спомняха. Авторитет беше не този, който много е учил, а който много е преживял и поради това можеше да си спомня за много неща. През време на атлантската епоха би било невъзможно някой да може да решава някой важен случай преди да е

стигнал до определена възраст. Хората имаха доверие само на онзи, който можеше да погледне назад върху дълъг опит.

Казаното тук не важи за посветените и за техните школи. Защото по степента на тяхното развитие те изпреварват тяхната епоха. И за приемането в такива школи решава не възрастта, а обстоятелството, дали този, който трябва да бъде приет, в своите минали прераждания е придобил способностите, които му позволяват да приеме една по-висша мъдрост. Доверието, което се оказваше на посветените и на техните представители през време на атлантската епоха, почиваше не на изобилието на техния личен опит, а на възрастта на тяхната мъдрост. При посветения личността престава да има значение. Той изцяло стои в служба на вечната мъдрост. Ето защо за него също не важи характеристиката на определен период от време. Докато логическата мисловна способност липсваше още на атлантите (именно на първите атланци), те имаха във високо развитата паметова способност нещо, което придаваше особен характер на тяхната дейност. Но със същността на една човешка способност винаги са свързани други способности. Паметта стои по-близо до по-дълбоката природа на човека отколкото умствените способности и във връзка с нея бяха развити други сили, които много повече приличаха на силите на тогавашните понижши природни същества, отколкото на съвременните човешки инстинктивни способности. Така атлантите можеха да владеят това, което се нарича жизнена сила. Както днес от каменните въглища се извлича силата на топлината, която се използва като двигателна сила при нашите транспортни средства, така атлантите разбираха, как да поставят силата на семената в служба на техните технически уреди. Можем да си съставим представа за това, за което става дума тук чрез следното. Нека помислим за едно житно зърно. В него дреме определена сила. Тази сила предизвиква от житното зърно да израсне цялото житно растение, стъбло, листа и клас. Природата може да събуди намиращата се в зърното сила. Съвременният човек не може да стори това чрез своята воля. Той трябва да посее зърното в почвата и да остави на природните сили да предизвикат събуждането. Атлантецът можеше и нещо друго. Той знаеше какво да направи, за да превърне силата на куп зърна в техническа сила, както съвременният човек може да превърне силата на топлината от куп каменни въглища в двигателна сила.

През време на атлантската епоха растенията се отглеждаха не само, за да бъдат използвани като хранителни средства, а също за да се поставят дремещите в тях сили в служба на съобщенията и на индустрията. Както ние имаме устройства да превърнем дремещата в каменните въглища сила в двигателната сила на нашите локомотиви, така и атлантите имаха съоръжения, които – така да се каже – те отопляваха с растителни семена и

в които жизнената сила се превръщаше в технически използвана сила. Така бяха поставени в движение летящите на неголяма височина над Земята превозни средства. Тези превозни средства се движеха на по-малка височина от височината на планините от атлантската епоха и те имаха механизми за управление, чрез които можеха да се издигат над тези планини.

Трябва да си представим, че с напредването на времето всички условия на нашата Земя много са се изменили. Гореспоменатите превозни средства на атлантите биха били напълно неизползуваеми в наше време. Тяхната използваемост почиваше на това, че тогава въздушната обвивка, която обгръщаше Земята, беше много по-гъста отколкото днес. Дали според днешните научни понятия хората биха могли да си представят една такава гъстота на въздуха, това не трябва да ни занимава тук. Поради същността си науката и логичното мислене никога не могат да решат, дали нещо е възможно или не е. Те имат за задача да обяснят само това, което се установява чрез опита и наблюдението. А гореспоменатата гъстота на въздуха за окултното познание е така здраво установена, както може да бъде здраво установен днес един сетивно даден факт. Също така здраво установен обаче е, може би необяснимия за днешната физика и химия факт, че през време на атлантската епоха водата по цялата Земя беше много по-рядка отколкото днес. И благодарение на тази рядкост, чрез използваната от тях сила на семената, атлантите можеха да насочват по такъв начин водата, че тя да служи за технически цели, които днес са невъзможни. Чрез съгъстяването на водата е станало невъзможно тя да бъде движена и направлявана по такъв изкусен начин, както това е било възможно през онези времена. От това достатъчно добре се вижда, че цивилизацията на атлантската епоха е била съвсем различна от нашата. И по-нататък става разбираемо, че също и физическата природа на един атлантец е била съвършено различна от тази на съвременния човек. Атлантецът пиеше вода, която можеше да бъде обработена от живеещата в неговото собствено тяло жизнена сила по съвършено различен начин, отколкото това е възможно в днешното физическо тяло. Поради това атлантецът можеше да използва по своя воля своите физически сили съвсем различно от днешния човек. Той разполагаше, така да се каже, със средствата да умножава в самия себе си физическите сили, когато се нуждаеше от това за извършване на своите действия. Ние можем да си съставим правилни представи за атлантите само тогава, когато знаем, че те имаха също и съвършено други понятия за умората и за изразходването на силите в сравнение със съвременните хора.

Едно атлантско селище – това се вижда вече от всичко описано досега имаше характер, който с нищо не приличаше на един модерен град. В

такова селище всичко беше още свързано с природата. Ние получаваме само един бегъл образ за това, когато казваме: В първите времена на Атлантида – около средата на третата подраса едно селище приличаше на градина, в която къщите се изграждат от дървета, клоните на които се увиват по изкуствен начин едни в други.

Това, което човешката ръка изработваше в онези времена, израстваше от самата природа. И самият човек се чувствуваше напълно сроден с природата. Оттам също и общественото му чувство беше свършено различно от днешното. Природата е обща за всички хора. И това, което атлантецът изграждаше на основата на природата, той го считаше също така като общо благо, както днешният човек мисли естествено, когато счита като частно благо това, което неговото остроумие, неговият ум изработва.

Който отблизо се запознае с мисълта, че атлантите са били надарени с такива духовни и физически сили и способности, каквито описахме, ще се научи също да разбира, че в още по-стари времена човечеството още помалко прилича на това, което днес сме свикнали да виждаме. И не само хората, но също и заобикалящата природа невероятно се е изменила в течение на времената. Формите на растенията и животните са станали други. Цялата Земна природа е минала през преобразования. Населявани по-рано области на Земята са били разрушени; възникнали са други. Прадедите на атлантите са обитавали една изчезнала част от сушата, главната област на която се е намирала на юг от днешна Азия. В теософските книги те се наричат лемурийци. След като бяха минали през различни степени на развитието, при по-голямата част от тях настъпи упадък. Те станаха изостанали човеци, чиито потомци и днес още населяват определени части на Земята като така наречените диви народи. Само една малка част от лемурийското човечество беше способна да се развива по-нататък. От нея се образуваха атлантите. Също и по-късно стана нещо подобно. По-голямата част от населението на Атлантида премина в упадък и само от една малка част от него произхождат така наречените арийци, към които принадлежи нашето днешно културно човечество. Според наименованията дадени от духовната наука, лемурийци, атлатци и арийци са коренни раси на човечеството. Ако си представим две такива коренни раси предхождащи лемурийците и две последващи арийците в бъдеще, получаваме всичко 7 коренни раси. Винаги едната предхожда другата по начина, както бе посочено по-горе относно лемурийците, атлантите и арийците. И всяка коренна раса има физически и духовни качества, които са напълно различни от предхождащите. Докато например атлантите доведоха до особено високо развитие паметта и всичко, което е свързано с нея, в настоящето арийците

имат задачата да развият мисловната способност и това, което ѝ принадлежи.

Но също и във всяка коренна раса трябва да бъдат преминати различни степени. А именно тези степени винаги са 7 на брой. В началото на периода, който принадлежи на една коренна раса, главните нейни качества се намират в едно младенческо състояние; те постепенно стигат до узряване и накрая също до упадък. Чрез това населението на една коренна раса се разделя на 7 подраси. Само че не трябва да си представяме, че една подраса изчезва веднага, когато се развива нова. Всяка една от тях се запазва още дълго време, когато наред с нея се развиват други подраси. Така на Земята винаги живеят едно до друго населения, които имат различни степени на развитие.

Първата подраса на атлантите се разви от една много напреднала и способна да се развива част на лемурийците. При последните дарбата на паметта се прояви в нейните най-първи наченки и то само в последното време на тяхното развитие. Можем да си представим, че един лемуриец наистина можеше да си образува представи за това, което изживяваше, но той веднага забравяше, каквото си беше представил. Фактът, че въпреки това живееше в определена култура, например имаше оръдия, строежи и т.н., той не дължеше на своята собствена способност да образува представи, а на една духовна сила в себе си, която, ако можем да употребим този израз, беше инстинктивна. Само че при това не трябва да си представяме днешния инстинкт на животните, а инстинкт от друго естество.

В теософските източници първата подраса на атлантите е наречена рмоахали. Паметта на тази подраса беше насочена предимно към породените от сетивата живи впечатления. Цветовете, които окото беше виждало, тоновете, които ухото беше чувало, действаша след това продължително време в душата. Това се дължи на факта, че рмоахалите развиха чувствата, които техните лемурийски прадеди още не познаваха. Към тези чувства принадлежи например, привързаността към изживяното в миналото.

С развитието на паметта беше свързано също развитието на говора. Докато човекът още не съхраняваше в себе си миналото, не можеше също и да става съобщаване на изживяното чрез говора. И по неже през последното време на Лемурия се родиха първите зачатъци на паметта, тогава можа да бъде поставено началото на способността да се назовава видяното и чутото. Само хора, които притежават памет, могат да правят нещо с име, дадено на някакъв предмет. В атлантската епоха започна своето развитие говорът. И с говора беше създадена връзка между човешката душа и нещата, намиращи се във нея. Човекът роди звучната

реч вътре в себе си; и тази звучна реч принадлежеше към предметите на външния свят. Роди се също и една нова връзка между човек и човека чрез съобщението по пътя на говора. Всичко това беше в една още младенческа форма при рмоахалите; но все пак това съществено ги отличаваше от техните лемурийски прадеди. Силите в душите на тези първи атланци имаха още нещо от рода на природните сили. Тези човеци в известна степен бяха още сродни със заобикалящите ги природни същества, по-сродни отколкото покъсните хора. Техните душевни сили бяха още повече природни сили, отколкото тези на съвременните хора. Така също и звучната реч, която те произвеждаха, беше нещо подобно на природните сили. Те не просто назоваваха нещата, а в техните думи се криеше власт над нещата, а също и над техните себеподобни. Думата при рмоахалите имаше не само смисъл, но също и сила. Когато се говори за вълшебна сила на думите, се загатва за нещо, което за тези хора беше далеч по-действително, отколкото за съвременността. Когато рмоахалецът произнасяше една дума, той развиваше сила, подобна на самия предмет, който обозначаваше. На това се основа, че думите от онова време имаха лечебна сила, че те действаха благоприятно върху растежа на растенията, че можеха да опитомяват животните и още други подобни действия. Всичко това намаля все повече и повече по сила при по-късните подраси на Атлантида. Бихме могли да кажем, че изобилието на природна сила постепенно се изгуби. Рмоахалите чувстваха това изобилие от сили изцяло като дар на могъщата природа; и това тяхно отношение към природата носеше религиозен характер. Особено говорът беше нещо свещено за тях. И невъзможна беше злоупотребата с определени звуци, в които се криеше една особена сила. Всеки човек чувствуваше, че такава злоупотреба би му донесла голяма вреда. Вълшебството на подобни думи би се превърнало в противоположност; използването по правилен начин би донесло благословение; приложено по престъпен начин то би било във вреда на причинителя. С определена невинност на чувството рмоахалите приписваха тяхната сила по-малко на себе си, отколкото на действащата в тях божествена природа.

Това се промени при втората подраса (така наречените народи тлаватли). Хората на тази подраса започнаха да чувствуват тяхната лична стойност. Започна да се проявява честолюбието, което при рмоахалите беше непознато качество.

Споменът се пренесе в определен смисъл върху схващането за съвместния живот. Който можеше да погледне назад към определени дела, изискваше от своите себеподобни признание за това. Той изискваше неговите дела да бъдат запазени в спомена. И върху този спомен за делата се основаваше фактът, че една група от свързани помежду си хора

избираше един човек за свой ръководител. Разви се един вид царствен чин. Даже това признание се простираше отвъд смъртта. Разви се споменът за прадедите или за онези, които бяха си спечелили заслуги в живота. И от това при отделните племена покъсно произлезе един вид религиозно почитане на умрелите, един култ към прадедите. Този култ продължи много дълго време и прие най-различни форми. Още при рмоахалите човекът имаше дотолкова значение, доколкото в даден момент той можеше да се наложи чрез превес на силите си. Ако там някой искаше признание за това, което беше направил през изминалите дни, той трябваше да покаже чрез нови дела, че още притежава старата сила. Той трябваше, така да се каже, да припомни старите си дела чрез нови. Извършеното в миналото нямаше вече стойност. Едва втората подраса започна да оценява личния характер на един човек, вземайки под внимание неговия минал живот.

Друго последствие за съвместния живот на хората, свързано с паметовата способност, беше фактът, че се образуваха групи от хора, които бяха свързани чрез спомена за общи дела. По-рано образуването на такива групи беше изцяло обусловено от природните сили, от общия произход. Чрез своя собствен дух човекът не прибавяше нищо към това, което природата беше направила от него. Сега една силна личност събираше известен брой хора, заедно да предприемат нещо и споменът за тази обща дейност образуваше обществената група.

Тази форма на обществен съвместен живот се изрази истински едва в третата подраса (толтеки), като хората на тази раса основаха първо това, което може да се нарече общественост, първата форма на държава. И ръководството, управлението на тази държава преминаваше от праотците към потомците. Това, което по-рано живееше само в паметта на близките хора, се пренасяше сега от бащата на сина. Делата на прадедите не трябваше да бъдат забравени за целия род. В потомците още се ценеше това, което беше извършил прадедът. Трябва да бъдем наясно върху факта, че в онези времена хората действително имаха силата да предават своите дарби на потомците. Възпитанието се стремеше предварително да обрисова живота в нагледни образи. И действието на това възпитание почиваше на личната сила, която излъчваше възпитателят. Той не развиваше умствената способност, а дарби, които имаха повече инстинктивен характер. Чрез такава система на възпитанието способностите на бащата в повечето случаи действително се предаваха на сина.

При такива условия при третата подраса личният опит доби все по-голямо значение. Когато една група хора се отделяше от друга за основаването на нова общност, тя донасяше със себе си живия спомен за изживяното на предишното ѝ местожителство. Обаче в този спомен

същевременно имаше и нещо, което тя усещаше като не съответстващо ѝ, в което тя не се чувстваше добре. Поради това тя опитваше нещо ново. И така с всяко подобно ново основаване се подобряваха условията. И беше нещо естествено, по-доброто да намери своето подражание. Тези бяха фактите, на основата на които през времето на третата подраса се стигна до онези процъфтяващи държави, които се описват в теософската литература. И личните опитности, които се придобиваха, намираха подкрепа от страна на онези, които бяха посветени във вечните закони на духовното развитие. Самите силни владетели получаваха посвещението, за да има личната им способност една силна опора. Чрез своето лично усърдие и чрез своята лична способност човекът постепенно става способен да получи посвещение. Той първо трябва да развие своите сили, започвайки отдолу нагоре, за да може след това отгоре да му бъде дарено озарението. Така се създадоха посветените царе и ръководителите на народите в Атлантида. В техните ръце се съсредоточи голяма власт; а също голямо беше и уважението, което им се оказваше.

Но в този факт се криеше също и причината за упадък и разложение. Развитието на паметта доведе до пълновластието на личността. Човекът искаше да представлява нещо чрез това свое пълновластие. И колкото по-голяма беше властта, толкова повече той искаше да я използва за себе си. Честолюбието, което се беше развило, се превърна в изразен егоизъм. И с това започна злоупотребата със силите. Когато се помисли, какво можеха да правят атлантите чрез владееенето на жизнената сила, ще се разбере, че тази злоупотреба трябваше да има мощни последствия. Една широка власт над природата можа да бъде поставена в служба на личното себелюбие.

Това в широка степен се извърши от четвъртата подраса (пратуранците). Принадлежащите на тази раса хора, които бяха запознати с владееенето на гореспоменатите сили, многократно ги използваха за задоволяването на своите собствени желания и алчност. Обаче използвани по този начин, тези сили се разрушават, действайки едни срещу други. Подобно би било, ако краката на човека своеволно биха се движили напред, докато горната част на тялото би искала да върви назад.

Такова разрушително действие можеше да бъде възпрепятствувано само благодарение на това, че в човека се разви една по-висша сила, една по-висша способност. А това беше силата на мисълта. Върху егоистичните лични желания логическото мислене действа задържащо. Произхода на това логическо мислене трябва да търсим при петата подраса (прасемитите). Хората започнаха да се издигат над чистия спомен за миналото и да сравняват различните преживявания. Породи се силата да се разсъждава, да се преценява. И желанията и страстите започнаха да се регулират чрез тази разсъдъчна способност. Хората започнаха да смятат, да

комбинират. Те се научиха да работят с мисли. Ако по-рано се отдаваха на всяко желание, сега те първо се запитваха, дали мисълта може да одобри желанието. Ако хората на четвъртата подраса диво се хвърляха в задоволяването на техните желания, тези на петата подраса започнаха да се вслушват в един вътрешен глас. А този вътрешен глас подтиква желанията, макар и да не може да унищожи претенциите на егоистичната личност.

Така петата подраса пренесе подтика за действие във вътрешността на човека. В тази своя вътрешност човекът започна сам със себе си да урежда какво има да върши или да изостави. Обаче това, което бе придобито във вътрешността като способност на мисленето, доведе до изгубване властта над природните сили. С комбиниращо мислене могат да се покоряват само силите на минералния свят, но не и жизнената сила. Следователно петата подраса разви мисленето за сметка на властта над жизнената сила. Но именно благодарение на това тя създаде зародиша за по-нататъшното развитие на човечеството. Сега колкото и да са големи личността, себелюбието и егоизмът, мисленето, което изцяло работи във вътрешността и не може вече да заповядва непосредствено на природата, не може да причини такива унищожителни въздействия, както злоупотребените по-рано сили. От тази пета подраса бе избрана най-надарената част, която надживя упадъка на четвъртата коренна раса и образува зародиша на петата, арийската раса, която имаше за задача напълно да развие мисловната сила с всичко, което е свързано с нея.

Хората от шестата подраса (акадийци) развиха мисловната сила много повече, отколкото петата. Те се различаваха от така наречените прасемити чрез това, че доведоха гореспоменатата способност до по-широко приложение, отколкото първите. Казано бе, че развитието на мисловната сила не позволяваше претенциите на егоистичната личност да стигнат до унищожителните действия, които бяха възможни при предишните раси, но че тези претенции не бяха унищожени чрез нея. Прасемитите уреждаха техните лични отношения така, както им повеляваше тяхната мисловна способност. На мястото на страстните желания и похот се появи разумът. Настъпиха други условия и отношения в живота. Докато предхождащите раси бяха склонни да признаят за ръководител този, чиито дела се бяха запечатали дълбоко в паметта, или който можеше да се похвали с богат на спомени живот, сега такава роля бе призната на умния. И ако по-рано беше меродавно това, което живееше в добрите спомени, сега като най-добро се считаше това, което най-добре се разбираше от мисълта. По-рано под влиянието на паметта хората се придържаха към дадено нещо дотогава, докато то се окажеше вече недостатъчно, незадоволително и тогава в края на краищата от само себе си се получаваше така, че с едно новаторство се налагаше онзи, който беше в състояние да помогне при даден недостатък.

Обаче под въздействието на мисловната способност се разви жажда за новаторство и за изменения. Всеки искаше да наложи това, което неговият ум му подсказваше. Ето защо в петата подраса започнаха да се появяват размирици, които в шестата доведоха дотам, да се почувства необходимост своенравното мислене на отделния човек да бъде поставено под общи закони. Блясъкът в държавите на третата подраса почиваше на това, че общите спомени произвеждаха ред и хармония. В шестата подраса този ред трябваше да бъде наложен чрез измислени закони. Така в тази шеста подраса трябва да търсим произхода на правните и законни разпореждания. През време на третата подраса отделянето на една група хора ставаше само тогава, когато тя в известна степен беше принудена да напусне общността, защото вече не се чувствуваше добре при създадените чрез спомена условия. В шестата подраса това беше съвсем различно. Преценяващата мисловна сила търсеше новото като стимул за предприемаческа и съзидателна дейност. Поради това акадийците бяха народ, стремящ се към предприемане на нещо ново, към колонизиране. Особено търговията подхранваше новоразвиващата се мисловна и разсъдъчна способност.

При седмата подраса (монголите) също така се разви мисловната способност. Обаче в нея бяха останали качества на предишните раси, а именно на четвъртата подраса, в много по-голям размер, отколкото при петата и шестата. Те останаха верни на чувството за спомена. И така монголите стигнаха до убеждението, че най-старото е най-умното, това, което най-добре може да се защитава пред мисловната способност. Те също изгубиха властта над жизнените сили; обаче това, което се разви в тях като сила на мисълта, самото то имаше нещо от природната мощ на тази жизнена сила. Те бяха изгубили властта над живота, но не и непосредствената наивна вяра в тази власт. Тази сила беше станала техен Бог, по поръчението на който вършеха всичко, което считаха за правилно. Така за техните съседни народи те изглеждаха като обсебени от тази тайнствена сила, на която самите те се отдаваха със сляпо доверие. Техните потомци в Азия и в някои европейски области показаха, и още показват тази особеност.

Всадената в хората мисловна способност можа да достигне своето пълно значение в развитието едва тогава, когато получи нов подтик в петата коренна раса. Четвъртата коренна раса можеше да постави тази способност само в служба на това, което беше възпитано в нея чрез дарбата на паметта. Чак петата коренна раса достигна до такива форми на живота, за които способността на мисленето е истинският инструмент.

ПРЕМИНАВАНЕ ОТ ЧЕТВЪРТАТА В ПЕТАТА КОРЕННА РАСА

Следващите съобщения се отнасят за преминаването на четвъртата (атлантска) коренна раса в петата (арийска) коренна раса, към която принадлежи настоящото цивилизовано човечество. Само онзи ще я разбере правилно, който се проникне от мисълта за развитието в неговия пълен обхват и в неговото пълно значение. Всичко, което човек съзира около себе си, се намира в развитие. А също и способността на хората от нашата пета коренна раса, която се състои в използването на мисълта, се е развила постепенно. Да, именно тази коренна раса бавно и постепенно довежда способността на мисленето до узряване. Съвременният човек решава нещо и след това го изпълнява като последствие на собственото си мислене. Тази способност се подготви при атлантците. Не техните собствени мисли, а мислите на по-висшите същества се вливаха в тях, влияеха върху тяхната воля. Тази воля в известна степен беше управлявана отвън. Който се запознае с тези мисли за развитието на човека и се научи да допуска, че този човек – като Земен човек – порано беше свършено различно устроено същество, той ще може също да се издигне и до представата за свършено различните същества, за които говорим в съобщенията. Развитието, за което се съобщава, протече в извънредно големи периоди от време.

***

Това, което в предишното изложение бе казано за четвъртата коренна раса, за атлантците, се отнася за голямата маса от човечеството. Но тази маса имаше ръководители, които по отношение на техните способности изпъкнаха високо над нея. Мъдростта, която тези ръководители притежаваха и силите, които те владееха, не можеха да се постигнат чрез никакво Земено възпитание. Те им бяха дарени от висши същества, които не принадлежаха непосредствено към Земята. Естествено беше, че голямата маса от хората чувствуваше тези ръководители като същества от по-висше естество, като “пратеници” на боговете. Защото това, което тези ръководители знаеха и можеха да извършват, не можеше да се постигне с човешките сетивни органи и с човешкия ум. Обикновените хора ги почитаха като “пратеници на боговете” и приемаха техните заповеди, техните повеления, а също и тяхното учение. Чрез същества от такъв род човечеството беше запознато с науките, изкуствата и с изработването на уреди. Такива “пратеници на боговете” ръководеха сами обществата, или обучаваха хора, които бяха достатъчно напреднали в изкуството на управлението. За тези ръководители се казваше, че “общуват с боговете” и че от самите богове са посветени в законите, според които човечеството трябва да се развива. И това отговаряше на действителността. На места, за които не се знаеше нищо, ставаше това посвещение, това общение с

боговете. Тези места бяха наричани светилища на мистериите. От там ставаше управлението на човешкия род.

Това, което ставаше в светилищата на мистериите, беше неразбираемо за народа. И народът също така малко познаваше намеренията на тези ръководители. Със своите сетива народът можеше да разбере само това, което ставаше непосредствено на Земята, но не и това, което се даваше от висшите светове за благо на Земята. Ето защо и ученията на ръководителите бяха съставени във форма, която не приличаше на формата, под която се съобщаваха Земяните събития. Езикът, на който боговете говореха в мистериите с техните пратеници, съвсем не беше Земен и формите, в които тези богове се изявяваха също не бяха Земенни. Висшите духове се явяваха на своите пратеници “в огнени облаци”, за да им съобщят как трябва да ръководят хората. В човешка форма може да се яви само един човек; същества, чиито способности се издигат над човешките, трябва да се изявяват във форми, които не могат да бъдат намерени между Земяните форми. Фактът, че “пратениците на боговете” можеха да приемат тези откровения, идва оттам, че самите те бяха най-съвършените между техните братя-човеци. Те бяха вече преминали през различни степени на развитието, през които по-голямата част от хората още имаха да преминават. Само в определени отношения те приличаха на останалите хора. Те можеха да приемат човешката форма. Обаче техните душевно-духовни качества бяха от свръхчовешко естество. Те бяха, следователно, божествено-човешки същества. Ние можем да ги считаме като по-висши духове, които бяха приели човешки тела, за да помагат по-нататък на човечеството в неговия Земен път. Тяхното истинско отечество не беше Земята. Тези същества ръководеха хората, без да могат да им съобщят принципите, според които ги ръководеха. Защото до петата, прасемитската раса на атлантите хората не притежаваха никакви способности да разберат тези принципи. Едва мисловната способност, която се разви в тази подраса, представляваше такава способност. Обаче тя се разви бавно и постепенно. Също и последните подраси на атлантите можеха да разбират твърде малко от принципите на техните божествени ръководители. Те едва, едва започнаха да предчувстват, и то съвсем непълно, нещо от тези принципи. Ето защо техните мисли, а също и законите, за които се говореше при техните държавни разпореждания, бяха повече предчувствувани, отколкото ясно мислени.

Главният ръководител на петата атлантска подраса постепенно подготви тази подраса така, че в по-късно време, след залеза на атлантския начин на живот, тя да започне нов начин на живот, който изцяло да се регулира чрез мисленето.

А сега нека да си представим, че в края на атлантската епоха имаме работа с 3 групи човекоподобни същества. 1. С гореспоменатите “пратеници на боговете”, които в тяхното развитие далеч бяха изпреварили голямата народна маса и които учеха божествената мъдрост, и вършеха божествени дела. 2. Самата голяма маса, при която мисловната способност беше още в едно смътно състояние, въпреки че притежаваше способности подобни на природните сили, които съвременното човечество е изгубило. 3. Една по-малка група от такива хора, която развиваше мисловната способност. Чрез това тези хора наистина постепенно изгубиха самобитните способности на атлантите, но в замяна на това се развиха така, че да могат да разбират принципите на “пратениците на боговете”. Втората група човешки същества беше изложена на постепенно умирање. Обаче третата група можа да бъде възпитана от съществата на първата група така, че да поеме ръководството в собствените си ръце.

От тази трета група гореспоменатият главен ръководител, който в духовната литература носи името Ману, избра най-способните, за да ги подготви така, че от тях да произлезе едно ново човечество. Тези най-способни хора съществуваха в петата подраса. Мисловната способност на шестата и седмата подраса по определен начин беше тръгнала по неправилни пътища и не беше годна за по-нататъшно развитие. Най-добрите качества на най-добрите хора трябваше да бъдат развити. Това стана, като ръководителят изолира избраните на едно място на Земята – във вътрешността на Азия – и ги предпази от всяко влияние от страна на изостаналите или от тези, които бяха тръгнали по неправилни пътища. Задачата, която ръководителят си постави, беше да отведе своята група толкова далече, щото принадлежащите на тази група да могат в собствената си душа, със собствената си мисловна способност да схванат принципите, според които те бяха ръководени досега по един предчувствуван от тях, обаче не ясно осъзнат начин. Хората трябваше да познаят божествените сили, които бяха следвали несъзнателно. Досега боговете бяха ръководили хората чрез техните пратеници; сега хората трябваше да знаят за тези божествени същества. Те трябваше да се научат да считат себе си като изпълнителни органи на божественото провидение.

Отделената група хора стоеше пред едно важно решение. Божественият ръководител беше сред тях в човешка форма. И по-рано от такива пратеници на боговете човечеството получаваше указания, заповеди относно това, какво трябваше да прави или да изостави. То бе запознавано с науките, които се отнасяха за онова, което можеше да се възприема със сетивата. Хората бяха предчувствали едно божествено управление на света, бяха го чувствали в техните собствени действия; обаче те не знаеха нищо за него. Сега техният ръководител им говореше по свършено нов

начин. Той ги учеше, че невидими същества ръководят и направляват това, което е видимо за тях; и че самите те са служители на тези невидими същества, че с техните мисли трябва да изпълняват законите на тези невидими същества. Хората слушаха за нещо свръхземно-божествено. И че невидимият дух е творецът и той се грижи за видимо телесното. Досега те бяха насочвали поглед нагоре към техните видими пратеници на боговете, към техните свръхчовешки посветени, един от които беше този, който им говореше така, и те им съобщаваха, какво трябва да правят и какво да не правят. Сега обаче те бяха удостоени с достойнството, пратеникът на боговете да им говори за самите богове. Мощна бе речта, която той отново и отново отправяше към своята група. “Досега вие виждахте онези, които ви ръководеха; обаче има по-висши ръководители, които вие не виждате. И вие сте подчинени на тези ръководители. Вие трябва да изпълнявате заповедите на Бога, когото не виждате; и трябва да слушате един, за когото не можете да си съставите никакъв образ.” Така от устата на великия ръководител звучеше новата висша заповед, която предписваше почитането на един Бог на когото не можеше да бъде подобен никакъв сетивен образ, поради което за него не биваше и да се създава някакъв образ. Отзвук от тази първична заповед на петата човешка подраса са познатите ни от Библията думи: “Не си създавай никакъв кумир или някакво подобие на нещо, което е горе на небето, долу на Земята, във водата или под Земята...” (2. Мойсей, 10. глава).

На главния ръководител (Ману) помагаша и други пратеници на боговете, които изпълняваха неговите задачи относно отделните отрасли на живота и работеха за развитието на новата раса. Защото се касаеше целият живот да бъде устроен в смисъла на новото разбиране за едно божествено управление на света. Мислите на хората навсякъде трябваше да бъдат насочени от видимото към невидимото.

Животът се определя чрез природните сили. Протичането на този човешки живот зависи от деня и нощта, от зимата и лятото, от лъчите на Слънцето и от дъжда. На човека му беше показвано, как тези значителни видими факти стоят във връзка с невидимите (божествени) сили и как той трябва да устройва своя живот съобразно тези невидими сили. Всяко знание и всяка работа трябваше да се извършват в този смисъл. В движението на звездите и в отношенията на атмосферните процеси (състоянията на времето) човекът трябваше да вижда божествените решения, изливането на божествената мъдрост. Астрономията и метеорологията бяха преподавани в този смисъл. И човекът трябваше да устрой своята работа, своя морален живот така, че те да отговарят на пълните с мъдрост закони на Божественото. Животът беше уреждан според божествените заповеди; както в движението на звездите, така и в

атмосферните процеси бяха изследвани божествените мисли. Своите дела човекът трябваше да привежда в съзвучие с промислите на боговете чрез жертвоприношения. Намерението на Ману беше всичко в човешкия живот да насочва към висшите светове. Всяко човешко действие, всички распореджания трябваше да носят религиозен характер. Чрез това Ману искаше да внедри истинската задача на петата коренна раса. Тази раса трябваше да се научи да се ръководи сама чрез нейните собствени мисли. Обаче подобно самоопределение може да бъде за благо на човечеството само тогава, когато самият човек се постави в служба на висшите сили. Човекът трябваше да си служи със своята мисловна сила; обаче тази мисловна сила трябваше да бъде осветена чрез погледа, насочен към Божественото.

Ние можем да разберем напълно това, което ставаше в онези времена само когато знаем, че развитието на мисловната способност, започвайки от петата атлантска подраса, имаше като последствие и нещо друго. От определена страна хората бяха стигнали дотам, да притежават знания и изкуства, които нямаха непосредствена връзка с това, което гореспоменатият Ману трябваше да счита за своя същинска задача. На тези познания и изкуства първоначално им липсваше религиозният характер. Те бяха придобити от хората така, че те не можеха да мислят за нищо друго, освен да ги поставят в служба на тяхната собствена полза, на техните лични нужди.*... /* За сега не е позволено да се съобщава открито за произхода на тези познания и изкуства. Ето защо тук трябва да премълчим една част от това, което е записано в Хрониката Акаша./ Към такива познания принадлежи например огънят с неговото приложение за човешки нужди. През първите атлантски времена човекът не се нуждаеше от огъня, защото той можеше да си служи с жизнената сила. Обаче колкото по-малко той беше в състояние да си служи с тази сила в течение на времето, толкова повече трябваше да се научи да си изработва оръдия, инструменти от така наречените неживи неща. За целта му служеше използването на огъня. Подобно беше и с другите сили. Човекът се беше научил да си служи с такива природни сили, без да осъзнава техния божествен произход. И така трябваше и да бъде. Човекът не биваше чрез нищо да бъде принуден да отнася към божествения ред тези неща, стоящи в услуга на неговата мисловна способност. Напротив, той трябваше да прави това доброволно в своите мисли. И така намерението на Ману беше насочено към това, да доведе хората дотам, че те самостоятелно, изхождайки от една вътрешна потребност да свързват такива неща с висшия миров ред. Хората можеха, така да се каже, да избират, дали да прилагат придобитите познания за чисто лично ползване или в религиозна служба на един повисш свят. Ако по-рано човекът беше принуден да се счита като член на

божественото ръководство на света, от което му идваше като дар например владеенето на жизнената сила, без да има нужда да използва мисловната си способност, сега той можеше да използва също и природните сили, без да насочва мисълта към Божественото. Не всички хора, които Ману беше събрал около себе си, бяха узрели за такова решение, а само една малка част от тях. И само от числото на тези последните Ману действително можа да образува зародиша на новата раса. Той се оттегли с тези така избрани хора, изолира се, за да ги развие по-нататък, докато останалите се смесиха с другите хора. От тези така избрани малко на брой хора, които Ману събра около себе си, произхожда след това всичко, което съставлява и до днес истинските прогресивни зародиши на петата коренна раса. Ето защо също е обяснимо, че две характерни черти преминават през цялото развитие на тази пета коренна раса. Едната черта е свойствена на хората, които са въодушевени от висши идеали, считащи себе си за деца на една божествена Мiroва сила, на едно божествено Мiroво същество; другата черта е свойствена на онези, които поставят всичко само в служба на личния си интерес, на собствената си полза.

Малката група хора остана около Ману дотогава, докато вече бе достатъчно укрепнала, за да може да действа в духа на новото и докато нейните членове можеха да излязат сред останалото човечество, за да му донесат този нов дух. Естествено е, че този нов дух при различните народи прие различен характер, според това, как тези народи се бяха развили в различните области. Запазените стари характерни черти се смесиха с това, което посланиците на Ману занесоха в различните части на света. Чрез това се родиха разнообразни нови култури и цивилизации.

Най-способните личности, намиращи се около Ману, бяха предвидени постепенно непосредствено да бъдат посветени в божествената мъдрост, за да могат да станат учители на другите. Така стана, че към старите пратеници на боговете сега се прибави един нов вид посветени. Това са онези, които бяха развили тяхната мисловна способност по Земен начин, както техните останали себеподобни. Съществуващите по-рано пратеници на боговете също и Ману не притежаваха това. Тяхното развитие принадлежи на по-висшите светове. Те внесоха тяхната по-висша мъдрост в Земните отношения. Това, което те дариха на човечеството, беше един “дар свише”. Преди средата на атлантската епоха хората още не бяха достатъчно напреднали, за да могат със собствени сили да разберат божествените решения. Сега – в гореспоменатото време – те трябваше да стигнат до това. Земното мислене трябваше да се издигне до понятието за Божественото. Към свръхчовешките посветени се прибавиха и човешките. Това означава важен поврат в развитието на човешкия род. Първите атлантци нямаха още избор, дали да считат техните ръководители за

божествени пратеници или не. Защото това, което последните вършеха, се налагаше като дела на висшите светове. То носеше печата на божествения произход. Така божествените пратеници на атлантската епоха, чрез тяхната сила бяха свещени същества, обгърнати от блясъка, който им предаваше тази сила. Човешките посветени от следващите времена, външно погледнато бяха хора между хората. Обаче те останаха свързани с висшите светове и откровенията и явленията на пратениците на боговете проникваха до тях. Само по изключение, когато се явяваше по-висша необходимост, те използваха определени сили, които им бяха дарени оттам. Тогава те вършеха дела, които хората не разбираха според познатите им закони и затова с право ги считаха за чудеса. Обаче по-висшето намерение при всичко това е да помогнат на човечеството да застане на собствените си крака, да развият напълно неговата мисловна сила. Човешките посветени днес са посредниците между народа и по-висшите същества; и само посвещението позволява и дарява способността за общение с пратениците на боговете.

Човешките посветени, свещените учители, станаха сега в началото на петата коренна раса ръководители на останалото човечество. Великите царе свещеници на миналото време, за които свидетелствува не историята, а света на легендите, принадлежат към групата на тези посветени. Висшите пратеници на боговете се оттеглиха все повече от Земята и предоставиха ръководството на тези човешки посветени, до които обаче те стояха със съвети и дела. Ако това не беше така, човекът никога не би стигнал до свободната употреба на своята мисловна сила. Светът стои под божествено ръководство; но човекът не бива да бъде принуден да признае това, а трябва да го види и разбере чрез свободно разсъждение. Когато той стигне така далеч, тогава посветените постепенно му разкриват техните тайни. Обаче това не може да стане из веднъж. Цялото развитие на петата коренна раса е бавният път към тази цел. Ману ръководеше като деца даже своята група. След това ръководството постепенно премина към човешките посветени. И днес прогресът все още се състои в смесица от съзнателно и несъзнателно действие и мислене на човека. Едва в края на петата коренна раса, когато през шестата и седмата подраси достатъчно голям брой хора ще постигнат познанието, ще може да им се открие най-великият посветен. И този човешки посветен ще може тогава да поеме по-нататъшното ръководство, както беше сторил това великият Ману в края на четвъртата коренна раса. Така възпитанието на петата коренна раса се състои в това, една по-голяма част от човечеството да стигне дотам, свободно да следва един човешки Ману, както беше сторил това зародишът на тази пета коренна раса с божествения Ману.

ЛЕМУРИЙСКАТА РАСА

Тук ще предадем една част от Хрониката Акаша, която се отнася за много далечно минало време в развитието на човечеството. Това време предхожда онова, което бе описано в миналите изложения. Става дума за третата коренна раса на човечеството, за която в теософската литература се казва, че е обитавала лемурийския континент. В смисъла на тази литература, този континент се е намирал на юг от Азия, обаче той се е простирал приблизително от Цейлон до Мадагаскар. Към него е принадлежала също и днешната южна Азия и части от Африка. Макар при разчитането на “Хрониката Акаша” да е подхотдено с възможно най-голяма предпазливост, все пак трябва да подчертаем, че никъде тези съобщения не трябва да се считат за нещо догматично. Те нямат такъв характер. Ако разчитането на неща и събития, които са толкова отдалечени от днешната епоха, съвсем не е лесно, то превеждането на видяното и разчетеното на съвременен език поставя почти непреодолими пречки. Данните за времето ще бъдат представени по-късно. Те ще бъдат по-добре разбрани, когато бъде разгледана цялата лемурийска епоха, а също и епохата на нашата (пета) коренна раса до съвременността. Нещата, които се съобщават тук, са изненадващи също и за окултиста, който ги чете за първи път, макар че тази дума не е съвсем подходяща. Затова той трябва да ги съобщава само след най-грижлива проверка.

***

Четвъртата (атлантска) коренна раса беше предшествана от така наречената лемурийска раса. През време на нейното развитие със Земята и с човека станаха събития от най-голямо значение. Сега първо трябва да кажем нещо за характера на тази коренна раса след тези събития и едва след това ще разгледаме самите тях. Общо взето при тази раса още не беше развита паметта. Хората можеха да си съставят представи за нещата и събитията; но тези представи не оставаха запазени в спомена. Поради това те не притежаваха още никакъв език в истинския смисъл. Това, което можеха да произнасят, бяха повече природни звуци, които изразяваха техните усещания, удоволствие, радост, страдание и т.н., които обаче не обозначаваха външни неща. Обаче техните представи притежаваха една съвършено различна сила от тази на по-късните хора. Чрез тази сила те действаха върху заобикалящия ги свят. Други хора, животни, растения и даже неживи предмети можеха да усещат тези действия и да бъдат повлиявани от прости представи. Така лемуриецът можеше да съобщава нещо на своите себеподобни, без да има нужда от някакъв език. Това съобщение се състоеше от един вид “четене на мислите”. Лемуриецът черпеше силата на своите представи направо от нещата, които го заобикаляха. Тя се вливаше в него от растежната сила на растенията, от

жизнената сила на животните. Така той разбираше растенията и животните в техния вътрешен живот. Той разбираше даже физическите и химическите сили на неживите неща. Когато градеше нещо, той не се нуждаеше да изчислява носещата сила на дървеното стъбло и теглото на един строителен камък; той с поглед преценяваше доколко може да носи едно стъбло, къде трябваше да бъде поставен камъкът съобразно с неговото тегло. Така лемуриецът строеше без инженерно изкуство от силата на своята представа, действаща със сигурността на един вид инстинкт. И при това той до голяма степен владееше своето тяло. Чрез просто усилие на волята той можеше да закали своята ръка, когато беше необходимо. Можеше да повдигне например извънредно големи товари чрез простото развитие на волята. Ако по-късно на атлантаца служеше неговата власт над жизнената сила, на лемуриецата служеше овладяването на волята. Той беше родения маг – нека този израз да не бъде криво разбран – във всички области на понисшите човешки работи.

Животът на лемурийците беше насочен към развитието на волята, на силата, образуваща представите. Възпитанието на децата беше изцяло насочено към тази цел. Момчетата бяха закалявани по най-грубия начин. Те трябваше да се научат да издържат на опасности, да преодоляват болки, да извършват смели действия. Онези, които не можеха да понасят мъченията, да понасят болките, не бяха считани за полезни членове на човечеството. Оставяха ги да загинат при тежка работа.

Това, което Хрониката Акаша показва по отношение на това възпитание на децата, надминава всичко, което съвременният човек може да обрисова в най-смелата си фантазия. Понасянето на горещина до изгарящ пек, пробуждането на тялото с остри предмети бяха съвсем обикновени процедури. Различно беше възпитанието на момичетата. Също и женските деца бяха закалявани; обаче всичко останало беше така устроено, че децата да развиват една силна фантазия. Например момичетата бяха излагани на бурята, за да почувствуват спокойно нейната страшна красота; те трябваше без страх да гледат борбите на мъжете, проникнати само от чувството за мощта и силата, които виждаха пред себе си. Чрез това при тях се развиваха заложбите за мечтание, за фантазиране; тези качества бяха особено високо ценени. И тъй като не съществуваше памет, тези заложби не можаха също и да се изродят. Съответните сънищни и фантазни представи съществуваха само дотогава, докато беше налице съответният външен повод. Вследствие на това те се кореняха във външните неща. Те не се изгубваха в бездънна почва. В женската душа, така да се каже, се потопяваха фантастиката и мечтателността на самата природа.

С изключение на последните времена, лемурийците нямаха жилища в нашия смисъл. Те пребиваваха там, където самата природа даваше

възможност за това. Например пещерите, които изпълваха, те само ги преобразяваха, снабдяваха ги с такива прибавки, от които се нуждаеха. По-късно те самите си изграждаха такива пещери в земята и при такива строежи развиваха голяма сръчност. Ние не бива да мислим, че лемурийците не са изграждали също и изкуствени постройки. Само че тези постройки не служеха за жилища. Те произхождаха на първо време от нуждата да се даде на природните неща една произведена от човека форма. Могилите бяха така преустроени, че човекът изпитваше радост, удоволствие от тяхната форма. Поради същата причина се натрупваха камъни, също и за да служат при определени действия. Местата, където децата бяха закалявани, бяха заградени със стени от този род. Обаче към края на тази епоха все помощни и по-изкусни ставаха постройките, които служеха за подържане на “божествената мъдрост и божественото изкуство”. Тези съоръжения по всичко бяха различни от това, което за по-късното човечество бяха храмовете, защото те бяха същевременно заведения за обучение и центрове на науката. Който беше намерен подходящ за това, можеше да бъде посветен тук в науката за мировите закони и в боравенето с тези закони. Ако лемуриецът беше един роден маг, тук тази заложба тогава беше развивана, за да се превърне в изкуство и в разбиране. Само онези можеха да бъдат допуснати там, които чрез всевъзможни начини на закаляване до най-висока степен бяха развили способността да побеждават. За всички останали това, което ставаше в тези заведения, беше най-дълбока тайна. Чрез непосредствено съзерцание приетите тук се научаваха да познават, а също така и да владеят природните сили. Учението беше така устроено, че природните сили при човека се превръщаха в сили на волята. Благодарение на това той можеше сам да извършва това, което правеше природата. Това, което по-късното човечество извършваше чрез обмисляне, чрез комбиниране, тогава имаше характер на инстинктивна дейност. Думата “инстинкт” тук не бива да се употребява в същия смисъл, както сме свикнали да я прилагаме за животните. Защото това, което лемурийците вършеха, надвишава извънредно много всичко онова, което животинският свят може да извърши чрез инстинкта. То надвишаваше даже и това, което от тогава досега като изкуства и науки човечеството е усвоило чрез паметта, ума и фантазията. Ако бихме искали да употребим един израз за тези заведения, който да улесни разбирането ни, бихме могли да ги наречем “висши училища за силите на волята и за ясновиждащата сила на представата”. От тях излизаха хората, които във всяко отношение ставаха владетели на другите. Трудно е днес с думи да се даде една правилна представа за всички тези отношения. Защото от тогава насам всичко на Земята се е изменило. Самата природа и целият човешки живот бяха различни; ето

защо и работата на човека и отношението на човек към човека бяха съвсем различни.

Въздухът тогава беше още погъст отколкото през атлантската епоха, а водата още по-рядка. Също и това, което днес съставлява твърдата Земна кора, не беше още така втвърдено както по-късно. Растителният и животинският свят едва бяха напреднали до формите на земноводните животни, на птичия свят и на низшите бозайници, а растенията до форми, които имат подобие с нашите палми и други подобни дървета. Но формите бяха различни от днешните. Това, което днес се явява само в малки форми, тогава беше гигантски развито. Нашите малки папрати бяха тогава дървета и образуваха мощни гори. Днешните висши млекопитаещи животни не съществуваха. Една голяма част от човечеството обаче се намираше на такава ниска степен на развитие, че трябва да го назовем направо животинско. Общо взето това, което е описано тук за лемурийците, важи само за една малка част от тези хора. Другата част живееше животински живот. Даже тези човеци-животни по отношение на тяхното външно устройство и начина на техния живот бяха напълно различни от споменатата малка част. Те не се различаваха особено от нисшите млекопитаещи животни, които също и във външната си форма им приличаха в известно отношение.

Трябва да кажем още няколко думи за значението на гореспоменатите храмови центрове. Това, което се култивираше там всъщност не беше религия. Това беше “божествена мъдрост и божествено изкуство”. Човекът непосредствено приемаше това, което му се даваше там, като дар от духовните мирови същества. И когато получаваше това, което му се даряваше по този начин, той сам смяташе себе си за “служител” на тези мирови сили. Той се чувстваше “осветен” пред всичко недуховно. Ако на тази степен на развитието на човечеството искаме да говорим за религия, бихме могли да я наречем “религия на волята”. Религиозното настроение и посвещение се състоеше в това, че човекът пазеше подарените му сили като строга божествена “тайна”, че водеше един живот, чрез който освещаваше своята сила. Благоговението и почитта, с които лицата, имащи подобни сили бяха посрещани от страна на другите, бяха големи. И това благоговение и тази почит не бяха установени чрез никакви закони или нещо подобно на закони, а чрез самата непосредствена сила, които те излъчваха. Който не беше посветен, стоеше напълно под магическото влияние на посветените. И самопонятно беше също, че последните се считаха за свещени лица. Защото в техните храмови центрове те съзерцаваха действащите природни сили. Те проникваха с поглед в творческата работилница на природата. Това, което изживяваха, беше едно общение със съществата, които строят в самия свят. Това общение може да

бъде наречено общение с боговете. И това, което по-късно се яви като “посвещение”, като “тайнство”, произлезе от тази първоначална форма на общението на хората с боговете. В следващите времена това общение трябваше да приеме други форми, защото човешката способност да си образува представи, човешкият дух приеха други форми.

От особено значение е нещо, което стана с напредването на лемурийското развитие благодарение на това, че жените живеяха по описания начин. Чрез това те развиха особени човешки сили. Тяхната способност на въображението, намираща се във връзка с природата, стана основа за едно особено развитие на живота на представите. Те съзерцателно приемаха в себе си силите на природата и ги оставяха да действат в тяхната душа. С това се образуваха зародишите на паметта. И заедно с паметта в света се появи също и способността за създаване на първите най-прости морални понятия. Развитието на волята при мъжете не познаваше отначало нещо подобно. Мъжът следваше инстинктивно подбудите на природата, или влиянията на посветените. От женския елемент се родиха първите представи за “добро” и “зло”. Хората започнаха да обичат нещо, което особено впечатляваше живота на представите, от други неща пък започнаха да изпитват отвращение. Ако властта, която мъжкия елемент упражняваше, беше насочена повече върху външното действие на волевите сили, върху външното боравене с природните сили, то в женския елемент паралелно се пораждаше едно въздействие чрез душевността, чрез вътрешните, лични сили на човека. Само онзи може да разбере правилно развитието на човечеството, който вземе под внимание, че първият напредък в живота на представите е бил направен от жените. Свързаното с живота на представите, с изграждането на паметта развитие на навици, които образуваха зародишите на един правен живот, на един вид нрави, на един вид бит, идваше от тази страна. Ако мъжът беше видял и боравил с природните сили: Жената стана първата тълкувателка на тези природни сили. Това беше един особен нов начин да се живее чрез размишление, който се роди тук. Тази форма имаше нещо много по-лично отколкото начинът, по който се проявяваше мъжът. Трябва да си представим, че тази особеност на жените беше също един вид ясновиждане, макар и да се различаваше от магията на волята при мъжете. В нейната душа жената беше достъпна за един друг вид духовни същества. Тя беше достъпна за такива духовни същества, които говореха повече на чувствения елемент на душата, а по-малко на духовния елемент, на който беше подчинен мъжът. Така от мъжете се излъчваше едно действие, което беше повече природно-божествено, а при жените едно такова, което беше повече душевно-божествено.

Развитието, през което мина жената през време на лемурийската епоха доведе дотам, че при настъпването на следващата – атлантската коренна раса на Земята на нея се падна една важна роля. Това появяване на тази коренна раса стана под влиянието на високо развити същества, които бяха запознати с образуването на расите и които бяха в състояние да насочат съществуващите човешки сили, силите на човешката природа в такива пътища, че да може да се роди една нова раса. Ние ще говорим още за тези същества. За сега нека бъде достатъчно да кажем, че те притежаваха свръхчовешка мъдрост и сила. Те отделиха от лемурийското човечество една малка група и я определиха за родоначалник на бъдещата атлантска раса. Мястото, на което те направиха това, се намираще в горещата зона. Под тяхно ръководство мъжете от тази групичка развиваха способността да владеят природните сили. Те бяха силни и разбираха как да добиват от Земята най-разнообразни съкровища. Можеха да обработват почвата и да използват нейните плодове за живота си. Чрез възпитанието, което бяха получили, те бяха станали силни волеви натури. По-слабо беше развита при тях душата и сърдечността. В замяна на това последните бяха развити при жените. Памет и фантазия, и всичко, което беше свързано с тези способности, се намираха при жените.

Горепосочените ръководители направиха така, че избраната група да се подреди в по-малки групи. И те повериха на жените подреждането и устройването на тези по-малки групи. Чрез нейната памет жената получи способността да използва за бъдещето опитностите и преживяванията, които веднъж бяха придобити. Това, което вчера се бе оказало целесъобразно, тя го оползотворяваше днес и беше наясно върху факта, че то ще донесе полза също и утре. Благодарение на това разпоредбите за съвместния живот произхождаха от нея. Под нейно влияние се развиваха понятията за “добро и зло”. Чрез нейния съзercателен живот тя разви разбирането за природата. От наблюдението на природата в нея възникнаха представите, според които тя ръководеше работата на хората. Духовните ръководители устройва нещата така, че чрез душата на жената да бъде облагородена и пречистена волевата природа, бликащата сила на мъжете. Естествено ние трябва да си представим всичко това в детски наченки. Думите на нашия език веднага предизвикват представи, които са взети от настоящия живот.

По околния път чрез пробудения душевен живот на жените, духовните ръководители развива и този на мъжете. В гореспоменатата колония влиянието на жените беше много голямо. При тях трябваше да се търси съвет, когато искаха да тълкуват знаменията на природата. Обаче цялата форма на техния душевен живот беше още такава, че тя стоеше под властта на “тайните” душевни сили на човека. Ние не изразяваме точно нещата, а

само приблизително, когато говорим за едно сомнамбулно виждане при тези жени. В определена по-висша форма на сънуването на тях им се разкриваха тайните на природата и им се вливаха подтиците за тяхното действие. За тях всичко беше одушевлено и им се показваше в душевни сили и явления. Те се оставяха напълно с тайнственост тъкане на техните душевни сили. Това, което ги гласкаше към техните действия, бяха “вътрешни гласове”, или това което растенията, животните, камъните, вятърът, шумоленето на дърветата и т.н. им казваха.

От едно такова душевно състояние, от едно такова душевно настроение се роди това, което можем да наречем човешка религия. Душевното в природата и в човешкия живот постепенно стана почитано и боготворено. Отделни жени стигнаха до особено господство, защото знаеха да тълкуват от особени, пълни с тайнственост гълбини това, което се съдържа в света.

Това, което живееше при такива жени, се превърна в един вид природен говор. Защото началото на говора се крие в нещо, което е подобно на песента. Силата на мисълта се превръщаше в доловим за слуха звук. Вътрешният ритъм на природата прозвучаваше от устните на “мъдри” жени. Хората се събираха около такива жени и чувстваха в техните песенни изречения откровенията на висши същества. Човешкото богослужение започна с такива неща. В онова време не може да става дума за някакъв “смисъл” в говоренето. Хората чувстваха звук, тон, ритъм. При това те не си представяха по-нататък нищо, а само поглъщаха силата на чутото в душата си. Целият този процес стоеше под ръководството на по-висши ръководители. Те бяха вдъхнали на “мъдрите” жрици тонове и ритми по един начин, върху който сега не можем да говорим по-нататък. Така те можеха да действат облагородяващо върху душите на хората. Можем да кажем, че по този начин въобще се пробуди същинският душевен живот.

Хрониката Акаша показва в тази област красиви сцени. Ще опишем една такава сцена. Намираме се в една гора, при едно мощно дърво. Слънцето току що е изгряло от изток. Подобно на палма дърво хвърля мощни сенки. Другите дървета около него са били отстранени. С лице обърнато към изток, изпаднала в екстаз, жрицата седи върху трон, направен от редки природни предмети и растения. Бавно, в ритмично редуване от нейната уста се изливат чудесни, малко на брой звуци, които постоянно се повтарят. В кръг около нея седят мъже и жени със замечтани лица, поемайки вътрешен живот от това, което чуват. Могат да бъдат видени още и други сцени. На друго подобно устроено място “пее” една жрица, обаче нейните тонове имат нещо по-мощно, по-силно. И хората около нея се движат в ритмични танци. Защото този беше другият начин, по който “душата” навлизаше в човечеството. Пълните с тайнственост ритми, които

бяха подслушани от природата, бяха подражавани в движенията на собствените крайници. Чрез това хората се чувстваха едно с природата и с царуващите в нея същества.

Мястото на Земята, където беше създадено това племе на една бъдеща човешка раса, беше особено подходящо за това. То беше такова място, където бурно раздвижваната Земя от онова време беше стигнала до успокоение. Защото Лемурия беше разтърсвана от бури. В онези времена Земята нямаше още нейната по-късна гъстота. Навсякъде тънката почва беше разтърсвана от вулканически сили, които изригнаха на по-малки или по-големи потоци. Мощни вулкани съществуваха почти навсякъде и постоянно развиваха една разрушителна дейност. Хората бяха свикнали да се съобразяват с тази огнена дейност. Те използваша този огън също при тяхната работа и строителства. Огънят на природата служеше като основа на техните действия и съоръжения, както днес изкуственият огън служи при човешката работа.

Чрез дейността на този вулканически огън бе предизвикана и гибелта на лемурийския континент. Онези част от Лемурия, от която трябваше да се развие племенната раса на Атлантида, имаше наистина горещ климат, но общо взето тя беше предпазена от вулканичната дейност. Тук човешката природа можеше да се развива по-спокойно и по-мирно отколкото в останалите области на Земята. Скитническият живот от по-ранните времена трябваше да бъде изоставен и установените населени места ставаха все по-многобройни.

Трябва да си представим, че в това време човешкото тяло беше още нещо пластично и гъвкаво. То постоянно се преобразуваше, когато вътрешният живот се променяше. Не много преди това по отношение на тяхното вътрешно устройство хората бяха още твърде различни. Външното влияние на местността и на климата там беше решаващо за устройството на това тяло. Едва в споменатата колония тялото на човека все повече ставаше израз на неговия вътрешен душевен живот. Колонията имаше същевременно една напреднала, външно благородно устроена човешка форма. Трябва да кажем: Чрез това, което ръководителите бяха направили, те създадоха първо правилната форма на човека. Това стана обаче съвсем бавно и постепенно. Но то стана така, че първо в човека бе развит душевният живот и към този душевен живот се приспособи все още мекото и гъвкаво тяло. Закон в развитието на човечеството е, че с напредването на това развитие човекът има все по-малко и по-малко влияние върху преобразяването на неговото физическо тяло. Това човешко физическо тяло доби приблизително твърда форма всъщност едва с развитието на умствената способност и със свързаното с това втвърдяване на скалите, минералите и металните образувания на Земята. Защото през времето на

Лемурия, а и по-късно, през времето на Атлантида камъните и металите бяха много по-меки отколкото днес. На това не противоречи фактът, че още съществуват потомци на последните лемурийци и атлантци, които показват също такива твърди форми, както по-късно образуват човешки раси. Тези остатъци трябваше да се приспособят към изменените условия на околната Земна среда и те също се втвърдиха. Именно в това се крие причината, че те се намират в процес на упадък. Те не се преобразуваха отвътре, а тяхната по-малко развита вътрешност бе прикована към втвърдяването отвън и чрез това бе осъдена да изостане в нейното развитие. И това изоставане е действително връщане назад, защото вътрешният живот също изостана, понеже не можеше да се прояви във втвърденото външно тяло.

Една още по-голяма способност за преобразуване притежаваше животът на животните. Ние още ще говорим върху съществуващите по време на възникването на човека животински видове и техните потомци, както и върху възникването на нови животински форми, след като човекът вече съществуваше. Тук трябва само да кажем, че съществуващите тогава видове животни постоянно се преобразуваха и възникваха нови. Естествено това преобразуване ставаше постепенно. Причините за преобразуването се криеха отчасти в изменението на местоживеенето и в изменението на начина на живот. Животните притежаваха извънредно бърза приспособимост към новите условия. Пластичното тяло изменяше относително бързо своите органи, така че след известно време потомците на даден животински вид, не изглеждаха вече много подобни на техните прародители. Същият беше случаят, даже в още по-голям размер, за растенията. Най-голямо влияние върху преобразуването на хората и животните имаше самият човек. Това ставаше, било когато той инстинктивно довеждаше живите същества в такава околна среда, където те приемаха определени форми, било когато човекът провеждаше опити за селекция. Преобразуващото влияние на човека върху природата, сравнено с днешните условия, тогава беше неизмеримо по-голямо. Такъв беше случаят особено в описаната колония. Защото там ръководителите насочваха това преобразуване по един несъзнателен за човека начин. Това ставаше в такъв размер, че после, когато хората тръгнаха да образуват различните атлански раси, те можаха да вземат със себе си големи познания относно селекцията на животните и растенията. Културната работа на Атлантида тогава по същество беше следствие на тези, донесени от лемурийците познания. Но и тук трябва да подчертаем, че тези познания имаха инстинктивен характер. Така остана положението и при първите атлантски раси.

Горепосоченото господство на женската душа е особено силно в последните времена на Лемурия и трае до атлантските времена, в които се подготвяше четвъртата подраса. Обаче не бива да си представяме, че такъв беше случаят с почти цялото човечество. Това важи предимно за онази част от населението на Земята, от която по-късно произлязоха същинските напреднали раси. И това влияние беше най-силно върху всичко онова в човека, което съществуваше “несъзнателно” в него. Образуването на определени постоянни жестове, тънкостите на сетивното виждане, чувството за красота, една част от общия за хората живот на усещанията и чувствата произлиза първоначално от душевното влияние на жената. Не е казано прекалено много, ако съобщенията на Хрониката Акаша се тълкуват така, че се твърди: “Културните народи имат форма на тялото и израз на тялото, както и определени основи на телесно-душевен живот, които са им били отпечатани от жената.”

Понататък ще се върнем към предишни периоди от човешкото развитие, в които Земното население беше още еднополово. След това ще обрисоваме появата на двуполовостта.

РАЗДЕЛЯНЕ НА ПОЛОВЕТЕ

Колкото и различна да беше в древни времена формата на човека, както я описахме в миналите извлечения от “Хрониката Акаша” от неговата днешна форма, когато отидем още по-далеч в миналото на историята на човечеството ние стигаме до още по-различни състояния. Защото също и формите на мъжа и на жената са се родили в течение на времената от една още по-стара основна форма, в която човекът не беше нито мъж, нито жена, а двете едновременно. Който иска да си състави понятие за тези прадревни времена на миналото, трябва напълно да се освободи от обикновените представи, които са взети от това, което човекът вижда около себе си. Времената, в които сега проникваме с нашия поглед в миналото, се намират приблизително преди средата на лемурийската епоха. Тогава човешкото тяло, както и другите форми в природата, бяха още меки и пластични. В сравнение с нейното по-късно втвърдено състояние Земята се намираше още в едно по-течно състояние. Когато в онези времена човешката душа се възплъщаваше в материята, тя можеше да приспособява тази материя към себе си до много по-висока степен отколкото по-късно. Развитието на външната Земна природа налагаше на човешката душа да приеме мъжко или женско тяло. Докато веществата не бяха още втвърдени, душата можеше да ги подчинава на нейните собствени закони. Тя правеше тялото да бъде съответствие на нейното собствено същество. Когато материята се сгъсти, душата трябваше да се нагоди към законите, които бяха присъщи на тази материя от външната

Земна природа. Докато душата още можеше да владее материята, тя изграждаше своето тяло не като мъжко, или женско, а като една двойственост. Защото самата душа е същевременно мъжка и женска. Тя носи в себе си тези две природи. Нейният мъжки елемент е сроден с това, което наричаме воля, а нейният женски елемент е сроден с това, което назоваваме представи. Външното преобразуване на Земята доведе дотам, тялото да приеме едностранна форма. Мъжкото тяло прие форма, която е определена от елемента на волята, а женското тяло носи повече отпечатъка на представите. Така стана, че двуполовата, мъжко-женска душа обитава в еднополово, мъжко или женско тяло. Следователно в течение на развитието тялото прие форма, определена от външните Земни сили така, че отсега нататък за душата не беше вече възможно да излее цялата своя вътрешна сила в него. Тя трябваше да задържи вътре в себе си нещо от тази своя сила и в тялото се вливаше само част от нея.

Ако проследим Хрониката Акаша, констатираме следното. В едно древно време пред нас се явяват меки и пластични човешки форми, напълно различни от по-късните. Те още носят в себе си мъжко-женската природа. С течение на времето веществата се втвърдяват. Човешкото тяло се извява в две форми, от които едната прилича на по-късната мъжка форма, другата на по-късната женска форма. Когато тази разлика още не беше настъпила, всеки човек можеше да произведе от себе си един друг човек. Оплодяването не беше външен процес, а нещо, което ставаше във вътрешността на самото човешко тяло. Чрез това, че тялото стана мъжко или женско, то изгуби възможността да се самоопложда. То трябваше сега да си взаимодейства с друго тяло, за да се роди един нов човек.

Разделянето на полове се появи, когато Земята достигна определено състояние на съгъстяване. Гъстотата на материята обвърза една част от размножителната сила. И онази част от тази сила, която още е действена, стана необходимо да бъде допълнена отвън, чрез противоположната сила на един друг човек. Обаче душата както в мъжа така и в жената трябваше да задържи в себе си една част от нейната предишна сила. Тя не можеше да употреби тази част във външния телесен свят. Тази част от нейната сила се насочи сега към вътрешността на човека. Тя не можеше да се прояви навън; ето защо стана свободна за да гради вътрешните органи. И тук в развитието на човечеството настъпва една важна точка. По-рано това, което наричаме дух, способността на мисленето, не можеше да намери място в човека. Защото тази способност не би намерила никакъв орган, чрез който да прояви своята дейност. Душата беше използвала всичките си сили навън, за да изгражда тялото. Сега обаче душевната сила, която не намира никаква употреба навън, може да влезе във връзка със силата на духа; и чрез това свързване в тялото се развиват онези органи, които по-

късно правят от човека мислещо същество. Така човекът можа да употреби една част от силата, която по-рано използваше за възпроизвеждането на своите себеподобни, за усъвършенстване на своето собствено същество. Силата, чрез която човечеството си образува мислещ мозък, е същата, чрез която в древни времена човекът се самооплождаше. Мисленето бе изкупено чрез еднополовостта. Когато хората не се оплождаха вече сами, а взаимно, те можеха да насочат една част от тяхната възпроизвеждаща сила навътре и да станат мислещи същества. Външно мъжкото и женското тяло получиха несъвършена форма, в която се проявяваше душата; но чрез това в тяхната вътрешност те станаха по-съвършени същества.

Това преобразуване на човека се извършваше съвсем бавно и постепенно. Постепенно наред със старите двуполови човешки форми се явявиха по-младите еднополови.

Отново имаме един вид оплождане, което става тук в човека, когато той стана едно духовно същество. Вътрешните органи, които можеха да бъдат изградени чрез излишната сила на душата, се оплодиха от духа. Душата в самата себе си е двучленна: Мъжко-женска. Така в стари времена тя изграждаше също и своето тяло. По-късно тя можеше да оформя своето тяло само така, че за външния живот то да действа съвместно с едно друго тяло; самата душа получи чрез това способността да действа съвместно с духа. Отсега нататък за външното човекът бива оплоден отвън, за вътрешността отвътре, чрез духа. Можем сега да кажем, че мъжкото тяло има женска душа, а женското тяло мъжка душа. Тази вътрешна едностранчивост в човека сега се компенсира чрез оплождането с духа. Едностранчивостта е премахната. Мъжката душа в женското тяло и женската душа в мъжкото тяло стават отново двуполови чрез оплождането с духа. Така мъжът и жената са различни в тяхната външна форма; във вътрешността си и при двамата душевната едностранчивост се слива в едно хармонично цяло. Във вътрешността духът и душата се сливат в едно единство. Върху мъжката душа в жената духът действа женствено и по този начин я прави мъжко-женска; върху женската душа в мъжа духът действа мъжки и я прави мъжко-женска. От външния свят в предлемурийското време, двуполовостта на човека се оттегля във вътрешността на човека.

Ние виждаме по този начин, че по-висшето вътрешно естество на човека няма нищо общо с мъжа и с жената. Вътрешната прилика идва при жената от една мъжка душа, а при мъжа съответно от една женска душа. Съединението с духа произвежда накрая сходството, обаче фактът, че преди възникването на това сходство е съществувало различие, включва една тайна на човешката природа. Познаването на тази тайна е от голямо

значение за всяка окултна наука. Защото тя е ключът за важни тайни на живота. За сега не бива да се повдигне завесата скриваща тази тайна...

Така физическият човек се разви от еднополовост до двуполовост, до разделянето на мъж и жена. И благодарение на това, човекът стана такова духовно същество, каквото е сега. Не трябва да вярваме, че със Земята преди не са били свързани разумни същества. Когато проследяваме Хрониката Акаша, виждаме, че в първите времена на Лемурия по-късният физически човек чрез своята двуполовост беше свършено друго същество в сравнение с това, което днес наричаме човек. Той не можеше да свърже с мисли никакви сетивни възприятия: Той не мислеше. Неговият живот беше инстинктивен. Душата му се проявяваше само в инстинкти, в страсти, в животински желания, и т.н.. Неговото съзнание беше сънищноподобно; той живееше в смътно състояние. Обаче сред това човечество имаше и други същества. Те естествено също бяха двуполови. Защото при тогавашното състояние на Земята развитие не можеше да бъде създадено никакво мъжко или женско тяло. Затова липсваха още външните условия. Обаче имаше други същества, които въпреки двуполовостта можеха да придобиват познание и мъдрост. Това беше възможно благодарение на факта, че тези същества бяха минали през едно свършено друго развитие в едно още подалечно минало. За тяхната душа става възможно тя да се оплоди от духа, без първо да изчака развитието на вътрешните органи, както при човека. Душата на сегашния човек може да мисли с помощта на физическия мозък само това, което възприема чрез физическите сетива. Човешката душа трябваше да чака, докато се развие един мозък, който стана посредник на духа. Без този околен път тази душа би останала лишена от дух. Тя би останала на степената на сънищното съзнание. Не беше така с гореспоменатите свръхчовешки същества. Тяхната душа беше развила в предишни епохи душевни органи, които не се нуждаеха от нещо физическо, за да влязат във връзка с духа. Тяхното познание и тяхната мъдрост бяха добити по свръхсетивен път. Едно такова познание се нарича интуитивно. Съвременният човек ще стигне до такава интуиция едва на една по-късна степен от неговото развитие, когато интуицията ще му даде възможност да дойде в допир с духа без посредничеството на сетивата.

Той трябва да мине по околения път през сетивната материя. Този околен път се нарича слизание на човешката душа в материята, или казано популярно

– “грехопадение”. Благодарение на едно различно устроено предишно развитие свръхчовешките същества нямаха нужда да минават през това слизание. Понеже тяхната душа беше достигнала една повисока степен, тяхното съзнание не беше сънищно, а вътрешно ясно. И обхващането на познанието и на мъдростта от тях беше едно ясновиждане, което не се

нуждаеше от никакви физически сетива; мъдростта, според която е изграден светът, непосредствено лъчезареше в тяхната душа. Благодарение на това те можеха да бъдат ръководители на неразвитото още младо човечество. Те бяха носители на една “прадревна мъдрост”, до разбирането на която човечеството се издига едва сега, по посочения околен път. Те се различаваха от това, което се нарича “човек” чрез факта, че бяха озарени от мъдростта, както ние от слънчевата светлина. Тази мъдрост се вливаше на лъчи в тях като свободен дар “свише”. “Човекът” беше в друго положение. Той трябваше да си извоюва мъдростта чрез работата на сетивата и на мисловния орган. Тя не се вливаше в него като свободен дар. Той трябваше да я желае. Само когато в човека живееше горещото желание за мъдрост, тогава той си я изработваше чрез сетивата и мисловния орган. Така в човешката душа трябваше да се събуди нов подтик, горещото желание, копнежът за знание. Човешката душа не можеше да притежава това желание в предишните степени от своето развитие. Нейните инстинкти бяха насочени само към формирането на един собствен сънищен живот; а не към опознаването на един външен свят, към знание. Подтикът към знание се ражда едва с разделянето на половете.

Мъдростта стана достояние на свръхчовешките същества именно чрез това, че те не проявяваха желание за нея. Те чакаха, докато мъдростта на лъчи се влее в тях, както ние чакаме слънчевата светлина, която не можем да произведем през нощта, а тя сама трябва да дойде сутрин до нас. Желанието за знание се дължи именно на това, че душата си изработва вътрешни органи (мозък и така нататък), чрез които тя овладява знанието. Това е последицие от факта, че една част от душевната сила не работи вече в посока навън във възпроизвеждането, а в посока навътре. Обаче свръхчовешките същества, които не извършиха това разделяне на техните душевни сили, насочват цялата енергия на душата си навън. Ето защо за оплождането чрез духа в посоката навън те имат на разположение също и онази сила, която “човекът” обръща към вътрешността си за изграждане на органите на познанието. Но онази сила, чрез която човекът се обръща навън, за да действа съвместно с един друг е любовта.

Свръхчовешките същества насочваха цялата си любов навън, за да позволят на Мировата мъдрост да се влее в тялото. “Човекът” може да насочи навън само една част. “Човекът” стана сетивно същество; и с това неговата любов стана сетивна. Той отклонява от външния свят онази част от съществото си, която насочва към своето вътрешно изграждане. Така се появява онова свойство, което наричаме себелюбие. Когато стана мъж или жена в своето физическо тяло, “човекът” можеше да се отдаде само с една част от неговото същество; с другата част той се отдели от заобикалящия свят. Той стана себелюбив (егоистичен). И егоистични станаха неговите

външни действия и неговият стремеж към вътрешно развитие. Той започна да обича, защото желае, и да мисли, защото също така проявява желание именно към знание. Срещу детски егоистичния човек стояха като безкористни натури ръководителите, свръхчовешките същества. Душата, която при тях не обитава в едно мъжко или женско тяло, е самата тя мъжко-женска. Тя люби без желание. Така любеше невинната човешка душа преди разделянето на половете, но понеже се намираше още на една ранна степен – в едно сънищно съзнание, тя не можеше тогава да познава. Така люби обаче също и душата на свръхчовешките същества, която обаче въпреки това, поради нейното напреднало развитие може да познава. “Човекът” трябва да мине през егоизма, за да стигне отново до безкористие на една по-висока степен, обаче тогава при напълно ясно съзнание.

Задачата на свръхчовешките същества, на Великите ръководители беше да отпечатат в младите човеци техния собствен характер, тяхното собствено естество да обичат. Човеците можеха да сторят това само с онази част от душевната сила, която се насочваше навън. Чрез това се роди сетивната любов. Тази любов е съпровождащото явление от действието на душата в едно мъжко или женско тяло. Сетивната любов стана силата за физическото развитие на човека. Тази любов събира заедно мъжа и жената, доколкото те са физически същества. На тази любов почива напредването на физическото човечество. Гореспоменатите свръхчовешки същества имаха власт само над тази любов. Онази част от човешката душевна сила, която е насочена навътре и трябва да донесе познание по околния път чрез сетивността, човекът я оттегли от властта на гореспоменатите свръхчовешки същества. Самите тези същества не бяха слезли никога до развитието на съответните вътрешни органи. Те можеха да облекат с любов стремежа навън, защото действащата навън любов беше тяхното собствено естество. С това беше създадена пропаст между тях и младото човечество. Те можаха да всадят в човека любовта първо в сетивната форма; но не можеха да дадат познанието, защото тяхното познание никога не беше минало по околния път през вътрешните органи, който човекът разви сега в себе си. Те не можеха да говорят никакъв език, който би могло да разбере едно същество надарено с мозък.

Гореспоменатите вътрешни органи на човека узряха за влизане в допир с духа едва на онази степен от Земното съществуване, която се намира в средата на лемурийската епоха; но те бяха развити в една несъвършена заложба още на една много по-ранна степен от развитието. Защото още в по-предни времена душата беше минала през физическо възплъщение. Тя беше обитавала в погъстена материя, наистина не на Земята, а на други небесни тела. По-точни сведения върху това можем да дадем по-късно. Сега можем да кажем само това, че по-рано човешките същества обитаваша

една предишна планета (предишна инкарнация на самата Земя б.пр.) и съобразно съществуващите там условия, се бяха развили до степента, на която се намираха, когато дойдоха на Земята. Те бяха “съблекли” материята на тази предишна планета като една дреха и чрез достигнатата благодарение на това степен на развитието станаха чисти душевни зародиши, със способността да усещат, да чувствуват и така нататък, накратко казано, да водят онзи сънищен живот, който им остана свойствен също и през първите степени от тяхното Земно съществуване. – Гореспоменатите свръхчовешки същества, ръководителите в полето на любовта също се намираха на предишната планета на такава степен на съвършенство, че нямаха нужда да слизат вече до развитието на заложените на онези вътрешни органи. Имаше обаче други същества, които не бяха стигнали така далече в тяхното развитие както тези ръководители на любовта, които на предишната планета още се числяха към “човеците”, обаче по онова време те бяха изпреварили човеците. Така при началото на Земното съществуване те бяха по-напреднали в тяхното развитие отколкото човеците, обаче все пак се намираха на такава степен, на която трябваше да добият познанието чрез вътрешни органи. Тези същества се намираха в едно особено положение. Те бяха стигнали твърде далече в тяхното развитие, за да имат нужда да минат през мъжкото или женското физическо тяло, но все пак не достатъчно далече, за да могат да действат чрез пълно ясновиждане, подобно на ръководителите на любовта. Те не можеха още да бъдат същества на любовта, нито пък можеха да бъдат вече “човеци”. Така на тях им беше възможно да продължат тяхното развитие само като полу-свръхчовеци, обаче с помощта на човеците. Те можеха да говорят на същества надарени с мозък на един разбираем за тези същества език. Чрез това насочената към вътрешността човешка душевна сила можа да бъде подбудена и можеше да се свърже с познанието и с мъдростта. Само благодарение на това на Земята можа да се появи една мъдрост от човешко естество. Гореспоменатите “полу-свръхчовеци” можеха да се хранят от тази човешка мъдрост, за да постигнат това, което още им липсваше като съвършенство. Така те станаха подбудителите на човешката мъдрост. Ето защо те са наречени Носители на светлината (Луцифер). Следователно детското човечество имаше два вида ръководители: Същества на мъдростта и същества на любовта. Човешката природа беше впрегната между любовта и мъдростта, когато тя прие на Земята нейната днешна форма. Чрез съществата на любовта тя бе подбудена за физическо развитие, чрез съществата на мъдростта към усъвършенстване на вътрешната си същност. Вследствие на физическото развитие човечеството върви напред от поколение на поколение, образува нови племена и раси; чрез вътрешното развитие отделните хора израстват до вътрешно

съвършенство, стават знаещи, мъдrecи, хора на изкуството, техници и т.н.. Във физическо отношение човечеството върви напред от една раса към друга, чрез физическото развитие всяка раса предава на следващите по наследство нейните сетивно възприемаеми качества. Тук царува законът на наследствеността. Децата носят в себе си характерните физически черти на бащите. Но освен това съществува едно духовно-душевно усъвършенствувание, което може да прогресира само чрез развитието на самата душа. И с това ние стоим пред закона на душевното развитие сред Земяното съществуване. То е свързано със закона и тайната на раждането и смъртта, за който също ще говорим по-нататък.

ПОСЛЕДНИТЕ ВРЕМЕНА ПРЕДИ РАЗДЕЛЯНЕТО НА ПОЛОВЕТЕ

Сега ще опишем устройството на човека преди неговото разделяне на мъжки и женски пол. Тогава тялото беше изградено от мека пластична маса. Над тази маса волята имаше много по-голяма власт, отколкото беше случаят при по-късния човек. Когато се отделяше от майката човекът се появяваше наистина вече като оформен организъм, но още несъвършен. По-нататъшното развитие на органите ставаше извън родителското същество. Много от това, което по-късно трябваше да узрее вътре в майчиното същество, в онези времена се развиваше вън от майката чрез една сила, която е сродна с нашата волева сила. За да стане такова външно узряване, беше необходима грижата на прадедите. Човекът донасяше със себе си в света определени органи, които покъсно изхвърляше. Развиваха се други органи, които при неговото раждане бяха още съвсем несъвършени. Целият процес имаше нещо, което можем да сравним с раждането от една яйчена форма и изхвърлянето на една яйчена черупка, но не бива да си представяме някаква твърда яйчена черупка.

Тялото на човека беше топлокръвно. Това трябва изрично да бъде казано, защото в по-предишни времена не е било така. Протичащото вън от майчиното същество узряване ставаше под влияние на повишена топлина, която се внасяше също така отвън. Все пак съвсем не трябва да мислим за едно мътене на човека-яйце – така можем накратко да го наречем. Топлинните и огнените външни условия тогава бяха различни от настъпилите по-късно. Чрез своите сили човекът можеше да насочва огъня, съответно топлината и да я събере в определено пространство. Той можеше, така да се каже, да концентрира топлината и да я предаде на младото същество, което се нуждаеше от нея за своето узряване.

Развитите органи на човека в онези времена бяха двигателни органи. Днешните сетивни органи бяха още съвсем неразвити. Най-напреднали в развитието бяха органът на слуха и възприемателните органи за студено и топло, а възприемането на светлината беше още неразвито. Човекът се

появи в света със слух и с осезание, покъсно се разви способността да се възприема светлината.

Всичко, което се казва тук, отговаря на последните времена преди разделянето на половете. Това разделяне стана бавно и постепенно. Дълго време преди неговото същинско проявяване хората се развиваха така, че един индивид се раждаше повече с мъжки характерни черти, друг повече с женски характерни черти. Но при всеки човек имаше също и противоположните полови характерни черти, така че беше възможно да става самооплождане. Обаче това не беше възможно по всяко време, а зависеше от влиянията на външните условия в определени сезони. Изобщо за много неща човекът до висока степен зависеше от такива външни условия. Поради това той трябваше да съобразява и всички свои действия с външните условия, например с движението на Слънцето и Луната. Но това не ставаше съзнателно, а се извършваше по начин, който трябва да наречем инстинктивен. С това вече обърнахме вниманието към душевния живот на тогавашния човек.

Ние не можем да определим този душевен живот като същински вътрешен живот. Телесните и душевните дейности и свойства не бяха още строго отделени едни от други. Душата още съизживяваше външния природен живот. Преди всичко слуховият орган беше този, върху който силно въздействуваше всяко трептене на околната среда. Всяко движение на въздуха, всяка реакция на околната среда бяха “чувани”. Вятърът и водата с техните движения говореха на човека с един “красноречив език”. Това беше възприемане на тайнствените вътрешни движения в природата, които проникваха и отзвучаваха в човешката душа. Неговата дейност беше ехо на тези въздействия. Той превръщаше звуковете възприятия в своя дейност. Човекът живееше в такива звукови движения и ги изразяваше чрез своята воля. По този начин той биваше довеждан до всяка дейност през деня. В по-малка степен той беше повлияван чрез осезанието. Но и то играеше важна роля. Той “долавяше” в своето тяло околния свят и чрез такива чувствени усещания знаеше, кога и как трябва да работи. Така той узнаваше, къде трябва да се установи, чрез това познаваше опасностите и ги избягваше. Според това регулираше и приемането на своята храна.

Останалият душевен живот протичаше съвършено различно отколкото по-късно. В душата живееха образи, а не представи за външните неща. Когато например човекът преминаваше от по-студено в по-топло пространство, в душата му изникваше един цветен образ. Обаче този цветен образ нямаше нищо общо с някой външен предмет. Той произлизаше от една вътрешна сила, родствена с волята. Такива образи постоянно изпълваха душата. Всичко това може да се сравни само с изплуването и изчезването на сънищните представи на човека. Само че

тогава образите бяха закономерни. Ето защо на тази степен на развитие на човечеството не трябва да говорим за едно сънищно съзнание, а за едно образно съзнание. Това бяха главно цветни образи, които изпълваха това съзнание. Но те не бяха единственият род възприятия. Така човекът се движеше в света и живееше чрез слуха и осезанието в процесите на този свят, но чрез неговия душевен живот този свят се отразяваше в него под формата на образи, които твърде малко приличаха на това, което се намираще във външния свят. С тези душевни образи се свързваха удоволствие и страдание в много по-малка степен, отколкото това става днес при представите на човека, които предават възприятията. Все пак някои образи доставяха радост, други неудоволствие, едни събуждаха любов, други омраза, обаче тези чувства носеха много по-блед характер. Силни чувства бяха предизвиквани от нещо друго. В онези времена човекът беше много по-подвижен, по-деен отколкото по-късно. Всичко в заобикалящия го свят, също и образите в неговата душа го подтикваха към дейност, към движение. Когато неговата дейност можеше да се прояви безпрепятствено, той изпитваше приятно чувство; обаче когато тази дейност беше възпрепятствувана, завладяваше го неудоволствие и неприятно чувство. Липсата или съществуването на препятствия за неговата воля определяше съдържанието на неговия чувствен живот, на неговата радост и страдание. И тази радост, съответно това страдание отново се отразяваха в душата му в един жив свят от образи. Светлина, светли, красиви образи живеяха в него, когато съвсем свободно можеше да разгърне своята дейност; тъмни, лошо оформени образи възникваха в душата му, когато беше възпрепятствуван в неговите действия.

Досега описахме средно развитото човечество. Различен беше душевният живот при онези, които се бяха развили до един вид свръхчовеци. При тях този душевен живот нямаше инстинктивен характер. Това, което възприемаха чрез слуха и осезанието, бяха по-дълбоки тайни на природата, които те можеха съзнателно да тълкуват. В бученето на вятъра, в шумоленето на дърветата на тях им се разкриваха законите, мъдростта на природата. А в образите на тяхната душа бяха дадени не само отраженията на външния свят, а копия на духовните сили на света. Те възприемаха не сетивни неща, а духовни същества. Средно развитият човек изпитваше например страх, и в неговата душа изникваше грозен, тъмен образ. Свръхчовешките същества получаваха чрез тези образи съобщение, откровение от духовните същества на света. На тях природните процеси им се явяваха не като мъртви природни закони както на днешните учени, а като дела на духовни същества. Външната действителност не съществуваше още, защото не съществуваха никакви външни сетива, но на по-висшите същества им се разкриваше духовната действителност. Духът

се вливаше в тях, както в телесното око на днешния човек Слънцето изпраща своите лъчи.

У тези същества познанието беше в пълния смисъл това, което наричаме интуитивно знание. При тях нямаше никакво комбиниране и спекулиране, а непосредствено виждане в творчеството на духовните същества. Тези свръхчовешки индивидуалности можеха да приемат съобщенията от духовния свят непосредствено в тяхната воля. Те съзнателно ръководеха хората. Те приемаха тяхната мисия от духовния свят и действаха съобразно с нея.

Когато дойде времето, в което половете се разделиха, тези същества трябваше да считат за тяхна задача да действат върху новия живот в смисъл на тяхната мисия. От тях изхождаше регулирането на половия живот. Всички мероприятия, които се отнасяха до размножението на човечеството, произхождаха от тях. Те действаха при това напълно съзнателно, обаче хората можеха да чувствуват това въздействие само като един внедрен в тях инстинкт. Половата любов биваше посадена в тях чрез непосредствено пренасяне на мисли в човека. И всички техни прояви бяха отначало от най-благородно естество. Всичко, което в тази област прие грозен характер, произхожда от по-късни времена, в които човекът беше станал по-самостоятелен и в които той поквари един чист първоначален инстинкт. В тези по-стари времена нямаше никакво задоволяване на половия нагон заради самия него. Всичко тук беше жертвоприношение за продължението на човешкото съществуване. Размножението се считаше като нещо свещено, като една служба, която човекът трябваше да принесе на света. И жреци бяха ръководители и регулатори в тази област.

Различно устроени бяха влиянията на полу-свръхчовешките същества. Те не бяха развити до такава степен, че да могат да приемат напълно чисти откровенията на духовния свят. В техните душевни образи редом с впечатленията от духовния свят проникваха също и действията на сетивната Земя. Съществата, които бяха свръхчовешки в пълния смисъл, не изпитваха никакво удоволствие и страдание чрез външния свят. Те напълно бяха отдадени на откровенията на духовните сили. Мъдростта се вливаше в тях както светлината в сетивните същества, тяхната воля не беше насочена към нищо друго, освен да действат в смисъла на тази мъдрост. И в това действие се криеше тяхното най-висше удоволствие. Мъдрост, воля и дейност съставляваха тяхното същество. Не така беше при полу-свръхчовешките същества. Те чувстваха подтика да приемат впечатления отвън и свързваха с този подтик удоволствие, когато той можеше да бъде задоволен, неудоволствие с неговото незадоволяване. Чрез това те се различаваха от свръхчовешките същества. За тези същества впечатленията получавани отвън не бяха нищо повече освен потвърждение

на духовните откровения. Те можеха да насочват поглед навън в света и не получаваха нищо друго освен отражение на това, което вече бяха получили от духа. Полу-свръхчовешките същества изпитваха нещо ново за тях и поради това те можеха да бъдат ръководители на хората, когато чистите образи в душите на тези хора се превърнаха в копия, в представи за външните предмети. Това стана, когато една част от предишната размножителна сила на хората се насочи към вътрешността, когато се развиха същества с мозък. Заедно с мозъка човекът придоби тогава също и способността да превръща външните сетивни впечатления в представи.

Трябва следователно да кажем, че благодарение на полу-свръхчовешките същества човешкото същество бе доведено дотам, да насочи своята вътрешна същност към сетивния външен свят. Той не можеше да изложи своите душевни образи непосредствено на чистите духовни влияния. От свръхчовешките същества той получи способността да се размножава, тя му беше внедрена от тях като инстинктивен подтик. Духовно той би притежавал отначало само един вид сънищно съзнание, с което би продължавал да живее, ако не бяха се намесили полу-свръхчовешките същества. Чрез тяхното влияние неговите душевни образи бяха насочени към сетивния външен свят. Човекът стана същество, което във външния свят придоби съзнание за себе си. И с това човекът вече съзнателно започна да насочва действията си съобразно с неговите възприятия във външния свят. По-рано той беше действал от един вид инстинкт, защото стоеше под властта на заобикалящия го свят и на действащите върху него сили на по-висшите индивидуалности. Сега той започна да следва подбудите, примамливостта на своите представи. С това в света дойде личната воля на човека. Това беше началото на “доброто и злото”.

***

Преди да продължим в тази насока, трябва да кажем нещо за обкръжението на човека на Земята. Наред с човека съществуваха животни, които в своя вид стояха на същата степен на развитие както него. В днешния смисъл бихме причислили тези животни към влечугите. Освен тях имаше нисши форми на животинския свят. Но между човека и животните имаше съществена разлика. Поради неговото пластично тяло човекът можеше да обитава само онези области на Земята, които не бяха преминали още в по-грубата материална форма. И в тези области с него живееха животински същества, които също имаха пластично тяло. В други области обаче живееха животни, които вече имаха гъсти тела, и които също бяха развили еднopolовостта и сетивата. Откъде бяха дошли те, това ще покажат по-късните съобщения. Те не можеха да се развиват вече по-нататък, защото техните тела преждевременно бяха приели по-гъстата

материя. Някои видове от тях загинаха; други се развиха в техния вид до днешните форми. Човекът можа да стигне до по-висши форми благодарение на това, че остана в областите, които отговаряха на неговото тогавашно устройство. Благодарение на това неговото тяло остана пластично и меко до такава степен, че той можа да отдели от себе си органите, които можаха да бъдат оплодени от духа. По-късно неговото външно тяло беше развито вече до такава степен, че той можа да премине в по-гъстата материя и тялото му стана закриляща обвивка за по-фините му духовни органи. Обаче не всички човешки тела бяха развити до тази степен. Напредналите бяха малко. Тези тела първи бяха проникнати от духа. Имаше и по-малко напреднали, в които духът не можеше да проникне. Ако духът би проникнал в тях, той би могъл да се развие само недостатъчно поради несъвършените още органи. Така тези човешки същества трябваше да се развиват по-нататък първо по един бездуховен начин. Един трети вид беше стигнал в своето развитие дотам, че в тези тела духовните влияния можеха да се проявяват само в слаба форма. Те стояха между другите два вида. Тяхната духовна дейност остана притъпена. Те трябваше да бъдат ръководени от по-висши духовни същества. Между тези три вида съществуваха всички възможни преходи. Сега едно по-нататъшно развитие беше възможно само благодарение на това, че една част от човешките същества се разви за сметка на другите. Първо трябваше да бъдат жертвани лишените от дух. Едно смесване с тях заради размножението би понижило до тяхната степен също и по-добре развитите. Ето защо всичко, което беше приело дух, бе отделено от тях. Чрез това останалите паднаха още по-ниско и по-ниско до степента на животинското. Следователно наред с човеците се образуваха също и човекоподобни животни. В своя път човекът изостави, така да се каже, една част от неговите събрата назад, за да се издигне той-самият по-високо. Този процес съвсем не беше приключил. Също и от хората с притъпен духовен живот онези, които стояха по-високо, можеха да се развият по-нататък само чрез това, че бяха включени в обществото на по-високо развитите, като се отделиха от по-малко изпълнените с дух. Само благодарение на това те можаха да развият тела, които по-късно бяха годни да приемат целия човешки дух. След известно време физическото развитие стигна дотам, че в тази насока настъпи един вид застои, като всичко, което се намираще над определена граница, се задържа всред човешката област. Междувременно жизнените условия на Земята се бяха изменили така, че едно по-нататъшно слизване надолу не би създадо създания подобни на животните, а въобще нежизнеспособни същества. Обаче това, което беше изтласкано в областта на животинското, или е загинало, или продължава да живее в различните по-висши животни. Следователно в тези животни

трябва да виждаме същества, които е трябвало да изостанат на една по-ранна степен от човешкото развитие. Само че те не са запазили същата форма, която са имали при тяхното отделяне, а са се изродили от една по-висша в една по-нисша степен. Така маймуните са изродени човеци от една минала епоха. Както някога човекът е бил по-несъвършен от днес, така те са били някога по-съвършени отколкото днес. Обаче това, което е останало в областта на човешкото естество, е минало през един подобен процес, но само вътре сред това човешко естество. В някои диви народи имаме изостаналите потомци на някогашните по-съвършени човешки форми. Те не са паднали ниско до степента на животните, а само до дивото състояние.

Безсмъртното в човека е духът. Ние показахме, кога духът е влязъл в тялото. По-рано той е принадлежал на други области. Той можа да се съедини с тялото едва тогава, когато това тяло беше достигнало определена степен на развитието. Само когато напълно разберем как е станало това свързване, ние можем да си изясним значението на раждането и смъртта, както и да познаем същността на вечния Дух.

ХИПЕРБОРЕЙСКАТА И ПОЛЯРНАТА ЕПОХА

Следващото изложение от Хрониката Акаша води в онези времена на миналото, които предхождат описаното в предишните глави. Начинанието, което предприемаме с тези съобщения, може би, е още посмело в очите на материалистическия начин на мислене, типичен за нашата съвременност, отколкото описаното в досегашните изложения. Днес много лесно можем да бъдем упрекнати във фантастичност по отношение на такива неща. Когато знаем, колко далеч е за образования в естествените науки човек в смисъла на днешното време да приеме сериозно тези неща – за да ги споделим – ни дава опора само съзнанието, че се описват сведения единствено в смисъла на духовните опитности. Тук не се казва нищо, което да не е било грижливо изпитано със средствата на духовната наука. Нека природоизследователят бъде толкова толерантен по отношение на духовната наука, колкото последната е толерантна спрямо естествено-научния начин на мислене. (Виж моята книга “Възгледи за света и за живота през 19-то столетие”, където вярвам да съм показал, че зная да ценя материалистическия естествено-научен възглед.)*/* През 1914 последва ново издание на произведението, допълнено с “Предистория на западната философия, разширена до съвременността” под заглавието “Загадките на философията в нейната история” Събр. Съч.18./ За онези обаче, които имат склонност към тези духовнонаучни неща, бих искал да отбележа още нещо особено по отношение на сегашното описание. В следващото изложение ще се опишат особено важни неща. И всичко се отнася до отдавна преминали времена. Разчитането на Хрониката Акаша не е особено лесно.

Написалият тези редове съвсем не претендира да му се вярва по силата на авторитета. Той иска само да съобщи това, което е било изследвано с най-точните духовнонаучни методи. Той на драго сърце би приел всяка поправка, която се основава на истинско познаване на въпроса. Той се чувства задължен да съобщи тези процеси от развитието на човечеството, защото времето налага това. Този път един голям период от време трябва да бъде описан само като очерк, за да бъде създаден веднъж един обзор. Едно по-точно описание на много неща, които сега само се загатват, ще бъде направено по-късно. Записите в “Хрониката Акаша” трудно могат да се преведат на нашия обикновен език. Те могат по-лесно да бъдат съобщени на символичния език, който се практикува в окултните школи, но съобщението на тези знаци днес още не е позволено. Ето защо читателят трябва да приеме някои неясни и трудно разбираеми неща и да положи усилия да стигне до разбиране, както самият автор полага големи усилия да даде едно общодостъпно описание. Читателите ще видят, че си струва човек да полага усилия, за да преодолее трудното разбиране, когато насочи поглед към дълбоките тайни, към пълните със значение загадки, засягащи човека. Едно действително себепознание на човека се поражда от тези “Хрониката Акаша”, които за окултния изследовател са толкова сигурни действителности както планините и реките за сетивните очи. Естествено възможно е да се получи някоя грешка на възприятието както там, така и тук. – Трябва да обърнем вниманието само върху това, че в предстоящия раздел ще разгледаме първо само развитието на човека. Наред с него естествено протича и развитието на другите природни царства минералното, растителното и животинското царство. За това ще говорим в следващите раздели. После ще разгледаме някои неща, които ще помогнат обясненията за човека да се явят в една разбираема светлина. Не можем обаче да говорим в духовно-научен смисъл за развитието на другите Земни царства, преди да е било описано постепенното напредване на човека.

***

Ако отидем още по-далече в миналото на Земяното развитие, отколкото сторихме това в предишните статии, стигаме до съвсем различни от сега състояния на материята на нашето небесно тяло. Веществата, които са се втвърдили по-късно, са били преди това течни, а още по-рано въздухообразни и парообразни, а преди това много фини (етерни). Намаляването на топлината е довело до втвърдяването на веществата. Тук ще се върнем назад в миналото до най-ефирните етерни състояния на веществата на нашето Земяно местожителство. Човекът стъпи на Земята, когато тя се намираще в такава епоха на развитието. По-рано той принадлежеше на други светове, за които ще говорим по-късно. Ще

загатнем и за непосредствено предшестващия свят. Това беше астрален или душевен свят. Съществата на този свят не водеха никакво външно (физическо), телесно съществуване. Така също и човекът. Той беше развил вече споменатото образно съзнание и имаше чувства и желания. Всичко това беше включено в едно душевно тяло. Такъв един човек би могъл да се види само с ясновиджашия поглед. И без съмнение, всички по-високо развити тогавашни човешки същества имаха такова ясновидство, въпреки че то беше съвсем смътно и подобно на сънуване. То не беше себесъзнателно ясновидство. Тези астрални същества в определен смисъл са предшествениците на сегашния човек. Това, което днес наричаме “човек”, носи в себе си себесъзнателния дух. Този дух се съедини със съществото, което се беше родило от онзи предшественик в средата на лемурийската епоха. (Върху това съединение вече говорихме в миналите статии. Когато тук изложим хода на развитието на човешкия предшественик до това време, въпросът трябва отново да бъде разгледан по-точно.) Душевните или астрални прадеди на човека бяха пренесени в ефирната етерна Земя. Те всмукаха фината материя в себе си – както, грубо казано, гъбата всмуква в себе си водата. Като се проникнаха по този начин с материята, те си образуваха етерни тела. Тези тела имаха продълговата елипсовидна форма, но въпреки това чрез нежни оттенъци в материята бяха вече заложени крайниците и други органи, които трябваше да се развият по-късно. Целият процес в тази маса беше чисто физико-химически, но той беше регулиран и управляван от душата. Когато една такава материална форма достигаше определена големина, тя се разполовяваше, и всяка от двете половини беше подобна на първоначалната форма, от която беше произлязла и в нея се извършваха същите процеси. Всяка нова форма отново беше надарена с душа също както майчиното същество. Това се дължеше на факта, че върху Земята арена бяха слезли не само определен брой човешки души, а един вид душевно дърво, от чийто общ корен се отделяха безброй отделни души. Както при едно растение от безброй семена постоянно се развиват нови издънки, така и душевният живот се раждаше в безбройните форми, породени от непрестанното делене. (Но в началото съществуваше само ограничен брой видове души, за което ще говорим по-късно. Но сред тези видове развитието протичаше по описания начин. Всеки душевен вид пораждаше от себе си безброй издънки.)

С поемането на Земята материя в самите души стана една особено значима промяна. Докато душите не бяха свързани с нещо материално, върху тях не можеше да действа никакъв материален процес. Всяко въздействие върху тях беше чисто душевно. Така те живееха с душевното в тяхната околна среда. Всичко, което съществуваше тогава, беше

съзживявано по този начин. Въздействията на камъните, растенията, животните, които по това време съществуваха също само като астрални (душевно) форми, бяха чувствани като вътрешни душевни изживявания. При свързването им със Земята материя към това изживяване бе прибавено нещо свършено ново. Външните материални процеси упражняваха въздействие върху самата душа, която сама беше облечена в една материална дреха. Отначало това бяха само двигателните процеси на този материален свят, които предизвикваха движения във вътрешността на самото етерно Земяно тяло. Както днес ние възприемаме трептенето на въздуха като звук, така тези етерни същества възприемаха раздвижванията в заобикалящите ги етерни вещества. Едно такова същество всъщност изцяло беше един слухов орган. Това сетиво се разви първо. От това ние виждаме, че отделният сегашен слухов орган се образува едва по-късно.

С напредващото съгъстяване на Земята материя душевното същество постепенно изгуби способността да я оформя. Само вече оформените тела можеха да произвеждат от себе си свои себеподобни. Появи се нов вид на размножение. Дъщерното същество започна да се ражда като много по-малка форма в сравнение с тази на майката и трябваше постепенно да израства до размерите на последната. Докато по-рано нямаше никакви органи на размножението, сега се явиха такива. Сега обаче във формата не се извършваше вече само един физико-химически процес. Един такъв физико-химичен процес не би могъл вече да предизвика размножението. Поради съгъстяването на външната материя вече не беше възможно, душата да може непосредствено да ѝ предаде живот. Във вътрешността на формата се отдели една особена част. Тази част остана недокосната от непосредствените въздействия на външната материя. Само намиращото се вън от тази отделена част останало тяло се излага на тези въздействия. То е още в такова състояние, в каквото по-рано се намираще цялото тяло. В отделената част действа по-нататък душевното естество. Тук душата става носител на жизнения принцип (наречен в теософската литература „прана“). Сега телесният предшественик на човека става двустранен. Едната му съставна част е физическото тяло (физическата обвивка). Тя е подчинена на химическите и физическите закони на заобикалящия го свят. Втората част е съвкупността от онези органи, които са подчинени на особения жизнен принцип. Благодарение на това се освободи и една част от душевната дейност. Тя вече нямаше власт над физическата част от тялото. Тази част на душевната дейност се обърна към вътрешността на организма и оформи една част от тялото, образувайки вътрешни органи. И чрез това започва един вътрешен живот на тялото. Това тяло изпитва вече не само сътресенията на външния свят, а започва да ги усеща вътрешно като особени преживявания. Тук се намира изходната точка на усещането.

Първо това усещане се яви като един вид осезателно сетиво. Съществуващото чувстваше движенията на външния свят, натискът, който веществата упражняват и т.н.. Явяват се също и наченките на усещането за топло и студено.

С това е достигната важна степен в развитието на човечеството. Душата се е оттеглила от непосредственото въздействие върху физическото тяло. Това тяло е предадено напълно на физическия и химическия материален свят. То се разлага в момента, в който душата не може вече да господства над него със своята дейност. И сега всъщност се явява това, което се нарича “смърт”. По отношение на съществуващите по-рано състояния не можеше да се говори за смърт. При делението майчината форма продължаваше да живее във формите на дъщерите. Защото в тези форми действаше цялата преобразена душевна сила също както по-рано във формата на майката. При делението не остава нищо, в което да няма душа. Сега нещата се изменят. Щом душата няма вече власт над физическото тяло, последното е подчинено на законите на външния свят, т.е. то умира. Като душевно действие остава само това, което е дейно в размножението и в развития вътрешен живот. Това означава, че чрез силата на размножението се раждат потомци и същевременно тези потомци са надарени с излишък на сила, която образува органи. В този излишък отново оживява душевното същество. Както по-рано при делението цялото тяло беше изпълнено от дейността на душата, така сега от тази дейност са изпълнени органите на размножението и усещането. Следователно имаме работа с превъплъщение на душевния живот в новородения дъщерен организъм.

В теософската литература тези степени на развитието на човека са описани като двете първи коренни раси. Първата се нарича полярна раса, втората хиперборейска раса.

Трябва да си представим, че светът на усещането на тези предшественици на човека беше един съвсем общ, неопределен свят. Само две от нашите днешни форми на усещането бяха вече обособени: Слуховото усещане и осезанието. Чрез изменението както на тялото, така и на физическата околна среда не цялата човешка форма беше вече годна да бъде, така да се каже, “ухо”. Една обособена част на тялото остана годна от сега нататък да съзживява сътресенията, които бяха от фино естество. Тя достави материала, от който постепенно се разви нашият слухов орган. Но като орган на осезанието по-нататък остана цялото останало тяло.

Вижда се, че целият досегашен процес от развитието на човека е свързан с изменение на топлинното състояние на Земята. Действително, намиращата се в нейната околност топлина беше тази, която доведе човека до описаната степен. Обаче сега външната топлина беше стигнала до

такава точка, при която по-нататъшно развитие на човешката форма не би било вече възможно. Сега във вътрешната форма възникна противодействие срещу по-нататъшното изстиване на Земята. Човекът става създател на един вътрешен източник на топлина, който е собствен източник. Досега той имаше онази степента на топлина, която му доставяше околната среда. Сега в него се явяват органи, които го правят способен да развива онази степен на топлина, от която той се нуждае за своя живот. Досега неговата вътрешност беше пронизана от циркулиращи вещества, които в тази насока бяха зависими от заобикалящия го свят. Сега той можеше да развие собствена топлина за тези вещества. Соковете на тялото се превърнаха в топла кръв. С това тялото като физическа същност стигна до една далеч по-висока степен на самостоятелност в сравнение с по-рано. Целият вътрешен живот се повиши. Осезанието още напълно зависеше от действията на външния свят. Изпълването със собствена топлина даде на тялото самостоятелен физически вътрешен живот. Сега душата във вътрешността на тялото имаше арена, върху която можеше да развие един живот, който не беше вече само живеене заедно с външния свят.

Чрез този процес душевният живот беше въввлечен в областта на Земно-материалното. По-рано страстите, желанията, копнежите, удоволствието и страданието на душата можеха да се породят само в допир с нещо душевно. Това, което излизаше от едно друго душевно същество, събуждаше в определена душа симпатия, отблъскване, възбуждаше страсти и т.н.. Никакъв външен предмет не можеше да произведе такова действие. Едва сега се яви възможността, външните предмети да имат някакво значение за душата. Защото тя чувствуваше стимулирането на събудения от собствената ѝ топлина живот като приятно чувство, а неговото смущение като неприятно чувство. Един външен предмет, който е годен за подържане на телесното приятно чувство, можеше да бъде желан, жадуван. Това, което в теософската литература се нарича „Кама” – тялото на желанията, – се свърза със Земния човек. Сетивните неща станаха предмети, които душата можеше да желае. Чрез своето тяло на желанията човекът бе свързан със Земното съществуване.

Този факт съвпада с едно голямо мирово събитие, с което той причинно е свързан. Досега Земята, Слънцето и Луната не бяха отделени материално. Тези три тела с тяхното въздействие върху човека бяха едно тяло. Сега настъпи отделянето: По-тънката материя, която включва в себе си всичко, което преди това беше дало на душата възможност да действа непосредствено оживяващо, се отдели като Слънце; най-грубата част се отдели като Луна; а със своята материя Земята остана по средата. Естествено това отделяне съвсем не беше нещо внезапно, а целият процес

се извърши постепенно, през което време човекът премина от размножението чрез делене до описаното напоследък размножение. Именно горепосоченият миров процес даде насоката на по-нататъшното развитие на човека.

Първо Слънцето отдели своята материя от общото небесно тяло. Чрез това на душевното естество бе отнета възможността непосредствено да оживява останалата материя на Земята. След това започна да се отделя Луната. Благодарение на това Земята дойде до състоянието, което позволи да се появи характеризиранията способност за усещанията и чувствата. И успоредно с този напредък се разви едно ново сетиво. Топлинните отношения на Земята станаха такива, че телата постепенно приеха твърдото разграничение, което отдели прозрачното от непрозрачното. Отделилото се от Земната маса Слънце получи задачата да излъчва светлина. В човешкото тяло се роди сетивото на зрението. Отначало това зрение не беше такова, каквото е днес. Светлината и тъмнината действаша върху човека като неопределени чувства. При определени условия той чувстваше светлината като нещо приятно, благоприятстващо живота на тялото и я търсеше, стремеше се към нея. При това същинският душевен живот протичаше все още в сънищноподобни образи. В този живот възникваха и изчезваха цветни образи, които не се отнасяха непосредствено към външни неща. Човекът отнасяше тези образи още към душевни, психически въздействия. Когато го засягаха приятни душевни въздействия, те му се явяваха като светли цветни образи, а когато беше докоснат от неприятни душевни влияния те му се явяваха като тъмни образи. В досегашното изложение това, което беше породено от появяването на собствената топлина, бе названо като “вътрешен живот”. Обаче то още не бе вътрешен живот в смисъла на по-късното развитие на човечеството.

Всичко става постепенно, също и развитието на вътрешния живот. Този истински вътрешен живот се прояви едва тогава, когато стана оплодяването чрез духа, когато човекът започна да мисли върху това, което отвън действаше върху него. Обаче всичко, което бе описано тук, показва, как човекът се враща в състоянието, което бе описано в предишния раздел. И ние се движим всъщност вече във времето, което бе охарактеризирано, когато описваме следното: Душата все повече се научава да прилага изживяното в себе към външното телесно съществуване. Това става сега с цветните образи. Както по-рано едно приятно впечатление от нещо душевно беше свързано с един светъл цветен образ в собствената душа на човека, така сега тя се свързва с впечатленията от външната светлина. Душата започна да вижда нещата около себе си цветни. Това беше свързано с развитието на новите зрителни органи. За

неопределеното чувствуване на светлината и на тъмнината тялото имаше едно несъществуващо днес око. (Легендата за циклопа с едното око е спомен за това състояние). Двете очи се развиха, когато душата започна все по-интимно да свързва външните светлинни впечатления с нейния собствен живот. С това се изгуби способността за възприемане на душевното, намиращо се в окръжаващия свят. Душата стана все повече и повече огледало на външния свят. Този външен свят се отразява във вътрешността на душата като представа. Редом с това стана разделянето на половете. От една страна човешкото тяло стана възприемчиво за оплодяването само чрез едно друго човешко същество, от друга страна се развиха телесните органи служещи непосредствено на душата (нервната система и мозъка), чрез които сетивните впечатления на външния свят бяха отразявани в душата. И с това бе подготвено навлизането на мислещия дух в човешкото тяло.

НАЧАЛО НА ДНЕСНАТА ЗЕМЯ ОТДЕЛЯНЕТО НА СЛЪНЦЕТО

Сега трябва да проследим Хрониката Акаша обратно до прадалечното минало, когато се появи днешната Земя. Под Земя трябва да се разбира онова състояние на нашата планета, през което тази планета е носител на минерали, животни и хора в тяхната днешна форма. Защото това състояние беше предхождано от други, в които гореизброените природни царства съществуваха в много поразлични форми. Това, което днес наричаме Земя, е минало през много преобразувания, преди да стане носител на днешния минерален, растителен, животински и човешки свят. Минералите съществуваха също и по време на такива предишни състояния, но те са изглеждали съвсем различно от нашите днешни минерали. Ние още ще говорим за тези минали състояния. Този път ще трябва да обърнем внимание само върху това, как предишното състояние се е превърнало в днешното. Можем да си представим едно такова преобразуване като го сравним с преминаването на растението през зародишното състояние. Нека да си представим едно растение с корени, стъбло, листа, цветове и плодове. То приема вещества от заобикалящия го свят и отново отделя от себе си такива вещества. Обаче всичко, което в него е вещества, форма и процеси изчезва, като остава само малкият зародиш. Минавайки през този зародиш се развива животът, за да се роди в следващите години отново в същата форма. Така всичко, което е съществувало в предишното състояние на нашата Земя, е изчезнало, за да се роди отново в настоящето състояние. Това, което за предишното състояние бихме могли да наречем минерал, растение, животно е преминало, както за растението са преминали, изчезнали коренът, стъблото и така нататък. И там както и тук е останало едно зародишно състояние, от което отново се изгражда старата форма. В

зародиша се намират скрити силите, които произвеждат от себе си новата форма.

Следователно в момента, за който ще говорим тук, имаме работа с един вид зародиш на Земята. Този зародиш е съдържал в себе си силите, които са довели до днешната Земя. Тези сили са били придобити през предишните състояния. Обаче не трябва да си представяме този зародиш на Земята като нещо гъсто материално както този на едно днешно растение. Той беше по-скоро от душевно естество. Състоеше се от онази фина, пластична, подвижна субстанция, която в духовната литература се нарича “астрална” субстанция. – В този астрален зародиш на Земята отначало се намират само човешки заложи. Това са заложи, принадлежащи на покъсните човешки души. Всичко, което иначе е съществувало в предишните състояния в минерална, растителна, животинска природа, е всмукано в тези човешки заложи, претопено е с тях. Следователно преди човекът да стъпи на физическата Земя, той е душа, астрално същество. Като такова той се намира на физическата Земя. Тази Земя съществува под формата на извънредно фина субстанция, която в духовната литература се нарича най-фин етер. Откъде произхожда тази етерна Земя, ще разгледаме в следващите глави. С този етер се свързват астралните човешки същества. Те отпечатват тяхното същество в този етер, така че той става копие на астралното човешко същество. В това начално състояние имаме работа с една етерна Земя, която се състои всъщност само от тези етерни човеци, която е само един конгломерат от тези етерни човеци. Астралното тяло или душата на човека в по-голямата си част се намира във етерното тяло и го организира отвън. За окултния изследовател тази Земя изглежда както следва: Тя е едно кълбо, което се състои от безброй етерни кълбца – етерните човеци – и е заобиколена от астрална обвивка, както днешната Земя е заобиколена от въздушна обвивка. В тази астрална обвивка (атмосфера) живеят астралните човеци и действат оттам върху техните етерни копия. Астралните човешки души създават в етерните копия органи и предизвикват в тях човешки етерен живот. В цялата Земя съществува само едно състояние на материята, а именно финия жив етер. В теософските книги това първо човечество е наричано първа (полярна) коренна раса.

В по-нататъшното развитие на Земята от единното състояние на материята се образуват две. Отделя се един вид по-гъста материя и остава една по-фина материя. По-гъстата материя е подобна на нашия днешен въздух; по-рядката предизвиква образуването на химически елементи от предишната единна материя. Наред с това остава един остатък от предишната материя, на оживения етер. Само една част от него се отделя и образува двете гореспоменати състояния. Следователно сега във

физическата Земя има работа с три вида вещества. Докато по-рано астралните човешки същества действаха от Земната обвивка само върху една единствена материя, сега те трябва да действат върху три. И те действат върху тях по следния начин. Това, което е станало въздухообразна материя, първо оказва съпротива на работата на астралните човеци. То не приема всичко онова, което като залогби се съдържа в съвършените астрални човеци. Последствието от това е, че астралното човечество трябва да се раздели на две групи. Едната група може да обработва въздухообразната материя и създава в нея копие на самата себе си. Другата група може нещо повече. Тя може да обработва двете други материи, може да създава такова копие на себе си, че то се състои от живия етер и от другия вид етер, който произвежда химическите елементарни вещества. Тук трябва да наречем този вид етер химически етер. Тази втора група астрални човеци е придобила нейната по-висша способност благодарение на това, че е отделила от себе си една част от астралната същност – първата група – и я е осъдила за по-нисша работа. Ако би задържала в себе си силите, които извършват тази по-нисша работа, тя не би могла да се издигне по-високо. Следователно тук има работа с един процес, който се състои в това, че нещо по-висше се развива за сметка на друго, което отделя от себе си.

Относно физическата Земя сега има следната картина: Възникнали са два вида същества. Първо такива същества, които имат въздухообразно тяло, върху което принадлежащото към него астрално същество работи отвън. Тези същества са от животинско естество. Те образуват едно първо животинско царство върху Земята. Тези животни имат форми, които на днешния човек биха изглеждали чудновати, ако бихме ги описали тук. Тяхната форма трябва да запомним, че тази форма е съставена само от въздухообразна материя не прилича на нито една от днешните животински форми. Наймного те имат далечно подобие с определени черупки на охлюви и миди, които днес съществуват. Наред с тези животински форми физическото развитие на човечеството върви напред. Издигналият се сега по-високо астрален човек си създава физическо копие, което се състои от два вида материя, от жизнения етер и от химическия етер. Следователно сега има работа с един човек, който се състои от астрално тяло и който работи в едно етерно тяло, състоящо се на свой ред от два вида етер; от жизнения етер и от химическия етер. Благодарение на жизнения етер това физическо копие на човека има способността да се размножава, да произвежда от себе си себеподобни същества. Чрез химическия етер то развива определени сили, които са подобни на днешните химически сили на привличане и отблъскване. Благодарение на това копие на човека е в състояние да привлича към себе си определени вещества от заобикалящия

свят и да ги съединява със себе си, за да ги отдели по-късно отново от себе си чрез силите за отделянето. Естествено тези вещества могат да бъдат взети само от описаното животинско царство и от човешкото царство. Вече имаме работа с началото на едно хранене. Следователно тези първи копия на човека бяха животнойдци и човекоядци. – Наред с всички тези същества остават също още потомците на предишните същества, състоящи се само от жизнения етер. Обаче те атрофират, понеже не могат да се приспособят към новите условия на Земята. По-късно, след много преобразувания, през които минават, от тях се образуват едноклетъчните животински организми, а също и клетките, от които по-късно се изграждат по-сложните живи същества.

Сега по-нататъшният процес е следният: Въздухообразната материя се разделя на две, едната се сгъстява, става течна, другата остава въздухообразна. Но също и химическият етер се разделя на две субстанции; едната се сгъстява и образува това, което наричаме светлинен етер. В съществата, които го имат в себе си, този светлинен етер произвежда дарбата да светят. Едната част на химическия етер обаче остава да съществува като такъв. Сега имаме работа с една физическа Земя, която е съставена от следните видове материя: Вода, въздух, светлинен етер, химически етер и жизнен етер. За да могат сега астралните същества отново да действат върху тези видове материя, отново става един процес, чрез който нещо по-висше, се развива за сметка на нещо по-низше, което бива отделено. Чрез това се раждат следните видове физически същества. Първо такива, чието физическо тяло се състои от вода и въздух. Върху тях сега действат отделените груби астрални същества. С това се ражда една нова група животни, състоящи се от по-груба материя в сравнение с предишните. Една нова група физически същества имат тяло, което се състои от въздух и светлинен етер примесен с вода. Това са същества подобни на растенията, които обаче по форма са съвсем различни от днешните растения. Едва третата нова група представлява тогавашния човек. Неговото физическо тяло се състои от три вида етер, светлинен етер, химически етер и жизнен етер. Когато помислим, че сега продължават да съществуват също и потомците на старите групи можем да преценим, какво разнообразие от живи същества е съществувало вече при тогавашната степен на Земяното развитие.

***

Следва едно важно космическо събитие. Отделя се Слънцето. С това определени сили (и същества) просто напускат Земята. Тези сили са съставени от една част на това, което досега е съществувало в жизнения етер, химическия етер и светлинния етер на Земята. С това тези сили бяха,

така да се каже, извлечени от досегашната Земя. Чрез това стана коренно изменение с всички групи от Земните същества, които по-рано бяха съдържали тези сили в себе си. Те претърпяха едно преобразуване. Това, което по-горе бе наречено растителни същества, първо претърпя преобразуване. На тях им бе отнета част от силите на светлинния етер. След това те можеха да се развият като живи същества само тогава, когато отнетата от тях светлинна сила действаше върху тях отвън. Така растенията станаха зависими от въздействието на Слънчевата светлина. Нещо подобно настъпи също и за човешките тела. И техният светлинен етер трябваше сега да действа съвместно със Слънчевия светлинен етер, за да бъде жизнеспособен. Обаче засегнати бяха не само онези същества, които непосредствено изгубиха светлинен етер, а също и другите. Защото в света всичко действа съвместно. Също и животинските форми, които сами не съдържаха светлинен етер, по-рано бяха обливани с лъчите на останалите същества, притежаващи този етер на Земята и се развиваха под това облъчване. Сега те също преминаваха под въздействието на намиращото се вън от Земята Слънце. Обаче човешкото тяло разви особени органи, които бяха възприемчиви за Слънчевата светлина, това бяха първите заложи на човешките очи. Отделянето на Слънцето предизвика по-нататъшно материално съгъстяване на Земята. От течното вещество се образува твърдото; също така светлинният етер се раздели на един друг вид светлинен етер и на един етер, който придава на телата способността да топят топлинен етер. С това Земята стана едно същество, което разви в себе си топлина. Всички нейни същества изпаднаха под влиянието на топлината. Отново в астралната област трябваше да стане един процес както по-рано: една част от съществата се развиха по-високо за сметка на другите. Отдели се една част същества, които бяха способни да обработват грубата твърда материя. С това на Земята се роди твърдият скелет на минералното царство. Отначало всички повисши природни царства не действаха върху тази твърда минерална скелетна маса. Поради това на Земята имаше едно твърдо минерално царство и едно растително царство, чиято най-гъста материя беше водата и въздуха. Именно в това царство чрез описаните процеси самото въздухообразно тяло се съгъсти до едно течно тяло. Наред с това съществуваха животни в най-разнообразни форми, такива с течни и такива с въздухообразни тела. Самото човешко тяло претърпя един процес на съгъстяване. То съгъсти своята най-гъста част до течна състояние. Това негово течно тяло беше проникнато от възникналия топлинен етер. Това предаде на неговото тяло една материалност, която бихме могли да наречем газообразна. В книгите на духовната наука това материално състояние се означава като огнена мъгла. Човекът по онова време беше въплътен в това тяло от огнена мъгла.

С това разглеждане на Хрониката Акаша стигнахме непосредствено до онази космическа катастрофа, която бе произведена чрез отделянето на Луната от Земята.

ОТДЕЛЯНЕТО НА ЛУНАТА

Трябва напълно да си изясним, че човекът едва покъсно постепенно прие в своето тяло гъстата материя, която днес той усеща като своя. Ако искаме да си съставим представа за неговото тяло на степента на развитие, за която говорихме сега, ние ще можем да направим това най-добре, ако си го представим подобно на водна пара или на висящ във въздуха облак. Само че тази представа естествено съвсем бегло изразява действителността. Защото огненият облак “човек” е вътрешно оживен и организиран. В сравнение с това, което е човекът по-късно, в душевно отношение трябва да си го представим като полупсящ, като имащ още едно сумрачно съзнание на тази степен. Всичко, което можем да наречем интелигентност, ум и разум му липсва. Той повече плува, отколкото върви напред, назад и настрана със своите четири, подобни на крайници органи. За душата на тези същества вече разказахме някои неща.

Не трябва да мислим обаче, че движенията или другите жизнени прояви на тези същества бяха неразумни и безразборни. Напротив, те бяха напълно закономерни. Всичко, което ставаше, имаше смисъл и значение. Само че ръководната сила, умът не беше в самите същества. Те бяха направлявани от един ум, който се намираше вън от самите тях. Повисши, по-зрели от тях същества витаеха над тях и ги направляваха. Защото това е важното основно свойство на огнената мъгла, че в нея можеха да се въплъщават човешките същества на описаната степен на съществуването, но същевременно в нея можеха да образуват тела също и по-висши същества и по този начин да стоят в пълно взаимодействие с човеците. Човекът беше довел своите нагони, инстинкти и страсти до такава степен, че те можеха да приемат форма в огнената мъгла. Обаче другите гореспоменати същества можеха да творят в тази огнена мъгла с техния разум, с тяхното разсъдливо господство. Те имаха още по-високи способности, благодарение на които достигаха в по-горните области. От тези области произлизаха техните решения, техните импулси; но фактическите действия, следващи тези решения, се проявяваха в огнената мъгла. Всичко, което ставаше на Земята чрез човеците, произлизаше от регулираното общуване на човешките тела от огнената мъгла с тези на повисшите същества. Можем да кажем, че човекът се стремеше към едно възходящо развитие. В огнената мъгла той трябваше да развие в човешки смисъл по-висши свойства от тези, които имаше по-рано. Другите същества обаче се стремяха надолу към материалното. Те трябваше да

въплътят творческите си сили във все по-гъсти и по-гъсти материални форми. В по-широк смисъл за тях това съвсем не означаваше едно понижение. Трябва да бъдем напълно наясно върху тази точка. Необходима е по-висша сила и по-висши способности, за да бъдат управлявани по-гъстите форми на материята, отколкото по-редките. В минали периоди на тяхното развитие тези по-висши същества също са имали ограничена власт както сега човекът. Както и днешният човек те също са имали някога власт само над това, което е ставало в “тяхната вътрешност”. И грубата материя не им се е подчинявала.

Сега те се стремяха към едно състояние, в което магически трябваше да насочват и управляват външните неща. В описания период те бяха изпреварили човека в тяхното развитие. Човекът се стремеше нагоре, за да въплъти ума първо в по-фините вещества, за да може този разум по-късно да действа навън; те много по-рано бяха приели разума в себе си и сега получиха магическа сила да въздействат върху заобикалящия ги свят. Човекът се движеше нагоре през степената на огнената мъгла, а те проникваха именно през тази степен надолу за разпростиране на тяхната власт и сила.

В огнената мъгла могат да действат предимно онези сили, които човекът познава като свои понисши сили – страстта и инстинкта. Както самият човек, така и по-висшите същества си служат с тези сили на описаната степен на огнената мъгла. Върху гореописаната форма на човека – а именно вътре в тази форма – силите действат така, че човекът можеше да развие органите, които след това го направиха способен да мисли, разви се личността му. Обаче на степената, която разглеждаме, тези сили действат в по-висшите същества така, че тези същества можеха да си служат с тях, за да създават нещата на Земята безлични. Благодарение на това, чрез тези същества на Земята се раждаха форми, които бяха копие, израз на разумни мисли. Чрез действието на силите на страстта, на силните желания, в човека се пораядат личните органи на ума; а около него чрез същите сили се образуват изпълнени с разум организации.

А сега нека да си представим този процес малко по-напреднал; или по-скоро, нека да си представим описаното в Хрониката Акаша, като обгърнем с поглед един по-късен момент. Луната се е отделила от Земята. Чрез това се е извършило едно радикално преустройство. Голяма част от топлината се е оттеглила от нещата, които се намират около човека. Чрез това тези неща са преминали в една по-груба, по-гъста форма на материята. Човекът трябва да живее в тази изстудена заобикаляща го среда. Той може да стори това, ако измени своята собствена материя. Обаче с това сгъстяване на материята е свързано също и едно изменение на формата. Защото състоянието на огнената мъгла на Земята е отстъпило място на

едно свършено друго състояние. Последствието от това е, че гореописаните по-висши същества вече не могат да разгръщат тяхната дейност в огнената мъгла. Поради това те не могат също и да оказват влияние върху душевните жизнени прояви на човека, които по-рано бяха тяхното главно поле за действие. Те обаче бяха запазили властта си над формите на човека, които по-рано сами бяха създали от огнената мъгла. Тази промяна върви ръка за ръка с преобразуването на човешката форма. Едната част от тялото, с двата органа на движението, се превърна в долна половина, като чрез това тя стана носител на храненето и на размножението. Другата половина бе един вид обърната нагоре. От другите два органа на движението се получиха зачатъците на ръцете. А такива органи, които по-рано също бяха участвали в храненето и размножението, се преобрази в органи на говора и мисленето. Човекът доби изправено положение. И заедно с Луната, от тялото на Земята изчезнаха всички онези сили, чрез които човекът през времето на огнената мъгла още можеше да се самоопложда и да създава себеподобни същества без външно влияние. Цялата негова долна половина – онова, което често пъти се нарича по-нисшата природа – попадна сега под разумното формиращо влияние на по-висшите същества. Това, което тези същества още можеха да регулират в човека, благодарение на това, че отделилите се сега заедно с Луната сили преди бяха съединени със Земята, те трябва сега да го организират чрез съвместното действие на двата пола. От това става понятно, защо посветените считат Луната за символ на размножителните сили. Тези сили са свързани с нея. И гореописаните по-висши същества имат родство с Луната, те са, така да се каже, Лунни богове. Преди отделянето на Луната те действаха в човека чрез нейните сили, след това нейните сили действаха върху размножението на човека отвън. Можем също да кажем, онези благородни висши духовни сили, които по-рано действаха посредством огнената мъгла върху още висшите инстинкти на човека, сега са слезли, понижали са се, за да развият тяхната сила в областта на размножението. Фактически в тази област благородни висши божествени сили действат регулиращо и организиращо. С това се описва един важен принцип на окултното учение, който гласи така: по-висшите, благородни божествени сили имат родство с – привидно – по-нисшите сили на човешката природа. Тук думата “привидно” трябва да бъде разбрана в нейното пълно значение. Защото би означавало пълно незачитане на окултните истини, ако в силите на размножението бихме искали да виждаме нещо низше. Само когато човек злоупотреби с тези сили, като ги постави в служба на неговите страсти и егоистични желания, в тези сили се появява нещо покваряващо, не обаче, когато той ги облагородява чрез разбирането, че в тях се крие божествена духовна сила.

Тогава той ще постави тези сили в служба на Земяното развитие и ще изпълни намеренията на охарактеризираните висши същества чрез размножението. Това, което духовната наука учи, е облагородяване на цялата тази област и поставянето ѝ под божествените закони, а не нейното умъртвяване. Последното може да бъде последствие само на външно схванати и криво разбрани, изопачени окултни принципи, които водят до погрешен аскетизъм.

Ние виждаме, че във втората, горната половина на човека се е развило нещо, върху което гореописаните висши същества нямат никакво влияние. Над тази половина сега добиват власт и други същества. Това са онези същества, които в миналите степени на развитието си бяха достигнали наистина по-далече от човека, но още не така далече, както Лунните богове. Те не можеха още да развият никаква сила в огнената мъгла. Сега обаче, когато беше настъпило едно по-късно състояние, когато в човешките органи на ума през времето на огнената мъгла беше образувано нещо, с което самите те бяха запознати в поранните времена, сега беше дошло тяхното време. При Лунните богове още по-рано се бе стигнало до действащия навън, подреждащ разум. Този разум беше в тях, когато настъпи епохата на огнената мъгла. Те можеха да действат навън върху нещата на Земята. Съществата, за които току-що говорихме, не бяха стигнали още по-рано до развитието на един разум, който да може да действа отвътре навън. Затова времето на огнената мъгла ги завари неподготвени. Но сега умът беше вече развит. Той съществуваше в човешките. И сега описаните същества завладяха този човешки ум, за да действат чрез него върху нещата на Земята. Лунните богове по-рано действаха върху целия човек, сега те действат само върху неговата долна половина; а върху горната половина започва влиянието на спомените понижши божествени същества. Така човекът беше поставен под двойно ръководство. В неговата долна част той стои под властта на Лунните богове, а в неговата развита личност той стои под ръководството на онези същества, които се обхващат с името “Луцифер”, което е името на техния регент. Луциферическите богове завършват тяхното собствено развитие, като си служат с пробудените човешки умствени способности. Те не можеха да стигнат по-рано до тази степен. С това обаче те същевременно дават на човека заложбата за свободата и за различаването на “доброто” и “злото”. Вярно е, че човешкият орган на ума бе образуван под чистото ръководство на Лунните богове, обаче тези богове бяха оставили образуването да дреме; те нямаха никакъв интерес да си служат с него. Те притежаваха собствените си умствени способности. Луциферическите същества имаха интерес да развият човешкия ум, да го насочат към Земяните неща заради самите себе си. С това те станаха учители на човека

за всичко онова, което може да бъде извършено чрез човешкия ум. Но те не можеха да бъдат нищо по-нататък, освен подбудителите. Те не можеха да развият ума в себе си, а именно само в човека. Чрез това се роди една двустранна дейност на Земята. Едната изхождаше непосредствено от Лунните божества и беше от самото начало регулирана, разумна дейност. Лунните богове вече бяха преминали своето учебно време по-рано, а сега бяха се издигнали над възможността да грешат. Действащите с човека луциферически същества обаче трябваше да се издигнат чрез работа до такова пречистване. Под тяхното ръководство човекът трябваше да се научи да познава законите на своето същество. Под ръководството на Луцифер той трябваше да стане едно същество “подобно на боговете”.

Сега е близко въпросът: Ако в тяхното развитие луциферическите същества не бяха достигнали до изпълненото с разум творчество в огнената мъгла, къде бяха изостанали те? До каква степен на Земното развитие достигаше тяхната способност да вършат обща работа с Лунните богове? Хрониката Акаша дава пояснение на това. Те можаха да участвуват в Земното творчество до момента, когато Слънцето се отдели от Земята. До това време те наистина вършеха по-незначителна работа от Лунните богове; но все пак принадлежаха към групата на божествените творци. След отделянето на Слънцето от Земята, върху последната започна дейност – а именно работа в огнената мъгла, – за която бяха подготвени само Лунните богове, не и луциферическите духове. Ето защо за тези духове настъпи период на застой, на бездействие, на очакване. Когато настъпи промяната с огнената мъгла и човешките същества започнаха да работят върху образуването на техните умствени органи, луциферическите същества отново можеха да излязат от техния покой. Защото създаването на ума е свързано с дейността на Слънцето. Възникването на ума в човешката природа е просветването на едно вътрешно слънце. Това е казано не само в образен, а в напълно действителен смисъл. Така тези духове намериха във вътрешността на човека възможност отново да възобновят тяхната свързана със Слънцето дейност, когато на Земята беше преминала епохата на огнената мъгла.

От това става ясно, откъде произхожда името “Луцифер” т.е. “носител на светлината” и защо в духовната наука тези същества са наричани “Богове на Слънцето”.

Всичко, което става по-нататък, е разбираемо, само когато насочим поглед назад към периоди, които са предшествали Земното развитие. Това трябва да стане в по-нататъшното четене на “Хрониката Акаша”. Там ще покажем, през какво развитие върху други планетни състояния на нашата Земя са минали свързаните със Земята същества, преди тя да достигне до същинското си Земно състояние. И ние още по-точно ще се запознаем с

природата на “Лунните богове” и “Боговете на Слънцето”. Тогава и развитието на животинското, растителното и минералното царство свършено ще се изясни.

НЯКОИ НЕОБХОДИМИ МЕЖДИННИ ЗАБЕЛЕЖКИ

В тези разглеждания трябва да започнем със съобщения, които се отнасят до развитието на човека и на свързаните с него същества преди “Земния период”. Защото когато човекът започна да свързва своята съдба с планетата, която наричаме “Земя”, той беше изминал вече редица степени на развитието, чрез които, така да се каже, той се подготви за Земното съществуване. Трябва да различим три такива степени и те се наричат три планетни степени на развитието. Имената, които се употребяват в духовната наука за тези степени, са Сатурнов период, Слънчев период и Лунен период. Ние ще видим, че на първо време тези наименования нямат общо с днешните небесни тела, които носят тези имена във физическата астрономия, въпреки че в по-широк смисъл за един напреднал мистик съществува дадено отношение към тях. Казва се също, че преди да стъпи на Земята, човекът е обитавал други планети. Обаче под тези “други планети” трябва да разбираме предишните състояния от развитието на Земята и на нейните обитатели. Земята заедно с всички същества, които ѝ принадлежат, е минала през трите състояния на Сатурновото, Слънчевото и Лунното съществуване, преди да стане “Земя”. Сатурн, Слънце и Луна са така да се каже трите въплъщения на Земята в миналото време. И това, което в тази връзка се нарича Сатурн, Слънце, Луна, (или Старият Сатурн, Старото Слънце и Старата Луна) днес не съществува като физическа планета, както предишните въплъщения на един човек не съществуват вече наред с неговото днешно въплъщение. Как стои работата с това “планетно развитие” и на другите принадлежащи към Земята същества, именно това ще бъде обект на следващите изложения, почерпени от “Хрониката Акаша”. С това не искаме да кажем, че посочените три състояния не са били предхождани от още по-далечни минали състояния. Обаче всичко, което ги предхожда се губи в тъмнина и окултно-научното изследване засега не може да хвърли светлина върху тях. Защото това изследване не почива върху спекулация, върху размишление с обикновени понятия, а върху действителна духовна опитност. И както на физическото поле нашето физическо око може да вижда само до определена граница и не може да проникне зад хоризонта, така също и “духовното око” може да стигне само до определен момент. Духовната наука почива само върху опитността и тя не прекрачва своеволно границите на тази опитност. Някои хора биха искали да изследват това, което е било “съвсем в началото на света” или “защо всъщност Бог е създал света”. За окултния изследовател

преди всичко се касае за това, че на определена степен на познанието такива въпроси изобщо не бива да се задават. Защото по време на духовната опитност, на човека се разкрива всичко, което му е необходимо за изпълнение на неговото предопределение върху нашата планета. Който търпеливо израства в работата и в опитностите на духовния изследовател, той ще види, че с постепенното постигане на духовна опитност, човек напълно задоволява копнежа си за отговор на всички въпроси, които го вълнуват. Например в следващите глави ще се види, как напълно се изяснява въпросът за “произхода на злото” и за много други неща, които са неясни. Тук съвсем не се казва, че човекът никога не ще може да получи отговор на въпросите за “произхода на света” и други подобни. Той ще може. Но за да може, той първо трябва да мине през познанията, които се разкриват в най-близките духовни опитности. Тогава той ще разбере, че трябва да поставя тези въпроси по друг начин, различен от този, по които това е ставало досега.

Колкото по-дълбоко човек навлиза в истинската окултна наука, толкова по-скромен става. Едва тогава той разбира как съвсем постепенно трябва да узрее и да стане достоен за определени познания. И гордост и нескромност в края на краищата са имена за качества на човек, които на определена степен на познанието нямат вече никакъв смисъл. Когато човек се е запознал поне с някои неща, той вижда колко безкрайно дълъг е пътят, който стои пред него. Чрез знанието човек достига до разбирането на това, “колко малко знае”. И той придобива чувството за извънредно голямата отговорност, която поема върху себе си, когато говори за свръхсетивни познания. И въпреки това, човечеството не може да живее без тези свръхсетивни познания. Но който разпространява такива познания, има нужда от скромност и истинска самокритика, както и от един непоклатим стремеж към себепознание и извънредна предпазливост.

Такива междинни забележки са необходими тук, понеже сега ще се издигаме до още по-висши познания, отколкото са тези, които се намират в предишните лекции за “Хрониката Акаша”.

Към обзора на миналото на човека, който ще направим чрез следващите съобщения, ще прибавим след това и този на бъдещето. Защото бъдещето може да се разкрие пред едно истинско духовно познание, макар и само дотолкова, доколкото е необходимо на човека за изпълнението на неговото предопределение. Който не се задълбочи в духовната наука и заставайки на високия съдийски стол на своите предразсъдъци изпраща всичко, което се сподели, в областта на фантастиката и мечтателството, той най-малко ще разбере тази взаимовръзка с бъдещето. А дори едно просто логическо разсъждение би могло да направи разбираемо това, което ще разгледаме. Само че такива логически разсъждения се приемат само дотолкова,

доколкото те съвпадат с предразсъдъците на хората. Предразсъдъците са силни врагове също и на всяка логика.

Когато сяра, кислород и водород се съединят в определени отношения, съгласно даден закон трябва да се получи сярна киселина. И който е учил химия, предвижда, какво ще се получи, когато гореизброените три вещества влязат във взаимодействие при съответните условия. Следователно един такъв учен химик е пророк в ограничената област на материалния свят. И неговото пророчество ще се окаже погрешно само тогава, когато природните закони внезапно биха се изменили. Окултният изследовател изследва духовните закони по същия начин, както физикът и химикът изследват материалните закони. Той върши това по начина и със строгостта, които са необходими в духовната област. Точно от тези велики духовни закони обаче зависи развитието на човечеството. Също както в някакво бъдеще кислородът, водородът и сярата не биха се съединили против природните закони, така и в духовния живот не може да стане нищо против духовните закони. И който познава тези духовни закони, той може да вижда в закономерността на бъдещето.

Тук нарочно използваме именно това сравнение за пророческото предопределение на бъдещите съдбини на човечеството, понеже истинската окултна наука разбира това предопределение действително напълно в този смисъл. Защото за онзи, който си изяснява това действително мнение на окултизма, отпада също и възражението, дали чрез това, че в известен смисъл нещата са предопределени, всяка свобода на човека не става нещо невъзможно. Може да бъде предопределено това, което отговаря на един закон. Обаче волята не се определя от закона. Също както е определено, че във всеки случай кислородът, водородът и сярата се съединяват само по един определен закон и дават сярна киселина, също така сигурно е, че от човешката воля може да зависи да бъдат създадени условията, при които този закон ще действа. Така ще бъде също и с великите мирови събития и с човешките съдбини на бъдещето. Човек като окултен изследовател ги предвижда, макар че те трябва да се реализират само чрез човешката воля. Окултният изследовател предварително вижда това, което може да се реализира едва чрез човешката свобода. Че това е възможно, могат да ни дадат представа следващите съобщения. Само че трябва да изясним една съществена разлика между предопределението на фактите чрез физическата наука и онова чрез духовното познание. Физическата наука почива на разбиранията на ума и затова нейното пророчество е също само нещо умствено, зависимо от преценки, заключения, комбинации и др.. Предсказването чрез духовното познание произхожда от едно действително по-висше виждане или възприемане. Даже окултният изследовател най-строго трябва да избягва да си представя

всичко, което почива на размишление, комбиниране, спекулация и т. н.. В това отношение той трябва да упражнява най-голямо смирение и да бъде напълно наясно върху факта, че всяко спекулиране, всяко умствено философстване и т. н. са вредни за истинското виждане. Тези подходи принадлежат на по-низшата човешка природа, а истински по-висшето познание започва едва там, където тази природа се издига до по-висшата същност на човека. С това само по себе си не се казва нищо против тези подходи, които в тяхната област не само са оправдани, а също и единствено правилните. Само по себе си нищо не е по-висше или по-низше, а само когато условно се постави в отношение едно към друго. И това, което в едно отношение стои високо, в друга насока може да стои много ниско. – Обаче това, което трябва да бъде познато чрез виждане, то не може да бъде постигнато чрез чисто размишление и чрез най-прекрасните комбинации на ума. Един човек, колкото и да е остроумен в обикновения смисъл на думата, няма полза от това остроумие за опознаването на свръхсетивните истини. Той трябва даже да се откаже от това “остроумие” и да се отдаде единствено на повисшето виждане. Тогавата той ще вижда по този начин нещата без неговото остроумно размишление, също както възприема цветята в полето. Нищо не помага на човека да размишлява как изглежда една ливада; тук всяко остроумие е безсилно, (ако той не я види). Също така трябва да се отнася човек и с виждането в по-висшите светове.

Това, което може да бъде казано сега пророчески за бъдещето на човека, е основа за всички идеали, които имат действително практическо значение. Ако идеалите трябва да имат стойност, те трябва така дълбоко да бъдат вкоренени в духовния свят, както природните закони лежат в основата на чисто природния свят. Законите на развитието трябва да бъдат такива истински идеали. Иначе те произлизат от едно празно мечтателство и фантазия и не могат никога да се осъществят. Всички велики идеали на мировата история са произлезли в най-широкия смисъл от ясновидското познание. Защото в крайна сметка всички велики идеали произхождат от великите окултни изследователи или посветени, а по-обикновените хора, които сътрудничат за изграждането на човечеството, се насочват – или съзнателно или повечето пъти несъзнателно – към определените от окултните изследователи задачи. Всичко несъзнателно в крайна сметка има своя произход в нещо съзнателно. Зидарят строи една къща без непременно да знае нещата, които са известни на други хора, които са определили мястото, на което трябва да бъде построена къщата, стила, в който трябва да бъде изградена и т.н.. Но и зад това определяне на мястото и на стила стои нещо, което от своя страна е несъзнателно за определителите, а е съзнателно за други или е било съзнателно. Един

художник например знае, защо съответният стил изисква тук една права линия и др.п.. Този, който избира стила за своята къща, не съзнава, може би, това “защо”. Също така е и с великите процеси в развитието на света и на човечеството. Зад тези, които работят в една определена област, стоят по-висши и по-съзнателни работници и така стълбата на съзнателността върви нагоре и надолу. Зад всекидневния човек стоят изобретателите, хората на изкуството и т. н.. Зад тези последните стоят окултно-научните посветени, а зад тях стоят свръхчовешките същества. Само това прави разбираемо развитието на света и на човечеството, когато човек е наясно върху факта, че обикновеното човешко съзнание е само една форма на съзнанието и че съществуват по-висши и по-низши форми. Обаче и изразите “по-висши” и “по-низши” не трябва да се прилагат погрешно. Те имат значение само за гледната точка, на която стои именно човекът. Също както няма качествена разлика в положението „ляво” и „дясно”. Ако човек отиде малко “надясно”, тогава нещата, които по-рано са били надясно, остават наляво. Така е и със степените на съзнанието, които стоят „повисоко” или „пониско” от обикновеното човешко съзнание. Когато самият човек се развие по-високо, тогава неговите отношения се изменят спрямо другите състояния на съзнанието. Обаче тези изменения са свързани именно с неговото развитие. И затова е важно да посочим тук с примери такива други степени на съзнанието.

Такива примери ни се предлагат например при пчелното семейство или при онази величествена държавна същност, при онова величествено държавно устройство в един мравуняк. Съвместното действие на отделните видове насекоми (женски, мъжки, работници) става по свършено закономерен начин. И разпределението на работите между отделните категории може да бъде назовано само като израз на пълноценна мъдрост. Това, което се получава тук, също така е резултат на едно съзнание, както действията на човека във физическия свят (техника, изкуство, държава и т.н.) са резултат на неговото съзнание. Само че съзнанието, което стои в основата на пчелното семейство или мравешкото общество не може да бъде намерено в същия физически свят, в който съществува обикновеното човешко съзнание. За да покажем положението на нещата, можем да се изразим по следния начин. Ние намираме човека във физическия свят. И неговите физически органи, целият негов строеж са устроени така, че ние търсим неговото съзнание първо в този физически свят. Не е така при пчелното семейство или при мравуняка. Ние ще сгрешим напълно, ако в същия смисъл както при човека, по отношение на съзнанието, за което става дума тук, останем във физическия свят. Не, тук напротив ние трябва да си кажем: За да намерим подреждащата същност на пчелното семейство или на мравешкия народ, ние не можем да останем в света, в който пчелите

или мравките живеят с тяхното физическо тяло. “Съзнателният дух” при тях трябва да се търси в един друг свят. Същият съзнателен дух, който при човека живее във физическия свят, за горепосочените колонии трябва да се търси в един свръхсетивен свят. Ако човекът би могъл да се издигне със своето съзнание в този свръхсетивен свят, той би могъл да поздрави там „духа на мравките” или „духа на пчелите” в пълна съзнателност като свои сестрински същества. Ясновидецът действително може това. В приведените примери пред нас имаме същества, които са съзнателни в другите светове и проникват във физическия свят само чрез техните физически органи – отделните пчели и мравки. Но напълно е възможно едно такова съзнание, като това на пчелното семейство или на мравуняка, да е било в предишните времена на неговото развитие вече във физическия свят, както сегашното човешко съзнание, обаче след това е възлязло и е оставило във физическия свят само изпълнителните органи, а именно отделните мравки и пчели. Подобно нещо действително ще се случи в хода на развитието и с човека. То даже е станало по определен начин при ясновидците вече в настоящето. Фактът, че съзнанието на днешния човек работи във физическия свят, почива на това, че неговите физически частици – мозъчните и нервни клетки – стоят в съвършено определена връзка едни с други. Това, което бе изнесено в “Как се постигат познания за висшите светове?” трябва да бъде посочено също и тук. При по-висшето развитие на човека обикновената връзка на мозъчните клетки действително се премахва. Тогава те са свързани “по-хлабаво”, така че мозъкът на ясновидеца може да бъде сравнен в определено отношение с един мравуняк, макар и анатомично разкъсването на мозъчните клетки (молекули) да не може да се докаже. Отделните молекули на мравуняка – именно самите мравки – са били здраво свързани помежду си в едно далечно минало, както молекулите на човешкия мозък. Тогава отговарящото на тях съзнание е било във физическия свят, както днес човешкото съзнание. И когато в бъдеще човешкото съзнание ще се движи в “по-висши” светове, тогава връзката на сетивните части във физическия свят ще бъде толкова разхлабена, както тази между днешните отделни мравки. Това, което някога ще се изпълни за всички хора, се изпълнява още днес с мозъка на ясновидеца, само че никакъв инструмент на сетивния свят не е достатъчно развит, за да докаже изпреварващото развитие на такъв ясновидец, при който става това разхлабване. Както при пчелите се раждат три категории, царица, търтеи и работнички, така в “мозъка на ясновидеца” се раждат три категории молекули, всъщност отделни, живи същности, които пренесеното в един по-висш свят съзнание на ясновидеца довежда до съзнателно задружно действие.

Една по-нататъшна степен на съзнателността предлага онова, което обикновено се нарича дух на народа или дух на расата, без при това хората да могат да си представят нещо по-определено. За духовния изследовател в основата на общите, пълни с мъдрост действия, които се проявяват в съвместния живот на членовете на един народ или на една раса, също лежи едно съзнание. Чрез духовното изследване ние намираме това съзнание също така в един друг свят, какъвто е случаят при пчелното семейство или при мравуняка. Само че за това “съзнание на народа или на расата” не съществуват никакви органи във физическия свят, а тези органи се намират в така наречения астрален свят. Както съзнанието на пчелното семейство извършва своята работа чрез физическите пчели, така извършва своята работа и съзнанието на народа чрез или с помощта на астралните тела на принадлежащите на народа хора. В тези “духове на народа и на расата” пред нас ние имаме един свършено друг вид същества, различни от човешкото същество и от това на пчелното семейство. Би трябвало да приведем още много примери, ако бихме искали да покажем, как под човека и над човека съществуват и други същества. Нека обаче приведените примери бъдат достатъчни, за да послужат за увод към намиращите се в следващото изложение пътища за развитието на човека. Защото собственият ход на развитието на човека може да бъде разбран само тогава, когато вземем под внимание, че той се развива заедно със съществата, чиито съзнания се намират в един друг свят, различен от неговия собствен свят. Това, което става в неговия свят, също зависи от такива същества, притежаващи други степени на съзнанието и поради това може да бъде разбрано само във връзка с тях.

ЗА ПРОИЗХОДА НА ЗЕМЯТА

Както отделният човек преминава през различни степени в живота си от раждането си нататък, както той трябва от възрастта на бозайничето, минавайки през детството и т.н. да се издигне до възрастта на зрелия човек, на зрелия мъж или на зрялата жена, така се случва и с човечеството взето като цяло. То се е развило до неговото днешно състояние, минавайки през различни степени. Със средствата на ясновидеца можем да проследим три главни степени от това развитие на човечеството, които са били изминати, преди да се е образувала Земята и преди небесно тяло да е станало арена на това развитие. Следователно понастоящем имаме работа с четвъртата степен от великия миров живот на човека. Тук за сега ще разкажем фактите, за които става дума по-горе. Вътрешното основание ще се получи в течение на описанието, доколкото такова описание е възможно с думите на обикновения език, без да прибегнем до формите на изразяване, с които си служи духовната наука.

Човекът е съществувал, преди да е съществувала една Земя. Но не бива да си представяме – както вече се намекна за това – че той е живял по-рано на други планети и в даден момент е слязъл на Земята. Напротив, тази Земя се е развивала заедно с човека. И тя както него е минала през три главни степени на развитие, преди да стане това, което сега наричаме “Земя”. Както вече казахме, ние трябва напълно да се освободим от значението, което съвременната наука свързва с имената “Сатурн”, “Слънце” и “Луна”, ако искаме да видим в истинската светлина описанията на духовния изследовател в тази област. Нека с тези имена не свързваме нищо друго, освен онова, което в следващите съобщения непосредствено ще им бъде дадено.

Преди небесното тяло, върху което се развива животът на човека да е станало “Земя”, то е минало през три други форми, които наричаме Сатурн, Слънце и Луна. Следователно можем да говорим за четири планети,* върху които се извършват четирите главни степени на човешкото развитие. /* или състояния на съзнанието/ Преди Земята да е станала “Земя”, е била Луна, преди това е била Слънце, а още по-рано е била Сатурн. Както ще се види от следващите описания, оправдано е да приемем три по-нататъшни степени, които Земята, или по-добре казано небесното тяло, което се е развило до днешната Земя, още ще има да измине. Тези степени са наречени в духовната наука Юпитер, Венера и Вулкан. Следователно съобразно това небесното тяло, с което е свързана съдбата на човека, е минало през три степени в миналото и сега се намира в четвъртата, и по-нататък ще има да измине още три степени, докато бъдат развити всички заложи, които човекът има в себе си, докато той стигне до един връх на своето съвършенство.

Сега трябва да си представим, че развитието на човека и на неговото небесно тяло не протича така постепенно, както например преминаването на човека през възрастта на бозайниче, през детската възраст и т. н., където едно състояние преминава в другото повече или по-малко незабелязано.

Поскоро съществуват определени прекъсвания. Сатурновото състояние не преминава непосредствено в степента на Слънцето. Между Сатурновото и Слънчевото развитие, а също така и между следващите форми на човешкото небесно тяло има междинни състояния, които бихме могли да сравним с нощта между два дни, или с подобно на сън състояние, в което се намира един растителен зародиш, преди той да се развие отново до пълно растение. Позовавайки се на източни описания на състоянието на нещата, днешната теософия нарича едно състояние на развитието, в което животът се разгръща външно, манвантара, а намиращото се между две манвантари междинно състояние на почивка тя нарича пралая. В смисъла на европейската окултна наука за първото състояние можем да употребим

думата “открит цикъл”, за второто думата “скрит или затворен цикъл”. Употребяват се също и други наименования. Сатурн, Слънце, Луна, Земя са следователно “открити цикли”, а намиращите се между тях състояния на почивка са “затворени”.

Би било съвсем неправилно, ако помислим, че през време на състоянията на почивка целият живот замира, въпреки че тази представа царува днес в много теософски кръгове. Както през време на сън човекът не престава да живее, така и неговият живот, и този на неговото небесно тяло не умира през времето на един “затворен цикъл” (пралая). Само че състоянията на живот през времето на затворените цикли не могат да бъдат възприемани със сетивата, които се развиват през време на “откритите цикли”, както и човекът не възприема по време на съня това, което става около него. Защо употребяваме израза “цикъл” за състоянията на развитие, ще се види от следващото изложение. Върху огромните периоди, които принадлежат към тези “цикли” ще говорим по-нататък.

Можем да намерим една свързваща нишка в напредването на циклите, ако предварително проследим развитието на човешкото съзнание през тези цикли. Всичко друго обективно може да бъде свързано с това разглеждане на съзнанието. Съзнанието, което човекът развива по време на неговия жизнен път на Земята, ще наречем – в съгласие с европейската окултна наука – “ясно дневно съзнание”. То се състои в това, че чрез неговите съвременни сетива човекът възприема нещата и съществата на света, а с помощта на своя ум той си образува представи и идеи за тези неща и същества. Той действа тогава в сетивния свят съобразно тези негови възприятия, представи и идеи. Човекът е развил това съзнание едва на четвъртата главна степен на неговото мирово развитие; то не съществуваше още на Сатурн, Слънцето и на Луната. Там той живееше в други състояния на съзнанието. Съобразно това можем да определим предхождащите степени на развитието като развитие на по-низши състояния на съзнанието.

Най-низшето състояние на съзнанието е било изминато по време на Сатурновото развитие; едно по-висше състояние е това, което се е развило на Слънцето, следва Лунното съзнание и накрая Земното.

Тези предишни съзнания се различават от Земното главно по два признака степента на яснота и кръга (обсега), върху който се простира възприятието на човека. Сатурновото съзнание има наймалката яснота, най-малката степен на яснота. То е напълно притъпено. Трудно е да си съставим представа за притъпеността, защото даже притъпеността на съня е с една степен по-ясна от това съзнание. Човекът може да изпадне отново в това състояние на съзнанието в абнормните, или така наречени дълбоки трансови състояния. Също и онзи човек, който е ясновидец в смисъл на

духовната наука, може да си състави една сполучлива представа за това. Само че той самият не живее в такова състояние на съзнанието. Напротив, той се издига до далеч по-висше състояние, което в известно отношение е подобно на първичното състояние. При обикновения човек на съвременната Земята степен това състояние, през което той е минал някога, е било заличено чрез “ясното дневно съзнание”. “Медиумът”, който изпада в дълбок транс, е пренесен обаче отново в него, така че той възприема така, както някога са възприемали всички хора през времето на “Сатурновата епоха”. И един такъв медиум може тогава да разказва, или през време на транс, или след събуждането си, за изживявания, които са подобни на тези от арената на Сатурн. Без съмнение можем да кажем само, че те са “подобни”, не обаче “същите”, защото фактите, които са се разиграли на Сатурн, са отминали веднъж за винаги; днес около човека се разиграват още само такива факти, които имат известно сродство с горните. И само едно “Сатурново съзнание” може да възприеме тези последните. Ясновидецът в горния смисъл придобива сега както гореспоменатия медиум едно такова Сатурново съзнание; обаче към него той запазва също и своето “ясно дневно съзнание”, което човекът още нямаше на Сатурн и което медиумът изгубва през време на трансното състояние. Следователно един такъв ясновидец не се намира в самото Сатурново съзнание, обаче той може да си образува представа за него. Но докато това Сатурново съзнание по яснота стои няколко степени по-ниско от съвременното човешко съзнание, то превъзхожда последното по обширността на това, което може да възприема. Именно в неговата тъмнина то може да възприема до най-малките подробности не само това, което става на самото негово небесно тяло, но може да наблюдава още нещата и съществата върху другите небесни тела, които са във връзка с неговото собствено небесно тяло, със Сатурн. И то може също да упражнява определено влияние върху тези неща и същества. Едва ли е нужно да кажем, че това наблюдение на другите небесни тела е напълно различно от онова, което днешният човек може да предприеме с неговата наука астрономия. Това астрономическо наблюдение се опира на “ясното дневно съзнание” и поради тази причина възприема другите небесни тела отвън. Напротив, Сатурновото съзнание е непосредствено усещане, съизживяване на това, което става върху другите небесни тела. Ние се изразяваме не напълно точно, но все пак сполучливо, когато казваме: Един Сатурнов обитател изживява неща и факти от другите небесни тела и от своето собствено, както днешният човек съизживява своето сърце, пулса си и други подобни в своето собствено тяло.

Това Сатурново съзнание се развива бавно. Като първа главна степен от развитието на човечеството то минава през редица второстепенни етапи,

които в европейската окултна наука се наричат “малки цикли”. В теософската литература е възприето тези “малки цикли” да се наричат “кръгове”, а техните подразделения – още по-малки цикли – да се наричат “глобуси”. За тези второстепенни цикли ще говорим в следващото изложение. Тук ще проследим първо главните степени на развитието – за по-лесна нагледност. Също така първо ще говорим за човека, въпреки че заедно с неговото развитие протича и развитието на по-ниско и по-високостоящите от него неща и същества. По-нататък с развитието на човека ще свържем обективно това, което се отнася за развитието и на други същества.

Когато завърши развитието на Сатурновото съзнание, настъпи един от гореспоменатите дълги почивни периоди (пралайя). След този почивен период от човешкото небесно тяло се разви това, което във “Въведение в Тайната наука” се нарича Слънце. И на това Слънце отново се появиха човешките същества, събудени от техния сън. В тях като заложба съществуваше развитото по-рано Сатурново съзнание. От тяхната заложба те развиха първо него. Можем да кажем, че на Слънцето човекът повтори Сатурновото състояние, преди да се издигне до едно по-високо такова. Обаче тук нямаме просто повторение, а една друга форма. За изменението на формите ще говорим по-късно при разглеждането на по-малките цикли. Там ще станат явни също и разликите в отделните “повторения”. Преди това трябва да опишем и развитието на съзнанието. След повторението на Сатурновото състояние се появява “Слънчевото съзнание” на човека. Това Слънчево съзнание е с една степен по-ясно от предишното, но в замяна на това то е изгубило много от неговата всеобхватност. Сега човекът има подобно състояние на съзнанието, каквото е имал някога на старото Слънце, през време на дълбокия му сън без сънища. Само че онзи, който не е ясновидец или медиум, не може да възприема нещата и съществата, които е възприемало Слънчевото съзнание. С транса на един медиум, който е понижил своето съзнание до това състояние, и с по-висшето съзнание на истинския ясновидец работата стои отново така, както това бе обяснено по отношение на Сатурновото съзнание. Обсегът на Слънчевото съзнание се простира само върху Слънцето и върху най-близко свързаните с него небесни тела. Обитателят на Старото Слънце можеше да възприема само тези небесни тела и техните процеси, както – нека използваме още веднъж горното сравнение – днешният човек съизживява пулса на своето сърце. Обитателят на Сатурн можеше да възприема също и живота на такива небесни тела, които не принадлежаха на непосредствено близката област на Сатурн.

След като Слънчевата степен премина през съответните второстепенни цикли, отново настъпи период на почивка. От тази почивка човешкото

небесно тяло се пробуди за неговото “Лунно съществуване”. Тук отново, преди да се издигне по-високо, човекът повтори Сатурновата и Слънчевата степен в два по-малки цикъла. След това той навлезе в Лунното съзнание. За него е по-лесно да си съставим една представа, защото съществува известна прилика между тази степен на съзнанието и това, което днешният човек има при сънуването. Трябва обаче изрично да подчертаем, че и тук можем да говорим само за подобие, а не за еднаквост. Защото вярно е, че Лунното съзнание протича в образи, каквито ни предлага и сънуването, но тези образи отговарят на нещата и процесите от околната среда на човека по същия начин, както представите на “ясното дневно съзнание”. Само че всичко в това съответствие е още смътно, именно образно. Можем да онагледим нещата по следния начин. Да си представим, че едно Лунно същество идва в близост до един предмет, да речем сол, (естествено тогава не е съществувала “сол” в днешната форма, обаче за да направим нещата разбираеми, трябва да останем в областта на образите и сравнението). Това Лунно същество, предшественик на съвременния човек, не възприема един пространствен предмет с определен цвят и форма, намиращ се вън от него, а приближаването до този предмет предизвиква във вътрешността на съществото да изплува определен образ, – подобен именно на един сънищен образ. Този образ има определен цветен тон, който зависи от това, какво е неговото естество. Ако този предмет е симпатичен, благоприятен за живота на съществото, тогава цветният тон е светъл с жълти нюанси или зелен; ако се касае за един несимпатичен предмет или такъв, който е вреден за съществото, явява се кървавочервен цветен нюанс. По този начин вижда също и днешният ясновидец, само че при своето виждане той е напълно самосъзнателен, докато обитателят на Старата Луна имаше само едно сънищно, сумрачно съзнание. Образите, които просветваха “във вътрешността” на тези обитатели, имаха точно определено отношение към околната среда. В тях нямаше нищо произволно. Ето защо Лунните същества можеха да се ръководят по тях, те действаха под впечатленията на тези образи така, както днешният човек действа под впечатленията на сетивните възприятия. Развитието на това сънищноподобно съзнание – на третата главна степен – беше задачата на “Лунния цикъл”. Когато “Луната” мина през съответните “малки цикли”, отново настъпи един почивен период (праляя). И след този почивен период от тъмнината се зазори “Земята”.

ЗЕМЯТА И НЕЙНОТО БЪДЕЩЕ

Четвъртата главна степен от човешкото развитие се изминава на Земята. Това е онова състояние на съзнанието, в което човекът се намира сега. Преди обаче да стигне до него, той и заедно с него цялата Земя трябваше

да измине три по-малки цикли, (така наречените в теософската литература “кръгове”), трябваше да повтори едно след друго Сатурновото, Слънчевото и Лунното състояние. Сега човекът живее в четвъртия Земен цикъл. Той е минал вече средата на този цикъл. На тази степен на съзнанието човекът възприема сънищноподобно вече не само образи, които възникват в неговата душа като въздействия на заобикалящата го среда, а пред него се появяват предмети “навън в пространството”. На Луната, а също и през време на повтарящите се степени на Земята, в неговата душа възникваше например един цветен образ, когато съответен предмет се приближаваше до него. Цялото му съзнание се състоеше от такива вълнуващи се нагоре и надолу образи, звуци и т. н. Едва при настъпването на четвъртото състояние на съзнанието багрите се появяват вече не само в душата, а върху един външен пространствено ограничен предмет, тонът не е вече само едно вътрешно прозвучаване в душата, а вън в пространството звучи един предмет. Ето защо в духовната наука това четвъртото, Земено състояние на съзнанието се нарича предметно съзнание. Това съзнание се разви бавно и постепенно в течение на развитието, като постепенно се родиха физическите сетивни органи и направиха по този начин възприемаеми най-разнообразните сетивни свойства на външните предмети. А освен развитите още сега сетива, съществуват в зародиш и други, които ще се развият в следващите епохи на Земята и ще покажат сетивния свят в още по-голямо разнообразие. В предишните части на тази книга бе описано постепенното израстване на това Земено съзнание.

В следващите части ще опишем съществени разширения и допълнения.

Цветният, звучащият и т.н. свят, който човекът от далечното минало възприемаше в своята вътрешност, през време на Земяния му живот застана срещу него навън в пространството. Затова пък в неговата вътрешност възникна един нов свят, светът на представите и на мислите. При Лунното съзнание не можем да говорим за представи и за мисли. То се състоеше единствено от гореспоменатите образи. Приблизително към средата на Земяното развитие – нещата се подготвят още по-рано – в човека възникна способността да си образува представи и мисли за предметите. И тази способност изгради основата на паметта и себесъзнанието. Едва образуващият представи човек може да развие спомена въз основа на това, което е възприемал; едва мислещият човек стига дотам, да различава себе си от заобикалящата го среда като самостоятелно, себесъзнателно същество, да се познава като един “Аз”. Следователно първите три степени бяха степени на съзнанието, четвъртата е не само съзнание, а себесъзнание.

Но сред сегашното себесъзнание, сред мисловния живот се образува заложбата за още по-висши състояния на съзнанието. В тези състояния на съзнанието човекът ще живее на следващата планета, в която Земята ще се

превърне след нейната настояща форма. Не е безсмислено да кажем нещо за тези бъдещи състояния на съзнанието, следователно също и за живота върху следващите планети (следващите инкарнации на Земята). Защото ясновидецът върви в своето развитие, изпреварвайки своите събратя поради определени причини, които ще обясним на други места. Следователно при него се развиват още сега онези състояния на съзнанието, до които трябва да достигне цялото човечество с напредващото планетно развитие. Следователно в съзнанието на ясновидеца вече има образи, характерни за бъдещите степени на човешкото развитие. И на второ място, във всички хора като зародишни заложи още сега съществуват трите следващи състояния на съзнанието; и ясновидското изследване има средствата да посочи, какво ще се развие от тези зародишни заложи.

Обаче когато тук се казва, че още сега ясновидецът развива в себе си състояния на съзнанието, до които ще напредне в бъдеще цялото човечество, това трябва да се разбира с известно ограничение. Ясновидецът днес развива едно виждане всред душевния свят, което в бъдеще ще се появи при човека по един физически начин. Но това бъдещо физическо състояние на човека ще бъде върно копие на съответните днешни душевни състояния на ясновидеца. Самата Земя ще се развие и чрез това в нейните бъдещи физически обитатели ще се явят форми, съвършено различни от сегашните; но тези физически форми се подготвят в днешните душевни и духовни форми. Например това, което днес ясновидецът вижда около себе си като един вид светлинен и цветен облак, обгръщаш физическите човешки тела, като така наречена “аура”, то ще се превърне по-късно във физическа форма; и други сетивни органи, различни от днешните, ще дадат на бъдещия човек способността да възприема други форми. Обаче ясновидецът вижда именно духовните първообрази на по-късните сетивни същества (например аурата), вижда ги още днес със своите духовни сетива. За него е възможно да хвърли поглед в бъдещето, обаче за тази особеност ще бъде много трудно да се даде една представа чрез нашия съвременен език.

Представите на сегашното състояние на съзнанието са сянькообразни, бледи в сравнение с цветните и звучащи предмети на външния свят. Ето защо човекът говори за представите като за нещо, което “не е действително”. Една “проста мисъл” се поставя в противоположност с един предмет или с едно същество, които са “действителни”, защото са възприемани чрез сетивата. Обаче представите и мислите носят в себе си заложибата отново да станат действителни, образни. Когато днес човекът говори за представата “червено”, без да има пред себе си един червен предмет, тази представа е, така да се каже, само блед образ на

действителното “червено”. По-късно човекът ще стигне дотам, в душата му да възниква не само сянкобразната представа на “червеното”, а когато ще мисли “червено”, пред него действително ще застане “червеното”. Той ще може да създава образи, картини, а не само представи. С това той ще постигне нещо подобно, каквото вече е съществувало при Лунното съзнание. Но образите няма да го изпълват подобно на сънища, а той ще може да ги предизвиква в себе си с пълно себесъзнание както днешните представи. Мисълта за една багра ще бъде самата багра, една представа за един тон ще бъде самият тон и т.н.. В бъдеще един свят от образи, породен чрез неговата собствена сила, ще се вълнува в душата на човека, докато през време на Лунното съществуване един такъв свят от образи изпълваше неговата вътрешност без неговото съучастие. Но пространственият характер на предметния външен свят също няма да изчезне. Баграта, която ще се ражда същевременно с представата за нея, не ще бъде само един образ в душата, а ще се разгърне навън в пространството. А следствието от това ще бъде, че човекът ще може да възприема същества и неща, които ще бъдат от повисше естество от онези в неговата сегашна заобикаляща среда. Това са неща и същества, които са от по-fino духовно и душевно естество, така че те не се обличат в предметните цветове, които са възприемаеми за днешните физически сетивни органи, а се изявяват чрез по-фините духовни и душевни цветове и тонове, които човекът на бъдещето ще може да събужда чрез силите на своята душа.

Следователно човекът се приближава до едно състояние, в което той ще има подходящо за такива възприятия себесъзнателно образно съзнание.*/* Съчетанието на думите “себесъзнателно образно съзнание” може да изглежда странно, но то най-добре изразява фактите. Ако искаме, бихме могли също да кажем: образно себесъзнание./ Бъдещото Земно развитие от една страна ще доведе настоящия живот на представите и на мислите до все по-високо, по-fino и по-съвършено развитие; от друга страна обаче през това време постепенно ще се развие също и себесъзнателното образно съзнание. Обаче това себесъзнателно образно съзнание ще стигне до пълно развитие, до пълен живот едва на следващата планета, в която ще се превърне Земята и която в духовната наука се нарича “Юпитер”. Тогава човекът ще може да влезе в общение със същества, които остават напълно скрити за неговото настоящо сетивно възприятие. Понятно е, че чрез това не само животът на възприятията ще стане съвършено друг, но също и делата, чувствата, всички отношения към заобикалящия свят напълно ще се преобразят. Както днес човекът може да влияе съзнателно само върху сетивните същества, тогава той ще може да действа съвсем съзнателно върху съвършено други сили и същества; и самият той ще приема съвършено познаваеми за него влияния от съвършено други царства,

отколкото сега. На тази степен не може вече да става дума за раждане и смърт в съвременния смисъл на тези думи. Защото смъртта настъпва чрез това, че съзнанието е насочено само към един външен свят, с който то влиза в общение чрез сетивните органи. Щом тези физически сетивни органи откажат вече да служат, тогава престава да съществува всяка връзка със заобикалящия свят. Това именно значи, че човекът е “умрял”. Когато душата ще бъде така далече в нейното развитие, че да не получава въздействията на външния свят чрез физическите органи, а чрез образите, които тя ще създава в собственото си същество, тогава тя ще достигне до момента, по своя воля да регулира общението със заобикалящия свят, т.е. нейният живот не ще бъде вече прекъсван без нейната воля. Тя ще е станала господар на раждането и смъртта. Всичко това ще настъпи на бъдещата планета “Юпитер” с придобитото себесъзнателно образно съзнание. Това състояние на душата се нарича също и “психическо съзнание”.

Следващото състояние на съзнанието, до което човекът ще се развие върху една по-нататъшна планета, наречена в духовната наука “Венера”, ще се различава от предишното чрез това, че тогава душата сама ще може да създава не само образи, а и предмети и същества. Това ще стане при себесъзнателното предметно съзнание или свръхфизическо съзнание. Чрез образното съзнание човекът ще може да възприема нещо от свръхсетивните същества и неща и ще може да влияе върху тези същества и неща чрез пробуждането на своето образно мислене. Но за да може например да стане това, което той иска от едно такова свръхсетивно същество, това същество трябва да постави в движение собствените си сили по негова подбуда. Следователно човекът ще бъде господар над образите и чрез тези образи той ще може да предизвиква въздействия. Обаче той не ще бъде господар на самите сили. Когато ще се развие неговото себесъзнателно предметно съзнание, той ще стане господар също и над творческите сили на други светове. Той не само ще възприема същества и ще влияе върху тях, а самият той ще ги създава.

Този е ходът на развитието на съзнанието: първо то започва сумрачно; не възприема нищо от другите неща и същества, а само вътрешните изживявания (образи, картини) на собствената душа; след това се развива възприятието. И накрая възприемащото съзнание се превръща в едно творческо съзнание. Преди Земяното състояние да премине в живота на Юпитер, – след четвъртия Земен цикъл трябва да бъдат преминати още три по-малки цикли. Тези цикли ще служат за по-нататъшното усъвършенстване на Земяното съзнание по начин, който ще бъде описан в следващите глави, когато бъдат разгледани развитията на по-малките цикли и на техните подразделения при всичките седем планети. Когато

след един период от почивка Земята ще се е превърнала в Юпитер и човекът ще се е появил на тази планета, тогава през времето на четири по-малки цикли трябва отново да бъдат повторени четирите предишни състояния – Сатурн, Слънце, Луна и Земя; и едва през време на петия Юпитеров цикъл човекът ще стигне до степента, която по-горе бе охарактеризирана като същинско Юпитерово съзнание. По един съответен начин ще се прояви “Венериното съзнание” през време на шестия Венерин цикъл.

Един факт, който в следващите глави ще играе определена роля, трябва накратко да бъде засегнат тук. Той се отнася за скоростта, с която протича развитието върху отделните планети. Тази скорост не е еднаква върху всички планети. Животът протича първо с най-голяма бързина на Сатурн, след това на Слънцето бързината намалява, тя става още помалка на Луната и се движи най-бавно на Земята. Върху самата Земя тази скорост все повече намалява до точката, в която се развива себесъзнанието. След това скоростта отново ще се увеличава. Следователно днес човекът е преминал вече момента на най-голямата бавност на развитието. Животът е започнал отново да се ускорява. На Юпитер ще бъде достигната скоростта на Луната, на Венера тази на Слънцето.

Последната планета, която ще последва Венера, и която може да се причисли още в редицата на Земяните преобразования, в духовната наука се нарича “Вулкан”. Върху тази планета ще бъде достигната предварителната цел от развитието на човечеството. Състоянието на съзнанието, в което човекът ще се изяви там, се нарича “божествено блаженство” или също духовно съзнание. Човекът ще добие това съзнание в седмия Вулканов цикъл, след повторението на шестте предидущи големи цикли. Върху живота на тази планета не може открито да бъде съобщено много нещо. В духовната наука за него се казва: “никоя душа не трябва да размишлява върху Вулкан и живота на него, докато тази душа с нейното мислене още е свързана с едно физическо тяло.” Това означава, че само достигналите по-високите степени на посвещението окултни ученици, които могат да напускат физическото си тяло и да усвояват извън него свръхсетивни познания, могат да узнаят нещо за Вулкан.

Така в течение на развитието на човечеството седемте степени на съзнанието се проявяват в седемте планетни възплъщения на Земята. Но на всяка една от тези степени съзнанието трябва да измине седем второстепенни състояния. Тези второстепенни състояния на съзнанието се развиват в споменатите вече по-малки цикли. (Теософската литература нарича тези 7 цикли “кръгове”). Западната окултна наука нарича тези второстепенни състояния “състояния на живота”, за разлика от стоящите над тях и съдържащите ги в себе си “състояния на съзнанието”. Или също

се казва, че всяко състояние на съзнанието минава през 7 “царства”. Следователно според това пресмятане в цялото развитие на човечеството имаме 7 пъти по 7, т.е. 49 малки цикли или “царства” (според обикновеното теософско наименование “кръгове”). И по-нататък всеки малък цикъл трябва да мине през 7 още по-малки цикли, които се наричат “състояния на формата” (в теософската литература са наричани “глобуси”). За целия цикъл на развитието на човечеството това дава

7 пъти по 49 различни “състояния на формата” или

334 такива състояния. Следващите изложения, които ще говорят за това развитие, трябва да покажат, че общият поглед над цялото никак не е така сложен, както би могло да изглежда на пръв поглед при произнасянето на числото 334. Ние ще видим, как човекът истински може да разбере себе си едва тогава, когато познава това свое развитие.*/* За улеснение може да послужи представата за времето в часове, минути и секунди. Часовете също са цикли с второстепенни малки цикли минутите; които от своя страна съдържат в себе си още помалките цикли секундите. Бел. ред./

ЖИВОТЪТ НА САТУРН

Развитието на човечеството минаващо през седемте състояния на съзнанието от Сатурн до Вулкан бе сравнено в предишните описания с минаването през живота между раждането и смъртта: с възрастта на бозайничето, детството и т.н. до възрастта на стария човек. Можем още да разширим сравнението. Както при настоящото човечество отделните възрасти на живота не само се редуват, а съществуват също една до друга, така е и с развитието на състоянията на съзнанието. Старецът, зрелият мъж или зрялата жена, младежът и т. н. живеят един до друг. Така на стария Сатурн съществуваша не само прадедите на човека като същества със смътното Сатурново съзнание, а наред с тях имаше и други същества, които бяха развили вече по-високите степени на съзнанието. Когато започна Сатурновото развитие, имаше същества със Слънчево съзнание, други с образно съзнание (Лунно съзнание), същества със съзнание подобно на съзнанието на съвременния човек, един четвърти род със себесъзнателно (психическо) образно съзнание, един пети със себесъзнателно (свръхфизическо) предметно съзнание и един шести род с творческо (духовно) съзнание. Но и с това редицата от същества не е изчерпана. След Вулкановата степен човекът ще се развие още по-нататък и ще се издигне до още по-високи степени на съзнанието. Както външното физическо око в далечината вижда мъгливо, така и вътрешното око на ясновидача в далечините на духа вижда още 5 форми на съзнанието, за които обаче е невъзможно да се даде описание. В цялост може да се говори за 12 степени на съзнанието.

Сатурновият човек имаше около себе си още единадесет вида същества. Най-висшите четири вида са имали своите задачи на степени от развитието, които са предхождали Сатурновия живот. Когато започна този живот, те се намираха вече на такава висока степен на собственото им развитие, че тяхното по-нататъшно съществуване протичаше от сега нататък в светове, които се намират над човешките царства. Тук за тях не можем и не е нужно да говорим.

Другите същества обаче, – седем освен Сатурновия човек – всички участват в развитието на човека. При това те са творящи същества, служат по един начин, който ще бъде описан в следващите изложения.

Най-възвишените от тези същества, когато започна Сатурновото развитие, бяха достигнали вече до една степен на съзнанието, която човекът ще достигне едва след живота на Вулкан т.е. едно висше творческо (свръхдуховно) съзнание. Също и тези “творци” някога трябваше да минат през степените на човечеството. Това стана на небесни тела, които предхождаха съществуването на Сатурн. Обаче тяхната връзка с развитието на човечеството остана да съществува още до средата на Сатурновия живот. Поради тяхното възвишено и фино лъчисто тяло те се наричат “лъчезарящ живот”, или също “лъчезарни пламъци”. И понеже субстанцията, от която се състояха тези небесни тела, има известно далечно подобие с волята на човека, те са наричани също “Духове на волята”. Тези духове са творци на Сатурновия човек. Те излъчват от своето тяло субстанция, която може да стане носител на човешкото Сатурново съзнание. Периодът на развитие, през който става това, се нарича първият малък Сатурнов цикъл. (В езика на теософската литература “първият кръг”.) Субстанциалното тяло, което човекът получава по този начин, е първата заложба на неговото по-късно физическо тяло. Можем следователно да кажем, че зародишът на човешкото физическо тяло е положен чрез Духовете на волята през време на първия Сатурнов кръг; и в онова време този зародиш има смътното Сатурново съзнание.

Този първи по-малък Сатурнов цикъл е последван после още от шест други. През време на тези кръгове човекът не достига никаква по-висока степен на съзнанието. Обаче материалното тяло, което той беше получил, бива обработвано по-нататък. И в това обработване участвуват по най-разнообразен начин другите видове същества, които споменахме по-горе.

След “Духовете на волята” идват същества с творческо (духовно) съзнание, подобно на съзнанието, което човекът ще придобие на Вулкан. Те са наречени “Духове на мъдростта”. Християнският езотеризъм ги нарича “Господства” (Кириотетес), а Духовете на волята то нарича “Престоли”.*/*Който действително познава християнското учение, знае, че към него напълно принадлежат представите за тези стоящи над човека

духовни същества. Обаче от известно време тези представи са изгубени за външното християнско учение. Който действително прониква в нещата и гледа по-надълбоко, ще признае, че от страна на християнството не съществува никаква причина да води борба против духовната наука, а напротив, тази окултна наука е в пълно съгласие с истинското християнство. Ако богословите и религиозните учители биха искали да се заловят да изучават духовната наука, би трябвало заради тяхното християнство те да виждат в нея най-добрата помощничка в настоящото време. Но много богослови днес мислят материалистично; и забележителното е, че днес даже в една популярна книга, която насърчава християнското познание, можем да прочетем думите: “Ангелите” съществуват само за “бавачките и за децата”. Такова твърдение произлиза от едно напълно непознаване на истинския християнски дух. И само този, който принася истинското християнство в жертва на една мнимо напреднала материалистична «наука», може да изкаже подобно твърдение. Ще дойде обаче времето, когато една по-висша наука ще замени детската наивност на подобни твърдения./ През време на втория Сатурнов кръг те придвижват развитието си с една степен по-напред и същевременно обработват човешкото тяло така, че в него бива всадено едно “пълно с мъдрост устройство”, един разумен строеж. По-точно тази тяхна работа върху човека започва още скоро след средата на първия кръг и бива завършена към средата на втория кръг. Третият вид духове със себесъзнателно (свръхпсихическо) съзнание се наричат “Духове на движението”, или също “Духове на дейността”. В християнския езотеризъм те се наричат “Сили” (Динамис). (В теософската литература за тях се употребява изразът “Махат”). С напредването на тяхното собствено развитие от средата на втория Сатурнов кръг те обработват по-нататък човешкото субстанциално тяло, в което всаждат способността за движението, за изпълнената със сила дейност. Тази работа достига своя край към средата на третия Сатурнов кръг.

След тази точка започва работа на четвъртия вид същества, на така наречените “Духове на формата”, Те имат едно себесъзнателно образно съзнание (психическо съзнание). Християнският езотеризъм ги нарича “Власти” (Ексузии). Чрез тяхната работа човешкото субстанциално тяло, което преди това беше един вид подвижен облак, добива ограничена (пластична) форма. Тази работа на “Духовете на формата” завършва към средата на четвъртия Сатурнов кръг.

След това идва дейността на “Духовете на тъмнината”, наречени също “Духове на личността” или “Духове на егоизма”. На тази степен те достигат до съзнание, което е подобно на съвременното човешко Земено съзнание. Те обитават в придобилото форма човешко тяло като “души” по

подобен начин, както днес човешката душа обитава в нейното тяло. Те посаждат в тялото един вид сетивни органи, които са зародишът на сетивните органи, които се развиват в човешките тела по-късно, през време на Земяното развитие. Трябва само да ни стане ясно, че тези “зародиши на сетивата” съществено се различават от днешните сетивни органи на човека. Чрез такива “зародиши на сетивата” Земяният човек не би могъл да възприема нищо. Защото за него образите на сетивните органи трябва да преминат първо през едно по-fino етерно тяло, което се образува на Слънцето, и през едно астрално тяло, което дължи своето съществуване на Лунното развитие. (Всичко това ще бъде изяснено в следващите изложения). Обаче “Духовете на личността” могат да обработят чрез тяхната собствена душа образите на “зародишите на сетивата” така, че с тяхна помощ да възприемат външни предмети, както човекът върши това през време на неговото Земяно развитие. Работейки така над човешкото тяло, “Духовете на личността” изминават тяхната собствена “човешка степен”. Следователно от средата на четвъртия до средата на петия Сатурнов кръг те са човечи. Тези духове посаждат в човешкото тяло себичността, егоизма. Тъй като на Сатурн самите те достигат едва до тяхната човешка степен, още дълго време остават свързани с развитието на човечеството. Те имат да вършат важна работа над човека също и през следващите цикли. И тази работа винаги е свързана с внасянето на себичността. На техните действия трябва да се припише израждането на самоличността в себичност, но от друга страна те са творците на самостоятелността на човека. Без тях човекът никога не би станал едно затворено в себе си същество, една “личност”. Християнският езотеризъм употребява за тях израза “Първични сили” (Архаи), а в теософската литература те са наричани Азури.

Към средата на петия Сатурнов кръг работата на тези духове се продължава от “Синовете на огъня”, които на тази степен имат още едно смъртно образно съзнание, подобно на Лунното съзнание на човека. Те достигат тяхната човешка степен едва на следващата планета, на Слънцето. Тяхната работа тук в известен смисъл още е несъзнателна, сънищноподобна. Чрез тяхната дейност обаче “зародишите на сетивата” от предишния цикъл биват оживени. Произведените от “Духовете на огъня” светлинни образи светят навън през тези зародиши на сетивата. Чрез това предшественикът на човека е повдигнат до един вид светещо същество. Докато иначе животът на Сатурн е тъмен, сега от общата тъмнина свети човекът. Още “Духовете на личността” бяха пробудени до тяхното човешко съществуване в тази обща тъмнина. Обаче на Сатурн самият човек не може да си служи със своята светеща сила. Светещата сила на неговите сетивни зародиши не би могла да изрази нищо чрез самата себе

си, но други по-възвишени същества имат възможност да се изявят чрез нея в живота на Сатурн. Чрез светлинните източници на човешките прадеди те излъчват и изпращат нещо от тяхната същност долу на планетата. Това са онези възвишени същества от поредицата на четирите вида същества, за които по-горе бе казано, че в тяхното развитие те са израснали над всякаква връзка с човешкото съществуване. Без за самите тях да е необходимо, те сега излъчват чрез “свободната си воля” нещо от тяхната природа. Християнският езотеризъм говори тук за откровението на Серафимите, на “Духовете на всеобхватната любов”. Това състояние трае до средата на шестия Сатурнов кръг.

След това започва работата на онези същества, които на тази степен имат едно смъртно съзнание, каквото има днешният човек по време на дълбокия си сън без сънища. Това са “Синовете на полумрака”, “Духовете на сумрака”. (В теософската литература те са наречени Лунар Питрис или също Бархиад Питрис). Те достигат човешката си степен едва на Луната. Както те, така също и техните предшественици, Синовете на огъня, се намират на Земята вече над степенята на човечеството. Те са на Земята по-висши същества, които християнският езотеризъм нарича “Ангели” (Ангелои), докато за Синовете на огъня е употребен изразът “Архангели” (Архангелои). Тези Синове на сумрака сега развиват в израстващия предшественик на човека един вид ум, с който обаче при неговото смъртно съзнание той не може още сам да си служи. Чрез този ум сега отново се изявяват възвишени същества, както по-рано чрез зародишите на сетивата се изявяваха Серафимите. Сега чрез човешките тела тези духове изливат разум върху планетата. Християнският езотеризъм ги нарича “Херувими”

Към средата на седмия Сатурнов цикъл започва една нова дейност. Сега именно човекът се е развил така, че може несъзнателно да работи над своето собствено субстанциално тяло. Чрез тази негова собствена дейност човекът създава в пълната смъртност на Сатурновото съществуване първата зародишна заложба за същинския “Човек-дух” (виж моята книга “Теософия”), която ще достигне до нейното пълно разгръщане едва в края на развитието на човечеството. В теософската литература този “Човек-дух” се нарича “Атма”. Той е най-висшият член на така наречената монада на човека. За самия себе си на тази степен той би бил напълно безчувствен и несъзнателен. Обаче както Серафимите и Херувимите се изявяват в двете предшествващи човешки степени чрез тяхната свободна воля, така се изявяват сега Престолите, онези същества, които в самото начало на Сатурновото съществуване излъчиха човешкото тяло от тяхното собствено същество. Зародишната заложба на “Човекът-дух” (Атма) е проникната напълно от силата на тези Духове на волята и запазва тази сила през всичките следващи степени на развитието. Естествено в своето смъртно

съзнание на тази степен човекът не може да забележи нищо от тази зародишна заложба; но той се развива по-нататък и по-късно тази зародишна заложба ще просветне също и за неговото собствено съзнание.

Тази работа не е завършена в края на Сатурновия живот; тя продължава по-нататък в първия Слънчев кръг. Трябва да знаем, че работата на висшите духове, които бяха назовани тук, не съвпада с началото и с края на един по-малък цикъл (кръг), а продължава от средата на единия кръг до средата на следващия. И тяхната най-голяма дейност се развива именно през почивните периоди между кръговете. Тя нараства от средата на един цикъл или кръг (Манвантара), става най-силна в средата на един почивен период (Пралая) и спада след това в следващия цикъл или кръг. (Още в предишните глави говорихме за това, че през време на почивните периоди животът съвсем не престава.)

От гореизложеното също се вижда в какъв смисъл говори за това християнският езотеризъм, когато казва, че в “началото на времената” се изявяват първо Серафимите, Херувимите и Престолите.

С това проследихме развитието на Сатурн докдето неговият живот минава през един почивен период и се развива в това, което духовната наука нарича “Старото Слънце”. За него ще говорим в следващите изложения.

***

За по-голяма нагледност тук ще дадем едно обобщение на развитието на първата планета.

I. На тази планета се развива най-смътното човешко съзнание (дълбоко трансово съзнание). Едновременно с това се образува първата заложба на човешкото физическо тяло.

II. Това развитие минава през седем подстепенни (по-малки цикли, кръгове или жизнени царства). На всяка една от тези степени върху развитието на човешкото тяло започват да работят по-висши същества, а именно:

1. в първия кръг Духовете на волята (Престоли)
2. във втория кръг Духовете на мъдростта (Господства)
3. в третия кръг Духовете на движението (Сили)
4. в четвъртия кръг Духовете на формата (Власти)
5. в петия кръг Духовете на личността (Първични сили, Архаи)
6. в шестия кръг Синовеите или Духовете на огъня (Архангели)
7. в седмия кръг Духовете или Синовеите на сумрака (Ангели)

III. В четвъртия кръг Духовете на личността се издигат до степента на човечеството.

IV. От петия кръг се изявяват Серафимите.

V. От шестия кръг се изявяват Херувимите.

VI. От седмия кръг се изявяват Престолите, същинските “Творци на човека”.

VII. Чрез последните в седмия кръг на първата планета се ражда заложбата на “Човекът-дух” или “Атма”.

ЖИВОТЪТ НА СЛЪНЦЕТО

Великата мирова епоха на Сатурн, която бе охарактеризирана в предишните изложения, е последвана от тази на Слънцето. Между двете се намира един почивен период (Пралая). През време на този почивен период всичко, което се беше развило на Сатурн, приема характер, който се отнася към покъсно развиващия се Слънчев човек, както семето се отнася към растението, което израства от него. Сатурновият човек е оставил, така да се каже, своето семе, което минава през един вид сън, за да се развие след това като Слънчев човек.

Този Слънчев човек сега на Слънцето изминава своята втора степен на съзнанието. Тази степен на съзнанието прилича на онази, в която днес човекът изпада при спокоен сън без сънуване. Това състояние, което прекъсва днес будното състояние, е остатък, един вид възпоминание за времето на Слънчевото развитие. То може да бъде сравнено също с онова смътно състояние на съзнанието, в което се намира днес светът на растенията. Защото действително в растението имаме едно спящо същество.

За да разберем развитието на човечеството, трябва да си представим, че в този втори голям цикъл Слънцето беше още планета и едва по-късно напредна до съществуването на неподвижна звезда. (Първоначално Слънцето е било свързано със Земята и е образувало планетата наименована в духовната наука Старото Слънце, това е предишна инкарнация на нашата Земя; когато то се отделя от Земята, се превръща в т.н. неподвижна звезда. Б.пр.) В смисъла на духовната наука неподвижна звезда е онази, която изпраща жизнени сили към една (или повече) отдалечени от нея планети. През време на втория голям космически цикъл при Слънцето не беше такъв. Тогава то беше съединено със съществата, на които даваше сила. Тези същества

– следователно също и човекът на неговата тогавашна степен на развитие – живееха още на него. Не съществуваха още една планета Земя и една Луна отделени от Слънцето. Всичко, което днес живее като вещества, сили и същества на Земята и в нея, и всичко, което принадлежи сега на

Луната, беше още вътре в Слънцето. То съставляваше част от неговите вещества, сили и същества. Едва през времето на следващия (трети) голям космически цикъл, от Слънцето се отдели като особена планета това, което в духовната наука се нарича Луна. Това не е днешната Луна, а предшественикът на нашата Земя, един вид нейно предишно въплъщение (прераждане). От Старата Луна се получи Земята, след като тя отново отдели от своята материя и изхвърли навън това, което днес наричаме Луна. Следователно в третия цикъл на мястото на предишната планета Старото Слънце съществуваша две небесни тела, а именно неподвижната звезда Слънце и отделената планета Старата Луна. И при излизане от Слънцето тази планетна Луна беше взела със себе си човека и другите същества, които през време на Слънчевия цикъл се бяха развили като другари на човека. Сега Слънцето отвън раздаваше на Лунните същества силите, които те по-рано извличаха от него, когато там беше тяхното местожителство. След третия (Лунния) цикъл отново настъпи един почивен период (Пралая). В този почивен период двете отделни небесни тела (Слънцето и Старата Луна) се съединиха отново и минаха заедно през сънното семенно състояние. В четвъртия голям космически цикъл в началото Слънцето и планетната Луна се появиха от тъмнината на съня като едно тяло. И през времето на първата половина на този цикъл се отдели нашата Земя с човека и неговите другари. Малко по-късно Земята отдели от себе си днешната Луна, така че сега като потомци на някогашната планета Старо Слънце съществуват три члена.

На планетата Старото Слънце през 2-та велика космическа епоха човекът и споменатите при разглеждането на Сатурн същества изминаха една понататъшна степен от тяхното развитие. Заложбата на по-късното физическо тяло на човека, която се беше развила постепенно на Сатурн, се появи в началото на Слънчевия цикъл развивайки се като едно растение от семето. Обаче тук тази заложба не остана такава, каквато беше по-рано. Тя беше проникната от едно второ, по-fino, но в себе си изпълнено със сили тяло, а именно от етерното тяло. Докато през времето на Сатурн тялото на човека беше един вид автомат (напълно безжизнено), сега чрез етерното тяло, което постепенно изцяло го проникна, то се превърна в живо същество. Благодарение на това човекът стана един вид растение. Неговият външен вид обаче не е онзи на днешните растения. Напротив в неговите форми той вече малко приличаше на съвременния човек. Само че заложбата за главата е обърната надолу към центъра на Старото Слънце, както коренът на днешните растения, а заложбите на краката са насочени нагоре както цветовете на днешните растения. Тази растително-човешка форма още не притежаваше едно собствено волево движение.*/*За един човек, който се придържа към съвременното сетивно възприятие ще бъде

естествено трудно да си представи, че човекът е живял като растително същество на самото Слънце. Изглежда немислимо едно живо същество да може да съществува при такива физически условия, каквито трябва да бъдат приети за този факт. Обаче само едно днешно растение е приспособено към условията на днешната физическа Земя. И то се е развило така само затова, защото се намира в съответната околна среда. Слънчевото растително същество имаше други жизнени условия, които отговаряха на тогавашните физически Слънчеви отношения./

Човекът приема тази форма едва през втория от седемте по-малки цикли (кръгове), през които минава Слънцето. През време на целия първи малък Слънчев кръг в човешката форма не съществуваше още никакво етерно тяло. През този кръг поскоро накратко се повтаря още веднъж всичко, което е било изминато през Сатурновата епоха. Човешкото физическо тяло още запазва своя автоматичен характер; но то изменя малко своята предишна форма. Ако тази форма би останала такава, каквато беше на Сатурн, тя не би могла да приеме в себе си никакво етерно тяло. Тя беше така преобразена, че можа да стане носител на това тяло. През време на следващите шест по-малки цикли кръгове етерното тяло се развива все повече и повече, и чрез неговите сили, които действат върху физическото тяло, последното постепенно също прие една все по-съвършена форма. Преобразователната работа, която се извършва тук с човека, е извършена от духовете, които бяха споменати, вече заедно с човека, при разглеждане на Сатурновото развитие.

Онези духове, които се наричат “Лъчезарящ живот” или “Пламъци” (в християнския езотеризъм “Престоли”), не вземат вече участие тук. Те бяха завършили съответната за тях работа през време на първата половина на първия Сатурнов кръг. Това, което може да се наблюдава през време на първия Слънчев кръг, е работата на “Духовете на мъдростта” (Господства или Кириотетес в християнския езотеризъм). Те се бяха намесили в развитието на човека още към средата на първия Сатурнов кръг (виж досегашното изложение). Сега те продължават своята работа през време на първата половина на първия Слънчев кръг, като постепенно повтарят изграждането на пълното с мъдрост устройство на човешкото физическо тяло. Малко по-късно към тази работа се присъединява онази на “Духовете на движението” (Динамис в християнския езотеризъм. Махат в теософската литература). С това бива повторен онзи период от Сатурновия цикъл, в който на човешкото тяло бе придадена способността за движение. Това тяло отново разгръща своята подвижност. Също така повтарят по ред своята работа “Духовете на формата” (Ексузиаи, Власти), “Духовете на тъмнината” (по християнски Архаи, Начала, теософски Асурас), след това “Синовете на огъня (Архангели) и накрая “Духовете на сумрака” (Ангели).

С това са охарактеризирани шест помалки периода (глобуси) на първия Слънчев цикъл. В седмия такъв по-малък период (глобус) след това отново влизат в действие “Духовете на мъдростта (Господства). Докато в предхождащия период на работа те бяха дали едно мъдро устройство на човешкото тяло, сега предават на станалите подвижни членове способността да извършват самото движение като нещо изпълнено с мъдрост. Порано само устройството беше израз на вътрешна мъдрост, сега такъв израз става самото движение. С това първият Слънчев кръг стига до своя край. Той се състои следователно от седем редуващи се по-малки цикли (глобуси), всеки един от които е кратко повторение на един от Сатурновите кръгове. В теософската литература е прието тези седем малки цикли, които съставляват, един така наречен “кръг”, да се наричат “глобуси” (в антропософската литература се наричат състояния на формата).

Следователно един “цикъл” (състояние на съзнанието) протича в седем кръга, един “кръг” (жизнено царство) протича в седем “глобуса” (състояния на формата).

След първия Слънчев кръг настъпва един помалък почивен период, след който започва вторият Слънчев кръг. Отделните “най-малки цикли” или “глобуси” по-късно ще бъдат описани по-точно. Сега трябва да преминем към втория кръг на Слънцето. Още в края на първия Слънчев кръг човешкото тяло вече е узряло за приемане на етерното тяло, а именно чрез това, че “Духовете на мъдростта” му дадоха възможност да приеме една пълна с мъдрост подвижност. – Междувременно тези “Духове на мъдростта” се бяха развили по-нататък. Чрез работата, която бяха извършили, те бяха станали способни да излъчват от себе си тяхната субстанция така, както “Пламъците” бяха излъчили своята субстанция в началото на Сатурновия цикъл и с това дадоха физическата основа на човешкото физическо тяло. Субстанцията на “Духовете на мъдростта” е “етерът”, който е подвижна в себе си и пълна със сила мъдрост, с други думи “живот”. Следователно етерното или жизненото тяло на човека е излъчване на “Духовете на мъдростта”. – Това излъчване продължава до към средата на втория Слънчев кръг, след което “Духовете на движението” отново могат да влязат в действие с една нова дейност. По-рано тяхната работа можеше да се разпростре само върху човешкото физическо тяло; сега тя преминава и върху етерното тяло и посажда в него изпълнената със сила действеност. Това продължава така до средата на третия Слънчев кръг. Тогава започват да действат “Духовете на формата”. Чрез тях етерното тяло, което преди това имаше само една облакоподобна подвижност, получава определена форма. В средата на четвъртия слънчев кръг “Духовете на формата” придобиват съзнание, което човекът ще има

на бъдещата “Венера”, която ще бъде втората планетна форма на Земята след нейното настоящо съществуване и на която човекът ще живее тогава. Това е едно свръх психическо съзнание. Те стигат до това като до един плод на тяхната дейност през време на третия и четвъртия Слънчев кръг. Чрез това те добиват способността да преобразят развитите през Сатурновия период и от тогава насам зародиши на сетивата, които до този момент бяха само физически апарати, превръщайки ги чрез етера в оживени сетива.

Чрез подобен процес в това време “Духовете на тъмнината” (християнски Архаи или Начала, теософски Азурас) се бяха издигнали до степента на психическото съзнание, което човекът ще развие като съзнателно образно съзнание едва на бъдещия “Юпитер”. Чрез това те идват до състоянието да могат да действат съзнателно от астралния свят. От астралния свят, може да бъде повлияно едно етерно тяло. “Духовете на тъмнината” сториха това по отношение на етерното тяло на човека. Те посадиха сега в него духа на собствената личност (самостоятелността и себичността, егоизма), както по-рано бяха сторили това с физическото тяло. Ние виждаме следователно, че егоизмът постепенно се внедрява от тези духове във всички членове на човешкото същество. – В същото време “Синовете на огъня” придобиха степента на съзнанието, която човекът има днес като негово будно съзнание. Следователно за тях можем да кажем, че те стават човеци. И сега те могат да си служат с човешкото тяло като с инструмент за един вид общение с външния свят. По подобен начин “Духовете на личността” можеха да си служат с човешкото физическо тяло от средата на четвъртия Сатурнов кръг. Само че те си служиха със зародишите на сетивата за един вид възприятие. Обаче “Синовете на огъня” по природа разливат топлината на тяхната душа в заобикалящия ги свят. Сега човешкото физическо тяло е така далече в неговото развитие, че тези духове могат да вършат това чрез него. Тяхната топлина действа приблизително както топлината на кокошката върху люпенето на яйцето, което ще рече, че тя има една сила събуждаща живот. Всичко, което в човека и неговите другари има такава събуждаща живот сила, бе посадено тогава в етерното тяло от “Синовете на огъня”. Тук имаме работа с произхода на онази топлина, която всички живи същества имат като условие за тяхното размножение. По-нататък ще видим, какво преобразуване е претърпяла тази топлинна сила, когато Луната се отдели от Слънцето.

Към средата на петия Слънчев кръг “Синовете на огъня” се бяха развили дотам, че сега можеха да внесат в етерното тяло способността, която порано упражняваха чрез физическото тяло на човека. Сега те заменят “Духовете на личността” в тяхната работа върху това етерно тяло, което

чрез това става подбудител на размножителна дейност. – В това време те оставят физическото тяло на “Синовете на сумрака” (Ангели в християнството, Лунар Питрис в теософията). Междувременно последните бяха придобили смътно образно съзнание, каквото човекът ще има на Луната. На Сатурн те бяха дали на човешкия предшественик един вид орган на ума. Сега те по-нататък усъвършенстват физическите инструменти (органи) на човешкия дух, с които той ще си служи съзнателно в по-късните степени на развитието. Благодарение на това на Слънцето от половината на петия кръг нататък чрез човешкото тяло могат, още по-добре отколкото това беше възможно на Сатурн, да се изявяват Серафимите.

От средата на шестия Слънчев кръг човекът е стигнал вече така далеч в своето развитие, че несъзнателно може да работи върху своето физическо тяло. Сега вече той заменя в това отношение “Синовете на сумрака”. Чрез тази дейност той в притъпеността на съзнанието си създава първата зародишна заложба на живата духовна същност, която се нарича “Дух-живот” или “Буди”. Едва в по-късни степени на своето развитие той ще добие съзнание за този Дух-живот. Както през седмия Сатурнов цикъл Престолите бяха разлели доброволно своята сила в образуваната там заложба на Човекадух, така сега Херувимите разливат тяхната мъдрост в Духа-живот на човека, която от сега нататък ще остане запазена през всички следващи степени на развитието. От средата на седмия Слънчев кръг отново се явява заложеният вече на Сатурн зародиш на Човека-дух (Атма). Той се свързва с Духа-живот (Буди) и така се ражда оживената Монада (АтмаБуди). Докато в това време човекът работи несъзнателно върху своето физическо тяло, Синовете на сумрака поемат върху себе си това, което трябва да бъде направено върху етерното тяло за неговото по-нататъшно развитие. В това отношение те са приемници на Синовете на огъня. Те влъчват именно образите на тяхното съзнание в етерното тяло и благодарение на това в един вид сънищноподобно състояние изпитват като наслада размножителната сила на това тяло, която беше възбудена от Синовете на огъня. Чрез това те подготвят развитието на удоволствие свързано с тази сила, което по-късно (на Луната) ще се развие у човека и живеещите около него същества.

На Сатурн човекът беше образуван в неговото физическо тяло. Тогава това тяло беше изцяло неоживено. Такова неоживено тяло духовната наука нарича минерал. Ето защо можем също да кажем: На Сатурн човекът беше минерал. Той бе преминал през минералното царство. Този човек-минерал нямаше формата на един днешен минерал. Тогава не съществуваха още минерали като днешните.

На планетата Слънце, както бе показано, този човек-минерал, който отново възникна от тъмнината на съня като от една зародишна заложба, беше оживен. Той стана човек-растение, човекът мина през растителното царство. Но не всички човециминерали бяха оживени по този начин. Това не би могло да стане, защото човекът-растение за своя живот се нуждаеше от минерална основа. Както днес не могат да съществуват никакви растения без едно минерално царство, от което те да извличат необходимите им вещества, така беше и на Слънцето с човека-растение. Ето защо този човек-растение трябваше да остави една част от човешките заложби на степената на минерала, за да може да се развива по-нататък. И понеже на Слънцето съществуваха съвършено други условия, отколкото на Сатурн, тези изхвърлени минерали приеха съвършено други форми в сравнение с тези, които имаха на Сатурн. Наред с царството на човека-растение се роди една втора област, едно особено минерално царство. Ние виждаме, че човекът се издига в едно по-висше царство, като изтласква надолу една част от своите другари в едно по-низше царство. Ние ще видим в следващите степени на развитието, че този процес се повтаря още често пъти. Това отговаря на един основен закон на развитието.

***

Тук отново нагледно ще дадем едно резюме на фактите за развитието върху Слънцето.

I. Слънцето е онази планета, на която се развива второто състояние на човешкото съзнание, а именно съзнанието на съня без сънуване. Човешкото физическо тяло се издига до един вид растително съществуване, като в него се внедрява едно етерно тяло.

II. Това развитие минава през седем подстепени (по-малки цикли или “кръгове”) (в антропософията състояния на живота, жизнени царства).

1. В първия от тези кръгове накратко се повтарят Сатурновите степени на развитието по отношение на физическото тяло в малко изменена форма.

2. В края на първия кръг започва вливането на етерното тяло чрез “Духовете на мъдростта”.

3. В средата на втория кръг върху това тяло (етерното) започва работата на “Духовете на движението”.

4. В средата на третия кръг върху етерното тяло започва действието на “Духовете на формата”.

5. От средата на четвъртия кръг това тяло получава самостоятелност чрез “Духовете на личността”.

6. Междувременно чрез действащите в него предишни сили физическото тяло е напреднало толкова далече, че в четвъртия кръг чрез него “Духовете на огъня” могат да се издигнат до тяхната човешка степен.

7. В средата на петия кръг “Духовете на огъня”, преминали вече тяхната човешка степен започват да работят върху етерното тяло. В това време във физическото тяло действуват “Синовите на сумрака”.

8. Към средата на шестия кръг работата върху етерното тяло преминава върху “Синовите на сумрака”. Физическото тяло се обработва от самия човек.

9. В средата на седмия кръг се ражда оживената Монада.

ЖИВОТЪТ НА ЛУНАТА

В мировата епоха на Луната, която следва епохата на Слънцето, човекът развива третото от седем състояния на съзнанието. Първото се разви през време на седемте Сатурнови кръгове, Второто през време на Слънчевото развитие; Третото е именно онова, което човекът постепенно развива сега през време на Земния цикъл; три по-нататъшни състояния на съзнанието ще се развият в следващите планетарни инкарнации на Земята. Състоянието на съзнанието, което човекът е имал на Сатурн, не може да бъде сравнено с това на съвременния човек, защото то е било по-смъртно дори и от съня без сънуване. Обаче Слънчевото съзнание може да бъде сравнено с това лишено от сънища спящо състояние или също с настоящото съзнание на спящия растителен свят. Тук винаги имаме работа само с подобия. Би било съвсем неправилно, ако бихме искали да вярваме, че във великите мирови епохи нещо напълно се повтаря. Така трябва да разбираме и Лунното съзнание, когато го сравняваме със съня изпълнен със сънища. Това е така нареченото образно съзнание, което човекът постига на Луната. Подобие то се състои в това, че както при Лунното така и при сънищното съзнание вътре в съществото възникват образи, които имат известно отношение към нещата и съществата на външния свят. Обаче тези образи не са както при съвременния буден човек копия на тези неща и същества. Сънищните образи са отзвучи от изживяванията през деня или символични изрази на процесите в света заобикалящ човека, който сънува, или това, което става вътре в личността, която има сънищата. Лесно можем да дадем примери за сънищни изживявания в трите случая.

Първо всеки познава онези сънища, които не са нищо друго, освен разбъркани откъслечни картини от минали преживявания. За втория случай имаме един пример, когато спящият сънува минаващ покрай него влак и когато се събуди забелязва, че тик-такането на часовника символично му се е представило като влака в съня му. Като пример за третия вид сънищни образи можем да приемем, когато някои сънува, че се намира в помещение, в което горе на тавана пъплят грозни животинки и при събуждане му става ясно, че неговото главоболие символично се е изразило по този начин. – Ако от подобни разбъркани сънищни образи искаме да стигнем до една

представа за Лунното съзнание, трябва да си изясним, че там също съществуваше характерът на образността, но на мястото на хаоса и произвола царуваше пълен порядък. Вярно е, че образите на Лунното съзнание имаха още помалка прилика с предметите, към които се отнасят, отколкото сънищните образи, но в замяна на това съществуваше пълно съответствие между образа и предмета. Понастоящем в Земното развитие представата е копие на предмета, например представата “маса” е копие на самата маса. Това не е така при Лунното съзнание. Да предположим например, че лунният човек се приближава до нещо, което му е симпатично или благоприятно за него. Тогава в неговата душа възниква един светъл цветен образ; ако към него се приближи нещо вредно и несимпатично, тогава в него възниква един грозен, тъмен образ. Представата не е копие, а символ на предмета, който по напълно определен закономерен начин отговаря на предмета. Вследствие на това съществото, което имаше такава символична представа, можеше да подрежда според нея своя живот. – Следователно, душевният живот на някогашния човек протичаше в образи, които си приличат с настоящите сънища по беглия, летлив символичен характер, но те се различават от тях чрез съвършената им закономерност.

Основата за развитието на това образно съзнание при някогашния Лунен човек беше образуването на един трети член на неговото същество наред с физическото и етерното тяло. Този трети член се нарича астрално тяло. Това образуване обаче стана едва в третия по-малък цикъл на Луната – така наречения трети Лунен жизнен кръг. Първите два Лунни кръга на живота се представят само като повторение на това, което е било развито на Сатурн и на Слънцето. Но и това повторение не трябва да си го представяме така, като че всички станали на Сатурн и на Слънцето събития и факти протичат още веднъж. Това, което се повтаря: развитието на едно физическо тяло и на едно етерно тяло претърпява същевременно такова преобразуване, че тези два члена на човешката природа могат да се съединят в третия Лунен кръг с астралното тяло, което не би могло да стане на Слънцето.

В третия Лунен период – всъщност процесът започва още в средата на втория – Духовите на движението вливат астралното естество на тяхната собствена природа в човешкото тяло. През време на четвъртия кръг – започвайки от средата на третия – Духовите на формата развиват това астрално тяло така, че неговата форма, цялата негова организация може да развие вътрешни процеси. Тези процеси носят характера на това, което днес при животното и човека наричаме инстинкт, страст, или природа на желанието. От средата на четвъртия Лунен кръг Духовите на личността започват с това, което после в петия Лунен период е тяхната главна задача:

те всаждат в астралното тяло себичността, както в предишните мирови епохи бяха сторили това по отношение на физическото и етерното тяло. Обаче за да могат в този посочен момент, в средата на четвъртия Лунен кръг, физическото и етерното тяло да бъдат така далече в тяхното развитие, че да приютяват в себе си едно самостоятелно астрално тяло, те трябва да бъдат доведени до това в редуващите се степени на развитието чрез творящите духове. Това става по следния начин. Физическото тяло е доведено до неговата зрялост през първия Лунен кръг чрез Духовите на движението, във втория чрез Духовите на формата, в третия от Духовите на личността, в четвъртия от Духовите на огъня, в петия от Духовите на сумрака. Погледнато точно, тази работа на Духовите на сумрака се извършва от средата на четвъртия Лунен кръг, така че по същото време Духовите на личността работят върху астралното тяло, когато Духовите на сумрака работят върху физическото тяло. – С етерното тяло работата стои както следва. В първия Лунен кръг необходимите качества му са внедрени от Духовите на мъдростта, във втория от Духовите на движението, в третия от Духовите на формата, в четвъртия от Духовите на личността, в петия от Духовите на огъня. Точно погледнато тази дейност на Духовите на огъня протича отново едновременно с работата на Духовите на личността върху астралното тяло, т.е. от средата на четвъртия Лунен кръг преминавайки в петия.

Ако разгледаме в това време тогавашния човек, както той се беше развил на Луната, можем да кажем: Започвайки от средата на четвъртия Лунен кръг човекът се състои от физическо тяло, в което работят Синовите на сумрака, от етерно тяло, в което работят Духовите на огъня и от астрално тяло в което вършат своята работа Духовите на личността.

– Фактът че в този период на развитието Духовите на сумрака обработват човешкото физическо тяло, означава за тях, че сега те се издигат до човешката степен, нещо, което на Сатурн бяха сторили Духовите на личността, а на Слънцето Духовите на огъня. Трябва да си представим че “зародишите на сетивата” във физическото тяло, които сега също са се развили по-нататък, от средата на четвъртия Лунен кръг могат да бъдат използвани от Духовите на сумрака, за да възприемат чрез тях предметите и процесите на Луната. Едва на Земята човекът ще бъде толкова далече, щото от средата на четвъртия цикъл да може да си служи с тези сетива. Към средата на петия Лунен кръг той стига дотам, че може да работи несъзнателно върху физическото тяло. Чрез тази дейност той си създава в смътността на съзнанието първите заложи на това, което се нарича “Духовно себе” (Манас) (Виж моята книга “Теософия”).

Това “Духовно себе” в течение на по-нататъшното развитие на човечеството ще достигне до своето пълно разгръщане.

То е онова, което в съединение с “Атма” – “Човека-дух” и с “Буди” – “Духа-живот” съставлява висшата духовна част на човека. Както на Сатурн Престолите или Духовете на волята бяха проникнали “Човека-дух” (Атма) и както на Слънцето Херувимите бяха сторили това с мъдростта по отношение на Духа-живот (Буди), така сега Серафимите извършват това с “Духовното-себе” (Манас). Те проникват това Духовно себе и посаждат чрез това в него способността, която в по-късните степени на развитието – на Земята – ще се превърне в онази способност за образуване на представи, чрез която като мислещо същество той ще може да влиза в отношение със заобикалящия го свят. Тук веднага трябва да кажем, че започвайки от средата на шестия Лунен кръг се показва отново “Духът-живот” (Буди), от средата на седмия Лунен кръг “Човекът-дух” (Атма), които се свързват с “Духовното себе”, така че в края на цялата Лунна епоха е подготвен “Висшият човек”. Този висш човек спи след това заедно с другото, което се е развило на Луната, през време на почивния период (Праляя), за да продължи своето развитие на планетата Земя.

Докато от средата на петия Лунен кръг в шестия човекът работи в смътно съзнание върху своето физическо тяло, върху неговото етерно тяло работят Духовете на сумрака. Както показахме, чрез извършената от тях работа над физическото тяло в предишния Лунен кръг те се бяха подготвили да заменят сега Духовете на огъня в етерното тяло, които от своя страна поемат от Духовете на личността работата върху астралното тяло. Обаче в това време тези Духове на личността са възлезли в повисши сфери. – Работата на Духовете на сумрака върху етерното тяло означава, че те свързват техните собствени състояния на съзнанието, с образите на съзнанието на етерното тяло. С това те посаждат в тях удоволствието и страданието, които могат да изпитват от нещата. В това отношение на Слънцето арената на тяхното действие беше само физическото тяло. Ето защо там те бяха свързани само с устройствата на това тяло, с неговите състояния на удоволствие и страдание. Сега това се изменя. Сега вече удоволствието и страданието се свързват със символите, които възникват в етерното тяло. Следователно в човешкото смътно съзнание Духовете на сумрака изживяват един чувствен свят. Това е същият чувствен свят, който човекът ще изживява за самия себе си в неговото Земно съзнание. – По същото време в астралното тяло действат Духовете на огъня. Те даряват на това тяло способността да развива живо усещане и чувствуване към заобикалящия го свят. Удоволствието и страданието, които по описания начин се предизвикват чрез Духовете на сумрака в етерното тяло, носят неподвижен (пасивен) характер; те се представят повече като недействени огледални образи на външния свят. Обаче това, което Духовете на огъня причиняват в астралното тяло, са подвижни афекти, любов и омраза, гняв,

страх, чувства на ужас, бурни страсти, инстинкти, нагони и т.н. Понеже преди това Духовете на личността (Азурас) бяха внесли тяхната същност в това тяло, сега тези афекти се явяват с характера на себичност, на обособеност. Трябва само да си представим как е съставен по това време на Луната някогашния предтеча на човека. Той има физическо тяло, в което несъзнателно развива едно Духовно-себе (Манас). Той е надарен с етерно тяло, чрез което Духовете на сумрака чувствуват удоволствие и страдание; най-после той притежава астрално тяло, което се вълнува чрез Духовете на огъня в инстинкти, афекти и страсти. Обаче тези три члена на Лунния човек още напълно са лишени от предметното съзнание. В астралното тяло изплуват и изчезват образи, и тези образи се възпламеняват именно от гореспоменатите афекти. На Земята, когато ще настъпи мислещото предметно съзнание, това астрално тяло ще бъде подчинен носител или инструмент на израстващото в представи мислене. Сега обаче на Луната, то се развива в неговата пълна собствена самостоятелност. Следователно тук самото то е по-дейно, по-подвижно, отколкото по-късно на Земята. Ако искаме да го охарактеризираме, можем да говорим за това, че то е човек-животно. И като такова по собствен начин то се намира на по-висока степен, отколкото настоящите Земни животни. То по-изчерпателно носи в себе си свойствата на животинското. Тези свойства в известно отношение са по-диви, по-необуздани, отколкото свойствата на съвременните животни. Ето защо на тази степен на своето съществуване можем да наречем човека едно същество, което в неговото развитие се намира по средата между съвременните животни и сегашния човек. Ако човекът би вървял по този път на развитие по права линия, той би станал едно диво, необуздало същество. Земното развитие означава едно понижение, едно укротяване на животинския характер на човека. Това произвежда мислещото съзнание.

Ако така, както се беше развил на Слънцето, човекът бе наречен човек-растение, то човекът на Луната може да бъде наречен човек-животно. За да се развие един такъв човек-животно, това предполага също да се измени и заобикалящият го свят. Ние показахме, че човекът-растение от Слънцето можа да се развие само благодарение на това, че наред с царството на човека-растение се разви едно самостоятелно минерално царство. През време на двата първи кръга на Луната се явяват първо тези две предишни царства, растителното царство и минералното царство. Те се явяват от тъмнината на Пралайя. Сега те се показват изменени само в това, че както едното, така и другото са станали по-груби, по-гъсти. През време на третия кръг на Луната от растителното царство се отделя една част. Тя не минава през процеса на загрубяването. Благодарение на това тя доставя субстанцията, от която може да се образува животинската същност на

човека. Именно тази животинска същност в единение с по-високо развитото етерно тяло и с новороденото астрално тяло представлява описаната по-горе тройна същност на човека. Не целият растителен свят, който се беше развил на Слънцето, можа да се развие до животинското. Защото животинските същества предполагат за тяхното съществуване растението. Един растителен свят е основата на един животински свят. Както Слънчевият човек можа да се развие до растение благодарение на това, че той изтласка една част от своите другари надолу в по-грубо минерално царство, такъв е случаят и сега при Лунния човек-животно. Той изостави една част от съществата, които на Слънцето още имаха еднакво с него растително естество, изостави ги назад на степената на по-грубата растителност. Но както Лунният човек-животно не е както съвременното животно, а е по средата между сегашното животно и сегашния човек, така и Лунният минерал се намира по средата между съвременния минерал и съвременното растение. Той притежава нещо растително. Скалите на Луната не са камъни в днешния смисъл, те носят един оживен, покарващ, растящ характер. Също така Лунното растение е надарено е известен животински характер.

Лунният човек-животно няма още твърди кости. Неговият скелет е още хрущяловиден. Цялата му природа е мека в сравнение със сегашната. Съобразно с това неговата подвижност е също така различна. Неговото движение напред не е ходещо движение, а поскоро скачащо движение, даже плаващо. Това можеше да бъде така, защото тогавашната Луна нямаше тънка, въздухообразна атмосфера, както днешната Земя, а нейната обвивка беше значително по-гъста, даже по-гъста отколкото сегашната вода. В този гъсто-течен елемент човекът се движеше напред и назад, нагоре и надолу. И в този елемент живееха също минералите и растенията, от които той извличаше своята храна. Да, в този елемент се съдържаше също и силата, която след това на Земята беше изцяло прехвърлена върху самите същества, силата на оплождането. По онова време човекът още не беше развит в два пола, а само в един. Той се създаваше от обкръжаващия го воден въздух. Обаче както всичко в света се намира в преходни степени, така в последните периоди на Луната при отделни същества човекоживотни се разви двуполовостта като подготовка за по-късното състояние на Земята.

Шестият и седмият Лунен кръг представляват един вид отлив на всички описани процеси, но същевременно образуването на един вид свръх зряло състояние, докато след това цялото премина в почивния период (Пралая), за да преспи и премине в Земното съществуване.

Но развитието на човешкото астрално тяло е свързано с определен космически процес, който също трябва да опишем тук. Когато след

почивния период, който настъпи след Слънчевата епоха, Слънцето отново изплува, пробуждайки се от тъмнината, всичко, което живееше на възникващата по този начин планета, я обитава като едно цяло. Но това новопробуждащо се Слънце е различно от онова, което е било по-рано. Неговото вещество не е както по-рано изцяло светещо; сега то има по-тъмни части. Тези части се отделят от единното цяло. И от втория жизнен кръг нататък тези части се отделят все повече като един самостоятелен член; чрез това Слънчевото тяло става подобно на бишката. То се състои от две части, една съществено по-голяма част и друга по-малка, които обаче все още са свързани една с друга. През време на третия Лунен кръг тези две тела се отделят напълно едно от друго. Слънце и Луна сега вече стават две тела и Луната се движи в кръг около Слънцето. Същевременно заедно с Луната всички същества, които бяха описани тук, се отделят от Слънцето. Развитието на астралното тяло става именно върху отделената Луна. Охарактеризираният космически процес е условие за описаното понататъшно развитие. Докато така разгледаните, принадлежащи към човека същества поемаха силата си от тяхното собствено Слънчево местожителство, тяхното развитие не можеше да достигне до посочената степен. В четвъртия кръг Луната става самостоятелна планета и това, което описах за това време, става върху тази планета Луна.

Нека отново обзорно резюмираме развитието на планетата Луна и на нейните същества:

I. Луната е планетата, върху която човекът развива образното съзнание с неговия символичен характер.

II. През време на двата първи цикла (жизнени царства, кръгове) се подготвя Лунното развитие на човека в един вид повторение на Сатурновите и Слънчевите процеси.

III. В третия кръг в съществуването се появява астралното тяло на човека, излъчено от Духовете на движението.

IV. Едновременно с този процес от новопробуденото единно Слънчево тяло се отделя Луната и кръжи около Слънчевия остатък. Сега развитието на свързаните с човека същества става върху Луната.

V. В четвъртия кръг Духовете на сумрака обитават човешкото физическо тяло и чрез това се издигат до човешката степен.

VI. Духовете на личността (Азурас) внедряват в раждащото се астрално тяло самостоятелността.

VII. В петия кръг човекът започва смъртно да работи върху своето физическо тяло. Благодарение на това към съществуващата по-рано монада се присъединява ”Духовното-себе” (Манас).

VIII. Етерното тяло на човека се развива през време на Лунното съществуване до изпитването на един вид, удоволствие и страдание, които

носят пасивен характер. В астралното тяло се разгръщат афектите гняв, омраза, инстинкти, страсти и т.н.

IX. Към двете предишни царства, растителното и минералното царство, които са изтласкани към по-ниски степени на развитието, се прибавя животинското царство, в което се намира сега самият човек.

***

Към края на цялата мирова епоха Луната се приближава все повече до Слънцето и когато започва времето на почивния период (Пралайя), двете тела отново се съединяват в едно цяло, което преминава тогава в спящото състояние, за да се пробуди в една нова мирова епоха – тази на Земята.

ЖИВОТЪТ НА ЗЕМЯТА

В предишните изложения бе показано как една след друга се образуват съставните части, които образуват така наречената “низша природа на човека”: физическо тяло, етерно тяло и астрално тяло. Описано бе също така, как с добавянето на едно ново тяло старите трябва винаги да се преобразяват, за да могат да станат носители и инструменти на по-късно образуваните. С този напредък е свързан също напредъкът на човешкото съзнание. Докато низшият човек има само физическо тяло, той притежава само едно напълно смъртно съзнание, което не е подобно даже на днешния сън лишен от сънища, въпреки че за днешния човек последното състояние на съзнанието е всъщност едно “несъзнателно” състояние. Във времето, в което се прибавя етерното тяло, човекът придобива съзнанието, което той днес притежава в лишения от сънища сън. С образуването на астралното тяло се проявява едно сумрачно образно съзнание, подобно, но не еднакво с това, което днес човекът има през времето, когато сънува. Четвъртото, сегашното състояние на съзнанието, трябва да бъде описано като съзнание на Земния човек. То се образува в четвъртата велика мирова епоха, тази на Земята, която следва миналите, т. е. Сатурновата, Слънчевата и Лунната епохи.

На Сатурн постепенно се образувано човешкото физическо тяло. Тогава то не би могло още да бъде носител на едно етерно тяло. Това етерно тяло бе прибавено едва през време на планетата Слънце. При това в редуващите се Слънчеви кръгове физическото тяло бе преобразувано така, че то можеше да стане носител на това етерно тяло, съответно етерното тяло можеше да работи във физическото тяло. През време на Лунното развитие към човешкото същество беше прибавено астралното тяло; и отново физическото и етерното тяло бяха преобразени така, че можаха да станат носители и подходящи инструменти на проявяващото се астрално тяло. С това на Луната човекът стана същество, съставено от физическо тяло,

етерно тяло и астрално тяло. Чрез етерното тяло той е в състояние да изпитва удоволствие и страдание, чрез астралното тяло той е същество с афекти, гняв, омраза, любов и т.н..

Както бе показано, над различните членове на неговото същество работят по-висши духове. На Луната етерното тяло придоби способността да изпитва удоволствие и страдание чрез Духовете на сумрака; в астралното тяло бяха посадени афектите чрез Духовете на огъня.

Същевременно през трите големи епохи на Сатурн, Слънцето и Луната стана и нещо друго. През времето на последния Сатурнов кръг бе образуван Човекът-дух (Атма) с помощта на Духовете на волята (Престоли). През време на предпоследния Слънчев кръг към последния с помощта на Херувимите бе прибавен Духът-живот (Буди). А през време на предпоследния Лунен кръг към последните два с помощта на Серафимите се присъедини Духовното себе (Манас). Следователно през време на тези три голрми цикъла възникнаха две основни същности на човека: един низш човек, състоящ се от физическо тяло, етерно тяло и астрално тяло, и един висш човек, състоящ се от Човек-дух (Атма), Дух-живот (Буди) и Духовно себе (Манас). Низшата и висшата природа на човека първоначално тръгнаха по отделни пътища. Земното развитие имаше за цел да събере в едно двете оновни същности на човека.

Цялото Лунно съществуване след седмия малък цикъл първо преминава в един вид спящо състояние (Пралайя). Чрез това всичко бе, така да се каже, смесено едно в друго като в една неразличима маса. Също Слънцето и Луната, които бяха отделени по време на Лунния планетен цикъл, отново се сливат в едно тяло през последния жизнен кръг на Луната.

Когато сега всичко отново излиза от състоянието на сън, първо през време на един малък цикъл трябваше накратко да бъде повторено Сатурновото състояние, през време на един втори такъв малък цикъл (кръг) Слънчевото състояние и през време на един трети Лунният цикъл. През време на този трети кръг съществата на отделилата се отново от Слънцето Луна минават през същите форми на съществуване, каквито те са имали върху Старата Луна. Низшият човек тук е едно средно същество между днешния човек и днешното животно, растенията се намират по средата между днешната животинска и растителна природа, а минералите само наполовина притежават днешния безжизнен характер, от друга страна те са наполовина растения.

През време на втората половина от третия кръг се подготвя вече нещо друго. Минералите се втвърдяват, растенията изгубват постепенно животинския характер на усещането, а от единния вид човек-животно се развиват две класи. Едната остава на степента на животинското, другата, напротив, претърпява разделяне на две на астралното тяло. Това астрално

тяло се разделя на една по-низша част, която остава и по-нататък носител на афектите, и в една по-висша част, която добива известна самостоятелност, така че може да упражнява един вид господство над понизшите членове, над физическото тяло, над етерното тяло и над низшето астрално тяло. Сега Духовете на личността завладяват това по-висше астрално тяло, като му предават самостоятелност и с това посаждат в него егоизма. Духовете на огъня извършват тяхната работа сега само в низшето астрално тяло, докато в етерното тяло действуват Духовете на сумрака, а във физическото тяло започва своята работа онази силова същност, която можем да назовем като същинския предтеча на човека. Същата тази силова същност е образувала на Сатурн Човека-дух (Атма) с помощта на Престолите, на Слънцето Духа-живот (Буди) с помощта на Херувимите и на Луната Духовното себе (Манас) заедно със Серафимите. – Сега обаче това се променя. Престолите, Херувимите и Серафимите възлизат в по-висша сфера; а духовният човек получава подкрепата, съдействието на Духовете на мъдростта, на Духовете на движението и на Духовете на формата. Тези Духове сега са съединени с Духовното себе, с Духа-живот и с Човека-дух (с Манас-Буди-Атма). С помощта на тези същества през втората половина на третия Земен кръг гореспоменатата силова същност на човека формира неговото физическо тяло. При това найзначителна е дейността на Духовете на формата. Те формират човешкото физическо тяло вече така, че то става един вид предтеча на по-късното човешко тяло от четвъртия кръг (настоящия или четвъртия жизнен кръг).

В астралните тела на изостаналите назад животински същества остават да действат изключително Духовете на огъня, в етерното тяло на растенията Духовете на сумрака. А Духовете на формата действат върху преобразуването на минералния свят. Те са тези, които го втвърдяват, предават му неподвижни, твърди форми.

Но при всичко това не трябва да си представяме, че кръгът на действие на споменатите духове остава ограничен само в това, което бе охарактеризирано. Това са само главните направления на техните дейности. Като подчинени на всички тях навсякъде действат всевъзможни духовни същества. Така например Духовете на формата извършват в това време определена работа също и върху телата на растенията и животните и т.н..

След като е станало всичко това, всички същества – също Слънцето и самата Луна, – към края на третия Земен кръг отново се сливат и минават тогава през едно по-кратко състояние на сън (малка Пралайя). Тук отново всичко е неразличима маса (един хаос); и в това състояние започва 4-ят Земен кръг, в който се намираме понастоящем.

Първо всичко, което вече по-рано съществуваше като растително, животинско и човешко царство, започна да се отделя в зародишно състояние от неразличимата маса. Първо като самостоятелни зародиши могат да се явят само прадедите на човека, върху висшето астрално тяло на които в предишния малък цикъл (кръг) бяха работили Духовете на личността. Всички други същества на минералното, растителното и животинското царство тук още не водят никакво самостоятелно съществуване, защото на тази степен всичко е още в онова висше духовно състояние, което се нарича “безформено” състояние или състояние Арупа. В настоящата степен на развитие само най-висшите човешки мисли – например математическите или моралните идеали – са изтъкани от веществото, което на описаната степен притежават всички същества. Това, което е по-низше от тези прадеди на човека, може да се яви само като дейност на едно по-висше същество. Така животните съществуват първо като състояние на съзнанието на Духовете на огъня, растенията като състояние на съзнанието на Духовете на сумрака. Минералите обаче имат двойно мисловно съществуване. Първо те съществуват като мисловни зародиши в гореспоменатите прадеди на човека и освен това като мисли в съзнанието на Духовете на формата. Също и висшият човек (Човекът-дух, Духът-живот и Духовното себе) съществува в съзнанието на Духовете на формата.

Постепенно всичко се сгъстява. Но тази гъстота първоначално не надвишава гъстотата на мислите. В тази гъстота вече могат да се проявят възникналите в предишния цикъл животински същества. Те се отделят от съзнанието на Духовете на огъня и стават самостоятелни мисловни същества. Тази степен се нарича степен на “оформеното” състояние или Рупа-състояние. Тук човекът преминава по-нататък дотолкова, доколкото неговото преди това безформено самостоятелно мисловно тяло бива облечено от Духовете на формата с едно тяло от по-грубо изградено мисловно вещество. Животните съществуват тук като самостоятелни същества изцяло само от това вещество.

Сега става едно по-нататъшно сгъстяване. Състоянието, което е постигнато сега, може да бъде сравнено с онова, от което са изтъкани представите на сънищноподобното образно съзнание. Тази степен се нарича “астрална”. Предшественикът на човека отново напредва по-нататък в своето развитие. Към съществуващите две съставни части неговото същество получава още едно тяло, което се състои от гореспоменатото вещество. Следователно сега той има вътрешната неоформена мисловна същност, едно мисловно тяло и едно астрално тяло. Животните също получават такова астрално тяло; а растенията се отделят

от съзнанието на Духовете на сумрака като самостоятелни астрални същества.

По-нататъшното напредване на развитието се състои в това, че съгъстяването напредва до състоянието, което наричаме физическо. Първоначално имаме работа с най-финото физическо състояние, с това на най-финия етер. Предшественикът на човека получава чрез Духовете на формата към неговите предишни съставни части още и най-финото етерно тяло. Следователно той се състои от една вътрешна неоформена мисловна същност, от едно оформено мисловно тяло, астрално тяло и етерно тяло. Животните имат едно оформено мисловно тяло, астрално тяло и етерно тяло, растенията имат астрално тяло и етерно тяло; минералите се явяват за първи път тук като самостоятелни етерни форми. На тази степен от развитието имаме работа с четири царства: минерално, растително, животинско и човешко царство. Но наред с тях в течение на развитието са възникнали още три други царства.

Във времето, когато животните се отделиха от Духовете на огъня на мисловната степен (Рупа), Духовете на личността също отделиха от себе си определени същества. Те се състоят от неоформено мисловно вещество, което постоянно се свива на топка подобно на облак и отново се разлива. За тях не можем да говорим като за самостоятелни същества, а само като за безредна обща маса. Това е първото елементарно царство. На астралната степен се отделя нещо подобно от Духовете на огъня. Това са сянькообразни образи или схеми подобни на представите на сънищното образно съзнание. Те образуват второто елементарно царство. Най-после в началото на физическата степен от Духовете на сумрака се отделят неопределени образни същества. Те също нямат самостоятелност, но могат да проявят сили, които са подобни на човешките страсти и афекти. Тези несамостоятелни профучаващи свистящи афекти образуват третото елементарно царство. За същества, които са надарени с едно сънищно образно съзнание, или за такива, които са надарени със съзнателно образно съзнание, тези творения на третото елементарно царство биха могли да бъдат възприемани като нахлуваща светлина, цветни снежинки, мирис, вкус, като всякакъв вид звуци и шумове. Обаче всички такива възприятия трябва да си ги представим като нещо призрачно.

Следователно, относно Земята, там, където тя се съгъстява като фин етер от нейния астрален предшественик, можем да си представим, че тя е един конгломерат от етерна минерална основна маса, от етерни растителни, животински и човешки същества. Същевременно изпълвайки междинните пространства и прониквайки в другите същества там се намират създанията на трите елементарни царства.

Това Земно тяло е обитавано от по-висшите духовни същества, които по най-разнообразен начин упражняват въздействие върху споменатите царства. Те образуват, така да се каже, една духовна общност, една духовна държава и техните обиталища и работилница е Земното тяло, което те носят със себе си, както охлювът носи своята черупка. При това трябва да се има предвид, че със Земята още напълно е съединено това, което сега е отделено като Слънце и Луна. Двете небесни тела се отделят от Земята едва по-късно.

“Висшият човек” (Човекът-дух, Духът-живот, Духовното себе – т.е. Аتما-Буди-Манас) на тази степен няма още никаква самостоятелност. Тук той още съставлява един член в духовната държава, а именно той е свързан първоначално с Духовете на формата, както една човешка ръка като несамостоятелна част е свързана с човешкия организъм.

С това ние проследихме процеса на образуването на Земята до началото на нейното физическо състояние. По-нататък ще покажем, как вътре в това състояние всичко напредва по-нататък. После досегашният път на развитие ще се влее в това, което бе казано относно развитието на Земята в предишните глави на Хрониката Акаша.

Такива състояния на развитието, каквито бяха изнесени тук като безформено, оформено, астрално и физическо състояние, които представляват разлики в един по-малък цикъл (кръг), се наричат в теософската литература “глобуси “. В това отношение се говори за един арупа-, за един рупа, един астрален , и един физически глобус. Някои намират това наименование за неподходящо. Тук обаче няма да говорим по-нататък за даването на имена. Наистина важното не е това, а самите факти. Подобре е, доколкото ни е възможно да се постареем да опишем тези факти, а не да се занимаваме с наименованията. В определен смисъл тези наименования винаги ще са неподходящи. Защото трябва да обозначаваме факти от духовния свят с наименования, които са взети от сетивния свят, следователно можем да говорим само символично.

***

Ние разгледахме мировото развитие на човека до точката, където Земята достига началото на нейното физическо съгъстяване. Нека да си представим състоянието на развитие на този човешки свят на тази степен. Това, което по-късно се явява като Земя, Слънце и Луна, още е съединено в едно единно тяло. Това тяло се състои само от една фина етерна материя. Проявяващите се по-късно същества като човеци, животни, растения и минерали водят своето съществуване само сред тази материя. За по-нататъшния напредък на развитието единното тяло трябва да се раздели първо на две, от които едното се превръща в по-късното Слънце, а другото

се превръща в едно тяло, което още съдържа в себе си по-късната Земя и по-късната Луна. Едва по-късно това мирово тяло също се разделя на две; това, което става Луна излиза навън и Земята остава като местожителство на човека и на по-низшите от него същества.

Който познава публикуваната теософска литература, трябва да бъде наясно, че разделянето на едно небесно тяло на две е станало в периода, който тази литература разглежда като развитие на така наречената втора коренна човешка раса. Предшествениците на човека от тази раса са описани като форми с фини етерни тела. Обаче не трябва да си представяме, че такива форми биха могли да се развиват на нашата днешна Земя, след като тя вече се беше отделила от Слънцето и беше изхвърлила от себе си Луната. Такива етерни тела не са били вече възможни след това отделяне. Ако проследим развитието на човечеството в цикъла, до който е стигнало сега нашето разглеждане и който ни довежда в настоящето, ние ще забележим редица главни състояния, от които нашето сегашно е петото. – В предишните изложения вече говорихме за тези състояния, така както те могат да бъдат прочетени в Хрониката Акаша. Тук ще изнесем още веднъж това, което е необходимо за понататъшно задълбочаване на изложението. – Първото състояние показва прадедите на човека като напълно фини етерни същества. Познатата теософска литература нарича малко неточно тези същества първата главна (коренна) раса. Всъщност това състояние се запазва също и през време на втората епоха, в която гореспоменатата литература поставя втората главна (коренна) раса. До тази степен на развитието Слънцето, Луната и Земята са още едно небесно тяло. Сега Слънцето се отделя като самостоятелно тяло. С това то взема от съединената още с Луната Земя всички сили, чрез които човешките прадеди можеха да бъдат запазени в тяхното етерно състояние. С отделянето на Слънцето става сгъстяване на човешките форми, а също и на формите на другите съществуващи редом с човека създания. Тези създания сега трябва да се приспособят към тяхното ново обиталище.

Но не само материалните сили излизат сега извън това обиталище. Заедно с тях излизат също и духовните същества, за които бе казано, че на охарактеризираното небесно тяло образуваха една духовна общност. Тяхното съществуване остава в една по-вътрешна връзка със Слънцето, отколкото с небесното тяло, което Слънцето беше изхвърлило от себе си. Ако тези същества биха останали свързани със силите, които се развиват покъсно на Земята и Луната, те не биха могли да се развият по-нататък до отговарящите на тях степени. Те се нуждаят за това понататъшно развитие от ново местожителство. Такова местожителство им предлага Слънцето, след като то се очисти, така да се каже, от силите на Земята и на Луната. На

степената, на която стоят сега тези същества, те могат да действуват вече върху силите на Земята и на Луната само отвън, от Слънцето.

Ние виждаме, какъв е смисълът на горепосоченото отделяне. Определени същества, които стоят по-високо от човека, са се развили до този момент на горе охарактеризираното единно небесно тяло; сега те вземат една част от това тяло за себе си, като оставят остатъка на човека и съпровождатите го в развитието същества.

Последствието от отделянето на Слънцето беше коренна революция в развитието на човека и придружаващите го по-низши царства. Те паднаха, така да се каже, от едно по-висше състояние на съществуването в едно понизше. Те трябваше да изпитат това, защото бяха изгубили непосредствената връзка с онези по-висши същества. Те биха стигнали напълно до една задънена улица в тяхното развитие, ако не бяха настъпили други мирови събития, чрез които напредването отново бе възобновено и развитието бе доведено до съвършено други пътища. – Със силите, които понастоящем са съединени с отделената Луна и които тогава още бяха вътре в Земята, напредването би било невъзможно. С тези сили би могло да се роди не съвременното човечество, а само един вид същество, при което развитите през време на третия голям цикъл, – този на Лунното съществуване – афекти, именно гневът, омразата и т.н. извънредно се биха засилили в посока на животинското естество. Такъв бе случаят в течение на определен период от време. Непосредственият ефект от отделянето на Слънцето беше възникването на третото главно състояние на прадедите на човека, което в теософската литература е наречено трета главна (коренна) раса, а именно лемурийската. Названието “раса” за това състояние на развитието съвсем не е особено подходящо. Защото тогавашните прадеди на човека биха могли да бъдат сравнени с това, което днес наричаме “раса” само в преносен смисъл. Трябва да бъдем напълно наясно, че формите на развитието както в далечното минало, така също и в бъдеще, са така напълно различни от настоящите, че нашите днешни наименования могат да служат само като неизбежно помощно средство и те изгубват всъщност всякакъв смисъл за тези отдалечени епохи. Всъщност можем да започнем да говорим за “раси” едва когато при горепосоченото трето главно състояние (лемурийското) развитието е достигнало до втората трета. Едва тогава се развива нещо, което сега наричаме “раси”. То запазва този “расов характер” във времето на атлантското развитие, в четвъртото главно състояние и по-нататък до наше време в петото главно състояние. Още в края на нашата пета епоха думата “раса” ще изгуби смисъл. Човечеството в бъдеще ще бъде разделено на части, които не ще могат да се означават вече като “раси”. В това отношение познатата теософска литература създаде много объркване. Това стана особено с книгата, която от друга страна има

голяма заслуга, че първа в поново време направи популярна теософския светоглед, а именно книгата на Синет “Езотеричен Будизъм”. Там развитието на света е описано така, като че “расите” се повтарят вечно по същия начин в течение на мировите цикли. Но това съвсем не е така. Също и това, което заслужава да бъде наречено “раса”, се ражда и умира. И ние бихме могли да прилагаме изрза “раса” само за определен отрязък от развитието на човечеството.

Преди и след този отрязък има форми на развитието, които са нещо съвършено различно от “расите”. Тази забележка е вмъкната тук, само защото действителното разчитане на Хрониката Акаша я налага. Този, който прави това разчитане, знае, че се намира в пълно съзвучие с истинското окултно духовно изследване. Иначе никога не би му хрумвало да възразява нещо подобно срещу пълни със заслуги книги на теософската литература. Също така той би искал да направи – всъщност напълно излишната – забележка, че инспирациите на споменатия в “Езотеричния Будизъм” велик Учител не са в противоречие с изложеното тук, а недоразумението е възникнало едва чрез това, че авторът на споменатата книга е превел мъчно изразимата мъдрост на горепосочените инспирации по своя начин на практикувания сега човешки език.

Третото главно състояние от развитието на човечеството е онова, в което първоначално са възникнали “расите”. Това събитие бе предизвикано от отделянето на Луната от Земята. Това отделяне бе съпроводено с пораждането на двата пола. Върху тази степен на развитието на човечеството ние вече неколкократно обърнахме вниманието в изложеното от “Акашовите записи”. Когато съединената още с Луната Земя се отдели от Слънцето, сред човечеството нямаше още мъжки и женски пол. Всяко човешко същество съединяваше двата пола в още напълно фино тяло. Трябва да се запомни, че тези двуполови човешки прадеди се намираха на пониска степен на развитието в сравнение с днешния човек. Низшите инстинкти действаха с извънредна енергия и не съществуваха никакви признаци за някакво духовно развитие. Че такова духовно развитие бе разпалено и че благодарение на това низшите инстинкти бяха поставени в определени граници, това е свързано с факта, че в същото време, когато Земята и Луната се отделиха, Земята премина през областта на въздействие от други небесни тела. Това извънредно важно съвместно действие на Земята с други небесни тела, нейната среща с чужди планети във времето, което теософската литература нарича лемурийско, ще бъде разгледано в една следваща глава от Хрониката Акаша.

Същият ход на развитието ще разгледаме и от една друга гледна точка. Това ще направим поради едно определено основание. Никога не може да се направи достатъчно, щото отнасящите се за висшите светове истини да

се разгледат от различни страни. Човек трябва да е наясно, че от всяка една страна може да се даде само съвсем бегла скица. И чак постепенно, когато същите неща се разгледат от различни страни, впечатленията, получени по този начин се допълват и все повече и повече се превръщат в изпълнена с живот картина. Само такива картини обаче, а не сухи схематични понятия помагат на човека, който иска да проникне във висшите светове. Колкото картините са поживи, побогати на нюанси, толкова повече човек може да се надява, че се приближава до висшата действителност. – Разбира се, точно описанията на висшите светове понастоящем предизвикват недоверие при много съвременници. Човек донякъде се съгласява да му се дават понятийни схеми, таблици – с възможно повече имена за Девакана, за развитието на планетите и така нататък; но все потрудно става, когато някой се осмели да описва свръхсетивните светове, както един пътешественик описва пейзажите на Южна Америка. Въпреки това би трябвало да си кажем, че само чрез наситени с живот описания, а не чрез мъртви схеми и имена се получава нещо полезно.

ЧЕТИРИЧЛЕННИЯТ ЗЕМЕН ЧОВЕК

В това изложение изходната ни точка ще е човекът. Така както той сега живее на Земята, човекът се състои от физическо тяло, етерно или жизнено тяло, астрално тяло и “Аз”. Тази четиричленна човешка природа има в себе си заложбите за повисше развитие. “Азът” преобразува “по-низшите тела” и чрез това от тях създава по-висши членове на човешката природа. Облагородяването и пречистването на астралното тяло чрез Аза предизвиква пораждането на “Духовното себе” (Манас); преобразуването на етерното или жизнено тяло създава “Духа-живот (Буди), а преобразяването на физическото тяло създава същинския “Духовен човек” (Атма). Преобразуването на астралното тяло се намира в пълен ход при настоящия период от Земяното развитие; съзнателното преобразуване на етерното тяло и на физическото тяло принадлежи на по-късни времена; понастоящем то е започнало само при посветените – при учените окултисти и техните ученици. Това троично преобразуване на човека е съзнателно преобразуване; то е било предходено от едно повече или по-малко несъзнателно преобразуване, а именно през време на досегашното Земяно развитие. Чрез това несъзнателно преобразуване от астралното тяло, етерното тяло и физическото тяло са се породили Усещащата душа, Разсъдъчната душа и Съзнателната душа.

Сега трябва да си изясним, кое от трите тела на човека (физическо, етерно и астрално тяло) е най-съвършено в неговото естество. Лесно можем да бъдем съблазнени да считаме физическото тяло като най-низшето и поради това като най-несъвършеното. Обаче при такава една

преценка ние правим грешка. Вярно е, че в бъдеще астралното и етерното тяло ще достигнат едно високо съвършенство, обаче сега физическото тяло в неговото естество е по-съвършено отколкото астралното и етерното. Гореспоменатото заблуждение може да се роди само поради това, че физическото тяло на човека има общо с най-низшето Земно царство, с минералното царство. Етерното тяло на човека има общо с по-висшето растително царство, а астралното тяло с животинското царство. – Истина е, че човешкото физическо тяло се състои от същите вещества и сили, които се намират в обширното минерално царство; обаче начинът, по който тези вещества и сили действуват съвместно в човешкото тяло, е израз на мъдрост и съвършенство на неговия строеж. Ако някой се заеме да изучава този строеж не само със студения разум, а с цялата си чувстваща душа, той скоро ще се убеди, че това е така. Да разгледаме например някаква част на човешкото физическо тяло, примерно най-горната част на костта на бедрото. Тази част съвсем не е просто масивно сглобяване на вещества, а е изградена по най-изкусен начин на гредички, които са подредени в различни посоки. Никакво съвременно инженерно изкуство не би могло да сглоби един мост или нещо подобно с такава мъдрост. Строежът на горната част на костта на бедрото надминава днес всяко съвършенство на човешката мъдрост. Тази кост е така мъдро изградена, за да може с наймалкото количество вещество чрез подреждането на гредичките да бъде постигната необходимата носеща сила за опора на горната част на човешкото тяло. За целта е използвано най-малкото количество вещества за да се понесе възможно найголямото силово въздействие. В такъв един “шедьовър” можем да се задълбочим само с удивление. И с не помалко удивление можем да застанем пред строежа на човешкия мозък или на човешкото сърце, да, пред цялото устройство на човешкото физическо тяло. Нека сравним с това степента на съвършенството, която астралното тяло е достигнало на съвременната степен на развитието. То е носител на удоволствието и неудоволствието, на страстите, инстинктите, желанията и т.н.. Но какви нападения извършва това астрално тяло срещу мъдрото устройство на физическото тяло? Голяма част от средствата за наслада, които човекът приема в себе си, са отрова за сърцето. От това обаче следва, че дейността на физическото устройство на сърцето работи по-мъдро отколкото дейността на астралното тяло, което даже работи против тази мъдрост. В бъдеще астралното тяло ще се издигне до една по-висша мъдрост; но засега в неговата степен на развитие то не е така съвършено както физическото тяло. Нещо подобно би могло да бъде казано за етерното тяло; а също и за “Аза”, тази същност, която от стъпка на стъпка, минавайки през грешки и илюзии, трябва да се издигне, докосвайки се до мъдростта.

Ако сравним степените на съвършенство на човешките членове, не ще бъде трудно да открием, че понастоящем физическото тяло в своето естество е най-съвършеното, че етерното тяло има една по-малка степен на съвършенство, а още по-малка астралното тяло; най-несъвършената част на човека понастоящем е “Азът”, в степента на развитието си, в която той сега се намира. Това се дължи на факта, че в планетното развитие на Земята върху физическото тяло на човека е работено най-дълго време. Това, което човекът носи днес като физическо тяло, е изпитало всички степени на развитие от Сатурн, Слънцето, Луната и Земята (до тяхната днешна степен).

Всички сили на тези планетни тела са работили върху това тяло, така че то постепенно е могло да стигне до неговата съвременна степен на съвършенство. То е най-стария член на съвременната човешка природа. – Етерното тяло, така както то сега се представя у човека, въобще не е съществувало през време на Сатурновата епоха. То бе прибавено към човешкото същество едва през време на Слънчевото развитие. Следователно върху него не са работили силите на четирите планетни тела (инкарнации на Земята), както върху физическото тяло, а само силите на три такива планети: а именно силите на Слънцето, Луната и Земята. Едва в един бъдещ период на развитието то ще бъде така съвършено, както е днес физическото тяло. Астралното тяло е било присъединено към физическото и етерното тяло едва през време на Лунната епоха, а “Азът” през време на Земната епоха.

Нека да си представим, че на Сатурн физическото тяло на човека е достигнало определена степен на развитието си, и че това развитие е било след това продължено по-нататък на Слънцето по такъв начин, че тогава то можа да стане носител на едно етерно тяло. На Сатурн именно това физическо тяло беше стигнало толкова далеч, че то беше един извънредно добре устроен механизъм, който обаче нямаше в себе си никакъв живот. Сложността на неговия състав стана причина накрая то да се разпадне. Защото тази сложност беше достигнала толкова висока степен, че то не можеше вече да се задържи само чрез минералните сили, които действаха в него. И въобще чрез това разпадане на човешкото физическо тяло бе предизвикано загиването на Сатурн. – Този Сатурн още не съдържаше днешните природни царства – минералното, растителното животинското царство, – а беше съставен само от човешки физически тела в гореспомнатото състояние. Каквото днес познаваме като минерали, растения, и животни, още не съществуваше на Сатурн. От сегашните четири природни царства на това мирово тяло се намираше само човекът, т.е. само неговото физическо тяло и това физическо тяло беше един вид сложен минерал, (но в тогавашното състояние). Другите природни царства

възникваха благодарение на това, че върху редуващите се небесни тела (планетните инкарнации на Земята) не всички същества можаха напълно да достигнат целта на тяхното развитие. Така само една част от развитите на Сатурн човешки тела можа да достигне Сатурновата цел. Онези човешки тела, които бяха достигнали тази цел, бяха пробудени през време на Слънчевата епоха, така да се каже, към едно ново съществуване в тяхната стара форма и тази форма бе проникната с етерното тяло. Чрез това те се развиха до една по-висока степен на съвършенство. Те станаха един вид човеци-растения. Но онази част от човешките тела, която на Сатурн не можа напълно да достигне целта на развитието, трябваше през време на Слънчевата епоха да навакса пропуснатото при съществено по-неблагоприятни условия, отколкото съществуващите условия на Сатурн. Ето защо тя остана назад от тази част, която на Сатурн изцяло беше достигнала своята цел. Така наред с човешкото царство на Слънцето се роди едно второ природно царство.

Погрешно би било, ако бихме вярвали, че всичко, което се намира като органи в сегашното човешко тяло, е било заложено още на Сатурн. Това не е така. В това далечно време бяха заложени предимно сетивните органи в човешкото тяло. Първите заложи на очите, ушите и т.н., които се бяха образували на Сатурн като минерални тела така, както сега на Земята “безжизнените кристали”, имат също такъв стар произход; но те са придобили тяхната съвременна форма благодарение на това, че на всяка една от следващите планетни епохи са се преобразили до все по-високо съвършенство. На Сатурн те бяха физични апарати и нищо повече. След това те бяха преобразувани на Слънцето, защото бяха проникнати от едно етерно тяло. С това те бяха включени в жизнения процес. Те станаха оживени физични апарати. И към тях се прибавиха онези части на човешкото физическо тяло, които можаха да се развият само под влиянието на едно етерно тяло – органите на растежа, на храненето, на размножението. Самопонятно е, че първите заложи на тези органи, както те се бяха развили на Слънцето, също не приличат по съвършенство на тяхната форма с формата, която те имат днес. – Най-висшите органи, които се включиха тогава в човешкото тяло, когато физическото и етерното тяло действаша съвместно, бяха онези, които сега са достигнали в растежа си до днешните жлези. Така на Слънцето човешкото физическо тяло е една система от жлези, в която са отпечатани намиращите се на съответната степен сетивни органи. – На Луната развитието отива по-нататък. Към физическото и етерното тяло се прибавя астралното тяло. По този начин в жлезистото сетивно тяло е включена първата заложиба на нервната система. Ние виждаме, че в редуващите се планетни епохи на развитието човешкото физическо тяло става все по-сложно. На Луната то е съставено от нерви,

жлези и сетивни органи. Сетивата двукратно са преобразувани и усъвършенствани, нервите се намират на тяхната първа степен на преобразуване. Ако разгледаме Лунния човек като цяло, той се състои от три члена: Физическо тяло, етерно тяло и астрално тяло. Физическото тяло е тричленно; в неговото устройство е включена работата на Сатурновите, Слънчевите и Лунните сили. Етерното тяло е още двучленно. То включва в себе си действието на Слънчевите и Лунните сили; а астралното тяло е още едночленно. Върху него са работили само Лунните сили. Чрез приемане на астралното тяло върху Луната човекът е добил способността за живот на усещанията, за вътрешен душевен живот. Като отражение на това, което става в заобикалящата го среда, човекът може да образува в своето астрално тяло образи. В известно отношение тези образи могат да се сравнят със сънищните образи на днешното човешко съзнание; само че са по-живи, по-пълни с багри и главното е, че те съответстват на процеси във външния свят, докато днешните сънищни образи са само отзвуци на всекидневния живот, или пък неясни символични отражения на вътрешни и външни процеси. Образите на Лунното съзнание отговаряха напълно на това, към което те се отнасяха във външния свят. Да си представим например, че един такъв Лунен човек, – какъвто го описахме именно като състоящ се от физическо тяло, етерно тяло и астрално тяло, – би се приближил до едно друго Лунно същество. Той не би могъл да възприеме това същество като пространствен предмет, защото това е станало възможно едва за Земяното съзнание на човека; но в неговото астрално тяло би възникнал един образ, който в неговия цвят и форма съвсем точно би изразил, дали това друго същество храни симпатия или антипатия към този Лунен човек, дали то може да бъде за него полезно или опасно. Съобразно това Лунният човек можеше да насочва своето поведение точно според образите, които възникваха в неговото образно съзнание. Тези образи бяха за него съвършено средство за ориентиране. И физическият инструмент, от който се нуждаеше астралното тяло, за да влезе във връзка с по-низшите природни царства, беше включената във физическото тяло нервна система.

Че описаното тук преобразуване с човека можеше да стане през Лунната епоха, за целта беше необходимо съдействието на едно велико мирово събитие. Присъединяването на астралното тяло и съответстващото на него изграждане на една нервна система във физическото тяло стана възможно само благодарение на това, че това, което по-рано беше единно тяло, Слънцето, се раздели на две: на Слънце и Луна. Първото се превърна в неподвижна звезда, последната остана планета – каквато беше по-рано и самото Слънце – и започна да се върти около Слънцето, от което се беше отделила. Чрез това коренно се преобразува всичко, което живееше на Слънцето и на Луната. Тук ще проследим този процес на преобразуване

само дотолкова, доколкото той се отнася за живота на Луната. Състоящият се от физическо и етерно тяло човек остана свързан с Луната при нейното отделяне от Слънцето. Чрез това той навлезе в свършено нови условия на съществуване. Защото Луната взе от Слънцето само една част от съдържащите се в него сили; само тази част действуваше сега върху човека от неговото собствено небесно тяло, другата част от силите Слънцето беше задържало при себе си. Тази част се изпращаше на Луната и с това на неговия обитател, човека, отвън. Ако предишното отношение би останало да съществува, ако всички Слънчеви сили биха се вливали в човека от неговата собствена арена, тогава не би могъл да се роди онзи вътрешен живот, който виждаме при възникването на образите в астралното тяло. Слънчевата сила започна отвън да действа върху физическото и етерно тяло на човека, върху който тя беше действувала вече и преди това. Обаче тя остави една част от тези две тела свободна за въздействията, които произлизаха от образуването чрез отцепване мирово тяло, а именно Луната. Така на Луната човекът се намираще под въздействието на два вида сили, тези на Слънцето и тези на Луната. На действието на Луната трябва да припишем, че от физическото и етерното тяло се развиха онези органи, които определяха характера на астралното тяло. А едно астрално тяло може да създава образи само тогава, когато Слънчевите сили идват не от собствената му планета, а отвън. Въздействията на Луната преобразиха заложибите на сетивата и жлезите така, че в тях можа да се включи една нервна система; а въздействията на Слънцето, за които тази нервна система беше инструмент, предизвикаха образите, които отговаряха на външните Лунни процеси по гореописания начин.

Развитието можеше да продължи по този начин само до определена точка. Ако тази точка беше преминала, Лунният човек би се втвърдил в неговия вътрешен живот от образи; и чрез това той би изгубил всякаква връзка със Слънцето. Когато се стигна дотук, Слънцето отново прие Луната в себе си, така че за известно време двете отново образуваха едно тяло. Съединението продължи дотогава, докато човекът беше се развил достатъчно, за да може чрез една нова степен на развитието да възпрепятства своето втвърдяване, каквото би настъпило на Луната. Когато стана това, отново настъпи разделяне, но сега Луната взе със себе си още Слънчеви сили, които по-рано й липсваха. И чрез това стана възможно след известно време да настъпи ново разделяне. Това, което се отцепи накрая от Слънцето, беше едно небесно тяло, което съдържаше като сили и същества всичко, което днес живее на Земята и на Луната. Това означава, че Земята още съдържаше в собственото си тяло Луната, която сега се върти около нея. Ако тази Луна би останала в нея, тя никога не би могла да стане арена на такова човешко развитие, каквото е то

понастоящем. Силите на настоящата Луна трябваше първо да бъдат изхвърлени, а човекът да остане върху така пречистената Земя, за да продължи там своето развитие. По този начин от Старото Слънце възникнаха три небесни тела. И силите на двете от тези небесни тела, тези на новото Слънце и на новата Луна, сега се насочват към Земята и нейните обитатели отвън.

Чрез това напредване развитието на небесните тела стана възможно, към тричленната природа на човешкото същество, каквато тя беше още на Луната, да бъде присъединен четвъртият член, “Азът”. Това присъединяване беше свързано с усъвършенстване на физическото тяло, на етерното тяло и на астралното тяло. Усъвършенстването на физическото тяло се състоеше в това, че в него бе създадена сърдечната система като условие за топлата кръв.

Самопонятно е, че сега системата на сетивата, на жлезите и нервната система трябваше да бъдат преобразени така, че да могат да работят в човешкия организъм заедно с новоприбавената система на топлата кръв. Органите на сетивата бяха така преобразени, че от простото образно съзнание на Старата Луна можа да се развие предметното съзнание, което е посредник при възприемането на външните неща и което днес човекът притежава от събуждането сутрин до заспиването вечер. На Старата Луна сетивата не бяха още отворени навън; образите на съзнанието изплуваха отвътре; именно това отваряне на сетивата към външния свят е постижението на Земяното развитие.

По-горе споменахме, че не всички заложи на Сатурн човешки тела достигнаха целта, която им беше поставена и как на Слънцето, наред с човешкото царство в неговата тогавашна форма, се роди второ природно царство. Трябва да си представим сега, че на всяка една от следващите степени от развитието, на Слънцето, на Луната и на Земята постоянно оставаха същества зад целта, която трябваше да постигнат, и че благодарение на това възникнаха низшите природни царства. Най-близкостоящото до човека животинско царство е например онова, което беше изостанало назад още на Сатурн, но отчасти беше наваксало развитието на Слънцето и на Луната при неблагоприятни условия, така че на Земята то не беше стигнало така далеч както човека, но все пак имаше отчасти способността, такова, каквото беше, да приеме топла кръв. Топла кръв нямаше никое от природните царства преди Земяната епоха. Съвременните студенокръвни (или с променлива топлина) животни и някои растения възникнаха чрез това, че определени същества от низшето Слънчево царство отново бяха изостанали зад степента, която другите същества на това царство достигнаха. Съвременното минерално царство възникна най-късно, а именно едва през време на Земяната епоха.

Четиричленният Земен човек получава от Слънцето и Луната влиянието на онези сили, които бяха останали свързани с тези небесни тела. Той получава от Слънцето силите служещи на напредъка, на растежа и на развитието, от Луната втвърдяващите формиращи сили. Ако човекът би се намирал само под влиянието на Слънцето, той би се разтворил в един неизмеримо бърз напредък на растежа.

Ето защо той трябваше да напусне Слънцето след съответно време и да получи възпрепятстване на прекалено бързия напредък върху отделената Стара Луна. Ако той би останал завинаги свързан с Луната, силите, които възпрепятстваха растежа, биха го втвърдили в една скована форма. Ето защо той премина по-нататък към Земяното развитие, в което двете влияния се намират в равновесие по определен начин. Обаче едновременно с това настъпва моментът, в който към четиричленното човешко същество ще се присъедини нещо по-висше: душата като вътрешно същество.

В неговата форма, в неговите действия и движения и т. н. физическото тяло е израз и следствие на това, което става в другите членове, в етерното тяло, в астралното тяло и в Аза. В досегашните разглеждания от “Хрониката Акаша” показахме как в течение на развитието тези други членове постепенно започнаха да действат в образуването на физическото тяло. През време на Сатурновото развитие нито един от тези други членове не беше свързан с физическото тяло. Обаче тогава бе положена първата заложба за това образуване. Не трябва да се мисли обаче, че силите, които действат по-късно от етерното тяло, от астралното тяло и от Аза върху физическото тяло, не бяха действували вече върху него още през време на Сатурновата епоха. Те действат още тогава, само че в известен смисъл отвън, а не отвътре. Другите членове не бяха още станали самостоятелни, те не бяха още съединени по особен начин с физическото тяло; силите, които се обединиха по-късно в тях, действат от обкръжението – атмосферата – на Сатурн и формираха първата заложба на това тяло. Това устройство на Слънцето бе преобразувано затова, защото една част от тези сили се оформи в особеното човешко етерно тяло и сега не действуваше върху физическото тяло вече само отвън, а отвътре. Същото стана на Луната по отношение на астралното тяло. А на Земята човешкото физическо тяло бе преобразувано за четвърти път, като стана обиталище на “Аза”, който работи сега в неговата вътрешност.

Ние виждаме, че за погледа на духовно-научния изследовател човешкото физическо тяло не е нещо затвърдено, не е нещо трайно в неговата форма и дейност. То постоянно се преобразува. И такава преобразуване се извършва също и в настоящата Земяна епоха от неговото развитие. Ние можем да разберем човешкия живот само тогава, когато сме в състояние да си съставим представа за това преобразуване.

Едно духовно-научно разглеждане на човешките органи показва, че тези органи се намират на твърде различни степени от тяхното развитие. В човешкото тяло има такива органи, които в тяхната настояща форма се намират в низходящо развитие, а други, които са във възходящо развитие. Първите ще изгубят в бъдеще все повече от тяхното значение за човека. Те са оставили вече зад себе си кулминацията на разцвета си, постепенно ще атрофират и накрая ще изчезнат от човешкия организъм. Други органи се намират във възходящо развитие, много от това, което сега съществува в тях само като зародиши, ще се развие в бъдеще до по-съвършени форми с една по-висша задача. Към първите органи принадлежат между другото онези, които служат за размножението, за възпроизвеждането, раждането на себеподобните. В бъдеще те ще предадат тяхната задача на други органи, а самите те ще изгубят всякакво значение. Ще дойде време, когато те ще се намират в атрофирано състояние в човешкото тяло и хората ще виждат в тях само свидетели за миналото развитие на човека.

Други органи, като например сърцето и съседните нему форми в известно отношение са в началото на тяхното развитие. Те едва в бъдеще ще доведат до развитие това, което в зародишно състояние се намира в тях. Духовно-научното схващане вижда именно в сърцето и неговото отношение към така нареченото кръвообръщение нещо съвършено различно от това, което вижда съвременната физиология, която в това отношение е зависима от напълно механистично-материалистични представи. Духовната наука успя да хвърли светлина върху факти, които са напълно познати на съвременната наука, за които обаче тази наука с нейните средства не може да даде задоволително обяснение. Анатомията показва, че мускулите на човешкото тяло в тяхното устройство са два вида. Има мускули, които в техните най-малки части представляват гладки снопчета, и такива, чиито най-малки части показват напречна набразденост. Гладките мускули в тяхното движение общо взето са независими от човешката воля. Гладки са например мускулите на червата, които чрез правилните движения на перисталтиката изблъскват хранителната каша, без човешката воля да има някакво влияние върху тези движения. Гладки са по-нататък онези мускули, които се намират в ириса на окото. Тези мускули служат на движенията, чрез които зеницата на окото се разширява, когато то е изложено на по-малко количество светлина, и се стеснява, когато в окото прониква много светлина. Тези движения също са независими от човешката воля. Напречни са онези мускули, които стават посредници за движенията под влиянието на човешката воля; чрез тях например се движат ръцете и краката. От това общо устройство прави изключение сърцето, което също е един мускул. В неговите движения през настоящото време на развитието сърцето също не

се подчинява на човешката воля; въпреки това то е един напречен мускул. Духовната наука по свой начин обяснява причината за това. Така, както сега е устроено сърцето, то не ще остане завинаги такова. В бъдеще то ще има съвършено друга форма и различна от сега задача. То е на път да стане подчинен на волята мускул. В бъдеще то ще извършва движения, които ще бъдат действия на вътрешни душевни импулси на човека. В неговото устройство то още сега показва, какво значение ще има в бъдеще, когато движенията на сърцето ще бъдат израз на човешката воля също така, както днес вдигането на ръката или придвижването на крака напред. Този възглед за сърцето е свързан с обширно познание на духовната наука върху отношението на сърцето към така нареченото кръвообращение. Механично-материалистичното учение за живота вижда в сърцето един вид помпено устройство, което редовно изтласква кръвта в тялото. Духовно-научното познание показва съвършено друго. За него пулсирането на кръвта, цялата нейна вътрешна подвижност са израз и действие на душевни процеси. Нещо душевно е причината за това как се движи кръвта. Пребледняването причинено от чувства на страх, зачервяването под влияние на чувства на срам са груби действия на душевни процеси в кръвта. Обаче всичко, което става в кръвта, е само израз на това, което става в душевния живот. Връзката между пулсацията на кръвта и душевните процеси е много тайнствена. И движенията на сърцето не са причина, а последствия от пулсацията на кръвта. В бъдеще сърцето ще внася във външния свят действието на това, което човешката душа тъче чрез волеви движения.

Други органи, които се намират в подобно възходящо развитие, са дихателните органи, а именно в тяхната роля като инструменти на говора. Понастоящем чрез тях човекът е в състояние да превръща своите мисли във въздушни вълни. Това, което изживява вътрешно, той го отпечатва чрез това във външния свят. Той превръща своите вътрешни изживявания във въздушни вълни. Вълнообразното движение на въздуха е възпроизвеждане на това, което става в неговата вътрешност. В бъдеще по този начин той все повече и повече ще се формира от своята вътрешна същност. И крайният резултат в това направление ще бъде, че чрез своите, достигнали до тяхната висота на съвършенство органи на говора, човекът ще възпроизвежда самия себе си – своите себеподобни. Следователно днес органите на говора съдържат в себе в зародишното състояние на бъдещите органи на размножението. И фактът, че през време на половото узряване при мъжкия индивид настъпва промяната на гласа (мутирането), е следствие на тайнствената връзка между органите на говора и същността на размножението.

Цялото човешко физическо тяло с всички негови органи може да бъде разгледано по този начин духовно-научно. Тук трябваше да дадем предварително само някои примери. Съществуват духовнонаучна анатомия и физиология. И днешната анатомия и физиология в недалечно бъдеще ще бъдат обогатени чрез тях, да, те напълно ще се видоизменят.

Тук в тази област сега става особено нагледно, че такива резултати като гореизложените, не бива да бъдат изграждани просто върху аналогични заключения, върху мисловни спекулации, а те трябва да произлизат само от истинското духовно-научно изследване. Необходимо е да се подчертае това, защото твърде лесно се случва, ревностни последователи на духовната наука, достигнали до някои и други познания, да започнат спекулативно да развиват идеите по-нататък. Тогава няма нищо чудно, че при това се получават само измислици на мозъка, каквито буйно израстват особено в тази област.

Например от гореизложеното би могъл да се направи следният извод: понеже в бъдеще човешките органи на размножението в тяхната днешна форма ще изгубят най-рано значение, те са придобили това значение също най-рано в миналото, те са следователно, така да се каже, най-старите органи на човешкото тяло. Обаче точно противоположното е вярно. Те са придобили тяхната настояща форма най-късно и ще я изгубят най-рано.

Пред очите на духовно-научния изследовател се представя следното положение. На Слънцето човешкото физическо тяло беше стигнало в известно отношение до степента на растителното съществуване. Тогава то беше проникнато само от едно етерно тяло. На Луната то прие характера на животинското тяло, понеже беше проникнато и от астралното тяло. Обаче не всички органи взеха участие в това превръщане в животински характер. Някои останаха да стоят на растителната степен. А също и на Земята, когато след включването на “Аза” човешкото физическо тяло се издигна до неговата настояща форма, някои органи все още носеха ясно изразен растителен характер. Не трябва да си представяме обаче, че тези органи изглеждаха точно както нашите днешни растения. Към тези органи принадлежат органите на размножението. Те още притежаваха растителен характер също и в началото на Земяното развитие. Това се знаеше в мъдростта на древните мистерии. И по-старото изкуство, което беше запазило толкова много от преданията на мистериите: то представя например хермафродити с растително-подобни органи на размножението. Това са предтечи на човека, които още притежаваха старата форма на органите на размножението (бяха двуполови). Можем да видим например това при един хермафродит, изобразен в една от колекциите към Капитолеума в Рим. И когато хората ще прозрат някога тези неща, те ще познаят тогава също и истинската причина, например за съществуването на

смокиновия лист при Ева. За някои древни изображения те ще приемат истинското обяснение, докато днешните обяснения произхождат от едно недоведено до край мислене. Покрай другото трябва само да отбележим, че гореспоменатият хермафродит притежава още и други растителни притурки. Когато е бил изработен, хората още са познавали преданието, че в прадревното минало определени човешки органи са преобразили растителния си характер в животински.

Всички тези преобразувания на човешкото тяло са само израз на намиращите се в етерното тяло, в астралното тяло и в Аза преобразяващи сили. Преобразуванията на човешкото физическо тяло са следствие от действията на по-висшите членове на човешкото същество. Ето защо ние можем да разберем строежа и начина на действие на това човешко тяло само тогава, когато вникнем в “Хрониката Акаша”, която показва именно как протичат по-висшите преобразувания на повече душевните и духовните съставни членове на човешкото същество. Всичко физическо и материално намира своето обяснение чрез духовното. Светлина се хвърля даже и върху бъдещето на физическото, когато проникнем с поглед в духовното.

В следващи изложения ще говорим повече за бъдещето на Земята и на човечеството.

ОТГОВОРИ НА ВЪПРОСИ

Зададен е следният въпрос: Щом трябва да добиваме все нови и нови способности, минавайки през все нови и нови прераждания в редуващите се раси, щом по-нататък нищо от това, което душата е добила чрез опит, не трябва да се изгуби от нейното съкровище от припаси, как да си обясним, че в днешното човечество не е останало нищо от така високо развитите способности на волята в онези времена, от владенето на природните сили?

Отговор: Действително нищо не се губи от способностите, които душата е придобила в нейното преминаване през дадена степен на развитието. Но когато се придобие една нова способност, придобитата по-рано приема нова форма. Тя не се проявява вече за самата нея, а като основа за една нова способност. Например при жителите на Атлантида беше развита способността на паметта. Съвременният човек действително може да си състави много слаба представа за това, което можеше да извърши паметта на един атлантец. Всичко, което се явява в нашата пета корена раса като един вид вродени представи, е било придобито най-напред чрез паметта през времето на Атлантида. Представите за пространство, време, числа и т.н. биха създавали съвършено други трудности, ако съвременният човек трябваше първо да ги изработва. Защото способността, която този съвременен човек трябва да усвои, е комбиниращият ум. При атлантите

не съществуваше логика. Но всяка придобита по-рано душевна способност трябва да промени формата си, да потъне под прага на съзнанието, когато трябва да бъде придобита нова. Бобърът би трябвало да преобрази своята способност интуитивно да създава своите изкусни постройките в нещо друго, ако например той би станал внезапно едно мислещо същество. – Атлантите също притежаваха способността по определен начин да владеят жизнената сила. Те строяха техните чудесни машини чрез тази сила. Но в замяна на това те не притежаваха нищо от това, което народите на петата коренна раса имат като дарба. При тях още не съществуваха митове и приказки. При хората принадлежащи към нашата раса, способността на атлантите да владеят жизнената сила се появи първо под маската на митологията. И под тази форма тя може да стане основата за дейността на ума на нашата раса. Великите откриватели на нашата раса са превъплъщения на “ясновидците” от атлантската раса. В техните гениални хрумвания се проявява нещо, което има за основа нещо друго, което през време на тяхното атлантско въплъщение съществуваше в тях като сила твореща живот. Нашата логика, природознание, техника и т.н. израстват от една почва, която е била създадена през времето на Атлантида. Ако например един техник би могъл да върне назад метаморфозата на своята комбинираща способност, би се получило нещо, което можеше да върши атлантецът. Цялата римска юриспруденция беше една преобразувана способност на волята от едно далечно минало. При това самата воля остана на заден план и вместо самата да приеме форми, тя се преобрази във формите на мислите, които се проявяват в правните понятия. Чувството за красота при гърците е изградено върху основата на непосредствените сили, които при атлантите се проявяваха във величествената селекция на растенията и животните. Във фантазията на Фидий живееше нещо, което атлантецът непосредствено използваше за преобразуването на живите същества.

Друг зададен въпрос е следният: Как се отнася духовната наука (теософията) към така наречените окултни науки?

Отговор: Окултни науки винаги са съществували. Те бяха култивирани в така наречените окултни школи. Само онзи, който се подлагаше на определени изпитания, можеше да узнае, да научи нещо от тях. На него му се съобщаваше винаги само толкова, колкото отговаряше на неговите интелектуални, духовни и морални способности. Това трябваше да бъде така, защото правилно приложените висши познания са ключ за упражняване на власт, която може да доведе до злоупотреба в ръцете на неподготвените хора. Чрез духовната наука са популяризирани само някои, само елементарните учения на духовната наука. Причината за това се крие в съвременните условия. Днес хората, които са по-напреднали в

умственото си развитие, рано или късно от само себе си ще достигнат до определени представи, които по-рано са представлявали част от тайното познание. Те обаче биха усвоили тези представи в една атрофирана, карикатурна и вредна форма. Ето защо притежателите на тайното знание решиха да разкрият пред всички една част от тайното знание. Чрез това ще бъде дадена възможност появяващият се в културното развитие човешки прогрес да бъде преценяван с мярката на истинската мъдрост. Нашето природознание води например до представи за причините на нещата. Но без духовно-научно задълбочаване тези представи могат да бъдат само карикатури. Нашата техника достига до стадии на развитието, които могат да служат за благо на човечеството само тогава, когато душите на хората се задълбочат в смисъла на духовно-научното схващане за живота. Докато народите не притежаваха още нищо от модерното природознание и модерната техника, формата, под която най-висшите учения се предаваха в религиозни образи по един начин, говорещ само на чувствата, беше благотворна. Днес човечеството се нуждае от същите истини в една отговаряща на ума форма. Духовно-научният светоглед не е възникнал от някакъв произвол, а от разбирането на съвременните исторически факти. – Определени части от тайното познание все още могат да бъдат споделени също и днес само с такива хора, които се подлагат на изпитанията, свързани с посвещението. А също и с публично изнесени части ще могат да се справят само онези, които не се задоволяват само с едно външно запознаване, а които усвояват нещата действително вътрешно, правят от тях съдържание и ръководна нишка на техния живот. Важното не е да владеем ученията на духовната наука умствено, а да проникнем с тях нашето чувство, нашето усещане и целия наш живот. Само чрез такова проникване ние ще узнаем тяхната истинска стойност. Иначе те остават само нещо, “в което човек може да вярва, но също и да не вярва”. Правилно разбрани, духовно-научните истини ще дадат на човека истинска основа за живота му, ще му позволят да познае своята стойност, своето достойнство и своята същност и ще му дадат най-висшата смелост на съществуването. Защото те му изясняват неговата взаимовръзка със света, който се намира около него; насочват го към неговите най-висши цели, към неговото истинско предопределение. И те правят това по такъв начин, какъвто е подходящ за изискванията на съвременността, така че той да не остане в плен между вярата и знанието. Човек може да бъде едновременно модерен изследовател и духовен изследовател. Но тогава той трябва да бъде и двете в истинския им смисъл.

ПРЕДРАЗСЪДЪЦИ, ПРОИЗХОЖДАЩИ ОТ ЕДНА МНИМА НАУКА

Без съмнение е ясно, че в духовния живот на настоящето има много неща, които затрудняват изповядването на духовно-научните познания (теософски, антропософски) за онзи, който търси истината. И онова, което е казано в статиите относно “жизнените въпроси на теософското движение”, може да се яви като указание за причините, които съществуват в тази насока особено при съвестния търсач на истината. Изказванията на духовния изследовател изглеждат напълно фантастични на онзи, който ги преценява със своите съждения, които той вярва, че трябва да образува въз основа на фактите от естествено-научното изследване. Към това се прибавя още, че това изследване може да посочи голямата благодат, която то е донесло и непрекъснато носи на човешкия прогрес. Колко завладяващо действа, когато една личност, убедена, че е изградила своя възглед за света върху резултатите на това изследване, каже гордите думи: “Всъщност съществува една пропаст между тези две крайни схващания: едното само за този свят, другото за небето. До днес човешката наука не е намерила никъде следите от един рай, от един живот на мъртвите или от един личен бог, тази неподкупна наука, която всичко обосновава и анализира, която не се плаши от никаква тайна, която изследва небето зад мъглявите звезди, която анализира безкрайно малките атоми на живите клетки както и на химическите тела, която разлага веществото на Слънцето, втечнява въздуха, телеграфира даже без жици от единия до другия край на света, вижда днес даже през непрозрачните тела, внедрява корабното пътуване под водата и във въздуха, разкрива нови хоризонти чрез радия и други открития; тази наука, която, след като е доказала истинското родство на всички живи същества помежду им и тяхното постепенно изменение на формите, днес поставя във фокуса на задълбоченото си изследване органа на човешката душа – мозъка”. (Професор Август Форел, “Живот и смърт” Мюнхен 1908 г. стр. 3) Сигурността, с която хората вярват че градят върху една такава основа, се вижда в думите, които Форел прибавя към горните изказвания: “като изхождаме от едно монистично схващане на живота, което единствено държи сметка за всички научни факти, ние оставяме настрана свръхестественото и се обръщаме към книгата на природата.” Така истинският търсач на истината се вижда поставен пред две неща, които поставят големи пречки в пътя на съществуващото в него предчувствие за истината на духовно-научните съобщения. Ако в него живее интерес към такива съобщения, ако чувствава чрез една фина логика тяхната основателност, той може да бъде заставен да подтисне такива стремежи, ако трябва да си каже две неща. Първо авторитетите, които познават доказателствената сила на сигурните факти, намират, че всичко “свръхсетивно” е само фантазия и отговаря на ненаучното суеверие. Второ

аз се излагам на опасност, отдавайки се на нещо “свръхсетивно”, да стана непрактичен, не жизнеспособен човек. Защото всичко, което има значение за практическия живот, трябва да се корени здраво в “почвата на действителността”.

Не всички, които се намират в такова раздвоение ще могат лесно да разберат как действително стои работата с двете охарактеризирани неща. Ако те биха могли, биха видели например, че първо никъде резултатите на духовната наука не са в противоречие с естественонаучното изследване на фактите. Навсякъде, където човек безпристрастно насочва поглед върху отношенията между двата метода, в наше време той констатира нещо съвършено друго. Установява се, че това естественонаучно изследване на фактите се насочва към целта, която в недалечно време ще го доведе до пълна хармония с това, което духовното изследване, черпещо от своите свръхсетивни източници, установява за определени области. От стотиците случаи, които могат да бъдат изнесени като доказателство на това твърдение, тук ще изтъкнем един от тях.

В моите лекции относно развитието на Земята и на човечеството се посочва, че предшествениците на сегашните културни народи са живеели в една област на сушата, която някога се е простирила на мястото на Земната повърхност, заета днес в поголямата си част от Атлантическия океан. В статиите “Из Хрониката Акаша” бе обърнато внимание повече върху душевно-духовните качества на атлантските прадеди. Устно също често пъти бе описвано как е изглеждала повърхността на Земната област в Атлантската страна. Казано бе, че тогава въздухът беше пропит с парите на водната мъгла. Човекът живееше във водната мъгла, която в определени области никога не се проясняваше до пълна прозрачност на въздуха. Слънцето и Луната не можеха да се виждат така, както днес, а заобиколени от цветен ореол. Едно разделяне на дъжд и Слънчева светлина, каквото имаме днес, не съществуваше тогава. Ако ясновидски изследваме тази древна страна, ще констатираме, че тогава не е съществувала дъждовната дъга. Тя се появява едва в следатлантското време. Нашите прадеди живееха в една страна на мъглата. Тези факти са почерпени от чисто свръхсетивно наблюдение; трябва дори да кажем, че духовният изследовател прави най-добре, когато абсолютно се освободи от всякакви заключения, които той би могъл да направи въз основа на неговите естествонаучни познания; защото чрез такива заключения безпристрастният му вътрешен поглед лесно може да бъде заблуден при духовното изследване. А сега с такива констатации нека да сравним определени възгледи, към които се чувствуват привлечени отделни природоизследователи на съвременността. Днес има изследователи, които са заставени от фактите да приемат, че в определено време от развитието си Земята е била потопена в една облачна маса. Те

обръщат вниманието към това, че също и днес заоблаченото небе надделява над незаоблаченото, така че и днес в по-голямата си част животът се намира под въздействието на отслабената от образуването на облаците Слънчева светлина, и следователно не можем да кажем, че животът не би могъл да се развива в някогашната облачна обвивка. Те обръщат по-нататък вниманието върху това, че онези организми на растителния свят, които можем да причислим към най-древните, са се развивали също и без пряка Слънчева светлина. Между формите на този по-стар растителен свят липсват такива, които също както пустинните растения се нуждаят от непосредствена Слънчева светлина и от безводен въздух. Даже и по отношение на животинския свят един изследовател (Хилгард) е обърнал вниманието на това, че огромните очи на измрели вече животни (например на ихтиозаврите) също сочат към това, че в тяхната епоха трябва да е имало едно мъгливо осветление на Земята. Не ми и хрумва да считам такива възгледи като не нуждаещи се от корекция, те интересуват духовния изследовател по-малко чрез това, което установяват, колкото поради насоката, в която е заставено да се движи естествонаучното изследване на фактите. Също преди известно време стоящото повече или по-малко на Хекелови гледни точки списание “Космос” напечата една заслужаваща внимание статия, която изхождайки от определени факти в растителния и животинския свят, посочва, че е възможно на мястото на днешния Атлантически океан някога да е съществувала суша. – Когато съпоставим по-голям брой такива неща, лесно бихме могли да покажем как истинската естествена наука се движи в една посока, която в бъдеще ще я застави да се влее в потока, който още днес може да бъде напълнен от изворите на духовното изследване. Трябва даже рязко да подчертаем, че духовното изследване никъде не влиза в противоречие с фактите, установени от естествената наука. Там, където неговите противници виждат такова противоречие, то съвсем не се отнася за фактите, а за мненията, които са си съставили неговите противници, които вярват, че те се получават по необходимост от фактите. В действителност обаче например изнесеното по-горе мнение на Форел няма нищо общо с фактите на звездните мъглявини, със същността на клетките, с втечняването на въздуха и т.н.. Това мнение не представлява нищо друго, освен вярване, на което мнозина се отдават поради нуждата им да вярват в сетивно действителното, която те поставят редом с фактите. Тази вяра има нещо заслепяващо за съвременния човек. Тя подвежда към една вътрешна нетърпимост от твърде особен род. Тези, които се придържат към нея, се заслепяват така, че считат тяхното собствено мнение за единствено “научно” и твърдят, че възгледът на другите произлиза от предрасъдък и суеверие. Странно е наистина, когато в една току що излязла книга за

явленията върху психическия живот (Херман Ебингхаус, “Очерк върху психологията”) могат да се прочетат следните изречения: “Помощ срещу непроницаемата тъмнина на бъдещето и непреодолимата сила на враждебните сили душата търси в религията. Под натиска на несигурността и на страха от големите опасности, на човека се натрапват аналогично на опитностите, които той е имал иначе в случаите на незнание и немощ, представи, как и тук също би могло да се помогне, подобно както при пожар човек мисли за спасяващата вода, а при неволя в борбата за помагачите другари.” “На по-ниските степени на културата, където човекът се чувствуваше още твърде безсилен и дебнат на всяка крачка от зловещи опасности, понятно е, че напълно надделява чувството на страх и съответно на вярата в зли духове и демони. На по-висшите степени напротив, където от по-зрялото вникване във връзката на нещата и от по-голямата власт над тях се ражда определена самоувереност и една по-силна надежда, на преден план се явява чувството на доверие в невидимите сили и вярата в добри и благоволящи духове. Обаче общо взето и двете, страхът и любовта постоянно остават един до друг, като характерни черти за чувството на човека спрямо неговите богове, само че според обстоятелствата в различно съотношение. – “Тези са корените на религията... Страхът и неволята са нейните майки; и въпреки че се предава главно чрез авторитет, след като веднъж се е родила, религията все пак отдавна би загинала, ако постоянно не би се раждала отново от горепосочените два фактора.” Как всичко в тези твърдения е разместено, как всичко е разбъркано едно в друго; как това, което е така разбъркано е осветлено от погрешни страни. По-нататък колко силно стои така мислещият под влиянието на неговата вяра, че неговото мнение трябва да бъде една валидна за всички истина. Първо е смесено съдържанието на религиозното мислене с религиозното чувствено съдържание. Съдържанието на религиозното мислене, на религиозните представи е взето от областта на свръхсетивните светове. Религиозното чувство, например страхът и любовта спрямо свръхсетивните същества безрезервно се представя за творец на съдържанието и без никакво основание се приема, че на религиозните представи не отговаря нищо действително. Ни най-малко не се допуска възможността, че може да съществува една истинска опитност за свръхсетивните светове и че след това в една, дадена чрез такава опитност действителност, се вкопчват чувствата на страх и любов, както в крайна сметка също никой, намиращ се в опасност от пожар, не помисля за спасяващата вода, нито пък намиращият се в неволя по време на война не помисля за другарите, които ще му помогнат, ако предварително не е познал водата и другарите. В такова разглеждане духовната наука се приема за нещо фантастично, като от религиозното

чувство се прави творец на същества, които се считат за несъществуващи. На такъв начин на мислене напълно му липсва съзнанието за това, че е възможно човек да изживява свръхсетивния свят, както за външните сетива е възможно да имат изживявания за сетивния свят. При такива възгледи често пъти се явява странното положение: Те по такъв начин да вадят заключения за тяхната вяра, какъвто начин намират за отблъскващ при техните противници. Така в горе цитираната книга на Форел се намира изречението: “Не живеем ли по един сто пъти поверен, по-топъл и по-интересен начин отново в Аза и в душата на нашите потомци, отколкото в студената и мъглива Фата Моргана на едно предполагаемо небе при също така предполагаемите песни и звуци на тръби, идващи от предполагаеми Ангели и Архангели, които не можем да си представим и които поради това не ни говорят нищо.” Да, обаче, какво общо има с истината това, което “човек” намира “по-топло”, “по-интересно”? Ако вече е вярно, че не трябва да извеждаме един религиозен живот от страха и надеждата, правилно ли е тогава да отричаме този религиозен живот, този духовен живот, защото го наричаме “студен” и “безинтересен”? По отношение на такива личности, които твърдят, че стоят на “здравата почва на научните факти”, духовният изследовател се намира в следното положение. Той им казва: аз не отричам нищо от всичко, което изнасяте като факти при геологията, палеонтологията, биологията, физиологията и т.н.. Но някои от вашите твърдения несъмнено се нуждаят от корекция чрез други факти. Такава корекция обаче ще донесе самата естествена наука. Независимо от това аз казвам “да” на това, което вие изнасяте. На мене съвсем не ми хрумва да водя борба срещу вас, когато вие изнасяте факти. Но вашите факти са само една част от действителността. Другата част са духовните факти, които правят обясними сетивните факти. И тези факти не са хипотези, не са нещо, което човек не може да си представи, а са изживяване, опитност на духовното изследване. Това, което вие изнасяте извън наблюдаваните от вас факти, без вие да забележите, не е нищо друго, освен мнението, че не могат да съществуват такива духовни факти. В действителност за доказателство на това ваше твърдение вие не изнасяте нищо, освен че такива духовни факти са непознати за вас. От това вадите заключение, че те не съществуват и че тези, които твърдят, че знаят нещо за тях са мечтатели и фантазори. Духовният изследовател не отнема нищо, абсолютно нищо от вашия свят; той само прибавя към този свят също и неговия. Вие обаче не сте доволни от това, че той постъпва по този начин; вие казвате – макар не винаги ясно – ”човек не бива да говори за нищо друго, освен за това, за което ние говорим: Ние не само искаме да се допусне това, което ние знаем, но изискваме да бъде обявено за измислица на мозъка това, за което не знаем нищо”. Който иска да се подава на такава

“логика”, на него във всеки случай с нищо не може да му се помогне. С тази логика той може да разбере изречението: “В нашите човешки прадеди нашият Аз е живял по-рано директно и той ще живее в нашите преки или коствени потомци. “(Форел, “Живот и смърт”, стр. 21) Обаче не трябва да се прибавя “науката доказва това”, както това става в цитираната книга. Защото в този случай науката “не доказва” нищо, а привързаната към сетивния свят вяра постановява догмата: това, за което аз не мога да си представя нищо, трябва да се счита като заблуждение и който греша против моето твърдение, той е скаран с истинската наука.

Който познава човешката душа в нейното развитие, намира съвсем понятно, че с големия прогрес на естествената наука духовете на първо време са заслепени и днес не могат да се справят във формите, в които по традиция са предадени висшите истини. Духовната наука отново възвръща на човечеството такива форми. Тя показва например, как дните на Сътворението в Библията предават неща, които се разкриват на ясновидския поглед.*/* Сравни Р. Щайнер “Тайните на библейската история на Сътворението”./ Обвързаният към сетивния свят дух намира само, че тези дни на Сътворението противоречат на постиженията на геологията и т.н.. При вникването в дълбоките истини на тези дни от Сътворението, духовната наука е също така далече от това, да ги счита само като “измислици на митологията” и тя не дава за тях никакви алегорични или символични обяснения. Как постъпва тя, това обаче е съвсем непознато на тези, които все още фантазират относно противоречието между тези дни на Сътворението и науката. Не трябва също да се вярва, че духовното познание черпи своите познания от Библията. То има своите собствени методи, намира истините независимо от всички документи и след това отново познава тези истини в съществуващите документи. Но този път е необходим за много съвременни търсачи на истината. Защото те изискват едно духовно изследване, което носи същия характер както естествената наука. И само там, където не се познава същността на такава духовна наука, се изпада в безпомощност, когато се касае за това, да бъдат запазени фактите на свръхсетивния свят от заслепяващите действия на мненията, изградени привидно върху естествената наука. Такова настроение на душата беше даже предчувствано по-рано от един душевно топъл човек, който обаче не можеше да намери за своето чувство някакво духовно-научно свръхсетивно съдържание. Още преди около 80 години една такава личност, Шлайермахер, писа на Люке, който беше много по-млад от него: “Когато разглеждате състоянието на естествената наука, как тя все повече се оформя в едно обширно знание за света, какво предчувствувате вие за бъдещето, не искам да кажа за нашето богословие, а за нашето евангелско

християнство.... Аз предчувствувам, че ние трябва да се научим да си помогаме без многото неща, с които мнозина са свикнали, и които се поставят на мястото на неразривната връзка със същността на християнството. Аз съвсем не искам да говоря за Сътворението на света в шест дни, но понятието за Сътворението, както обикновено се разбира... колко дълго време ще може още то да устои срещу силата на един, построен от научни комбинации светоглед, от чието влияние никой не може да се спаси?... Какво ще стане по нататък, драги мой приятелю. Аз не ще доживея вече това време, а ще мога спокойно да легна и заспя; но вие, приятелю мой, и вашите другари по възраст, какво мислите да правите? “(Богословски проучвания и критики от Улман и Умбрайт, 1829 г., стр. 489) В основата на това изказване лежи мнението, че “научните комбинации” са необходим резултат на фактите. Ако те биха били такива, тогава “никой” не би могъл да избегне тяхното влияние; и ако нечие чувство го влече към свръхсетивния свят, той може да пожелае да му бъде позволено “да легне спокойно и заспи” пред нападението на науката срещу свръхсетивния свят. Предсказанието на Шлайермахер се изпълни дотолкова, доколкото “научните комбинации” обхванаха широки кръгове. Но днес същевременно съществува възможност да се запознаем със свръхсетивния свят по един също така “научен” начин, както познаваме сетивните връзки на нещата. Който се запознава с духовната наука така, както днес вече е възможно, той ще бъде предпазен чрез нея от някои суеверия, но ще може също да приема в съдържанието на своите представи свръхсетивните факти и благодарение на това ще отхвърли наред с другите суеверия също и това, че страхът и неволята са създали този свръхсетивен свят. – Който може да се издигне до този възглед, той няма повече да бъде възпрепятствуван от представата, че чрез заниманията с духовната наука ще бъде отчужден от действителността. Той ще познае, как истинската духовна наука не прави живота по-беден, а по-богат. Без съмнение той не ще бъде съблазнен чрез нея да подценява телефона, железопътната техника и въздухоплаването; но ще види още и някои други практически неща, които понастоящем остават невзети под внимание, когато хората вярват само в сетивния свят и затова признават само една част, а не цялата действителност.

ПРЕДГОВОР ОТ МАРИЯ ЩАЙНЕР

към първото издание на книгата (1939)

Поради изразеното много пъти желание, тези публикувани през 1904 година от др Рудолф Щайнер статии найпосле след тридесет и пет години се издават под формата на книга. Те бяха написани и поместени в първоначално месечно, а покъсно порядко издаваното списание “Луцифер

Гносис”. На това се дължи честото връщане назад и посочване на порано казаното. Повторенията обаче са особено необходими в изучаването на духовната наука. Някои читатели могат да намерят за объркващо, че редом с установената за западноевропейската култура терминология се употребяват понятия от ориенталската езотерика. Тези понятия бяха станали популярни в Европа в края на столетието чрез литературата на теософското общество. Екзотичните имена бяха се отпечатали в паметта; фините нюанси, които ориенталецът свързва с тях, въпреки това останаха скрити за европейца. През целия си живот д-р Щайнер неотклонно работеше за оформянето на нашия, нагоден за сетивните възприятия език и създаването на фини духовни понятия, които с конкретна образност могат да отразят свръхсетивния свят. При описанието на дейността на духовните йерархии той използва обичайната Християнска терминология.

Това, което тук в Хрониката Акаша е изложено в кратък обзор, намира своето продължение в книгите “Теософия” и “Въведение в тайната наука”.

Списанието “Луцифер Гносис” не можеше да продължи да се издава поради прекомерната заетост и изнасяне на лекции, както и други занимания. Редом с излагането на резултатите от духовното изследване, списанието публикуваше много статии, в които д-р Щайнер влиза в дискусия със съвременното естественонаучно мислене. Понеже не може да се изключи, че такива произведения, като “Хрониката Акаша” за повечето неподготвени читатели днес може да изглеждат като отвейна фантастика, налага се от споменатото списание да се вземат и се поместят в началото и в края на книгата, по две статии, които засягат проблемите на съвременното познание. Със своята ясна логика, те трябва да приведат доказателството, че изследователят на свръхсетивните светове може спокойно и по същество да разглежда също и проблеми от настоящето.

Списанието поместваше също и отговори на въпроси, които бяха поставяни от страна на читателите. От тези въпроси помествахме някои, засягащи атлантското човечество и духовната наука. Който иска да се запознае с начина на четене в “Хрониката Акаша”, естествено трябва да се посвети на изучаването на антропософията.

Редом с гореспоменатите книги за напредналите в изучаването на духовната наука насочваме към езотеричните изследвания в “Окултно четене и окултно слушане” и към новоиздания трети том от поредицата: Духовни същества и тяхната дейност, който днес би предизвикал особен интерес: “Историческа необходимост и свобода. Съдбоносни въздействия от света на мъртвите”.

БЕЛЕЖКИ КЪМ ТОВА ИЗДАНИЕ

Под заглавието Хрониката Акаша Рудолф Щайнер публикува в списанието Луцифер Гносис от номер 14 до 35 поредица от статии, които той имаше намерение да продължи. Това не можа да стане, защото издаването на списанието се преустанови с номер 35, поради неговата претовареност.

1907/08 той издаде тези статии като различни единични издания, като на отделните глави бяха поставени заглавия.

В първото издание на събраните в книга лекции през 1939 година, издателката Мари Щайнер прибави и статиите “Културата на съвременността в огледалото на духовната наука” от “ЛуциферГносис” брой 16) Септември 1906 и “Предразсъдъци от мнима наука” от “ЛуциферГносис” брой 35, Май 1908, както и отговори на въпроси от брой 20 и 21, Януари и Февруари 1905.

Като единични издания са публикувани: Нашите атлантски предци, Берлин 1908, 1909, 1918, 1920, Дорнах 1928, 1934.

Към страница:

7 Изказване на Карл Фогтс: В неговата книга “Физиологични писма към образованите от всички браншове”, 1845, стр. 206

Людвиг Бюхнер, 1824-1899 в произведението му

Сила и вещество издадено 1855.

8 както Ладенбург на събранието на прородоизследователите от 1903: Химикът Алберт Ладенбург

(1842-1911) в лекцията му от 21 Септември 1903 “За въздействието на природните науки върху светогледа”, Лайпциг 1903 пред събранието на немските прородоизследователи и лекари от Касел.

Макс Ферворн, 1863-1921.

9 Якоб Молешот, 1822-1893, Естествоизпитател и философ холандски произход.

Давид Фридрих Щраус, 1808-1874, евангелски теолог и писател.

11 Емил Дю Боа Реймонд, 1818-1896. неговата речигнорабимус: “За границите на природознанието”, лекция пред второто събрание на 45. Конгрес на немските прородоизследователи и лекари от Лайпциг на 14. Август 1872.

Raoul France, 1874-1943.

12 August Weismann, 1834-1914, зоолог.

Hugo de Vries, 1848-1935, холандски биолог; главното му произведение: “Теория на мутациите. Опити и наблюдения върху появата на видовете в растителния свят”, 2 том, 1901/03.

W. H. Rolph (непознати жизнени дати), “Биологични проблеми...” , 2. Допълнено издание 1884, стр.96.

13 Johannes Reinke, 1849-1931, неовиталист и противник на Хекел; главното му произведение: “Светът като дело. Очертания на един светоглед върху природонаучни основи”, 2. издание, Берлин 1901.

15 Wilhelm Ostwald, 1853-1932, “Преодоляването на научния материализъм”, лекция, държана на 3. Общо съвещание на Конгреса на обществото на немските естествоизпитатели и лекари от Любек 20. Септември 1895.

18 Платон разказва за остатъците от страната, остров Посейдон: В Диалозите “Тимаиос” und “Критиас”.

145 сравни моята “Теософия” “Теософия. Въведение в свръхсетивното познание на света и човешкото предопределение” (1904); на български издателство Даскалов

162 А. Р. Sinnett, 1840-1921, “Езотерично учение или тайният будизъм”, 2. издание Лайпциг 1899.

182 Фидиас, роден след 500 пр. Хр., починал преди 423 пр. Хр. Атински скулптор.

185 в лекциите за “Жизнените въпроси в теософското движение”: ново публикуване в “LuziferGnosis” 1903-1908. Основоположни статии за антропософията и сведения от списанието “Luzifer” и “Lucifer-Gnosis”, Събр.Съч.-№ 34,1960, стр. 261.

186 August Forel, 1848-1931, швейцарски психиатър, социална етика и изследовател на мравките.

188 Статия в списанието “Kosmos”: Theodor Arldt, род. 1878, 1905, брой 10.

189 Hermann Ebbinghaus, 1850-1909; книгата “Сечение на психологията” изд. Лайпциг 1908.

193 Friedrich Schleiermacher, 1768-1834, евангелски теолог и философ.

Friedrich Лъcke, 1791-1855, евангелски теолог.

ЛИТЕРАТУРА

(Рудолф Щайнер Събрани съчинения)

За понататъшно изучаване и задълбочаване на изложенията от настоящата книга се насочва към следните произведения на Рудолф Щайнер на български издателство Даскалов:

КНИГИ

Теософия. Въведение в свръхсетивното познание на света и човешкото предопределение (1904); Събр.Съч. № 9.

Как се постигат познания за висшите светове? (1904/05), Събр.Съч. № 10

Въведение в Тайната наука (1910) Събр.Съч.
№ 13.

ЛЕКЦИИ

Пред вратите на Теософията. 14 лекции, Щутгарт. 22. Август до 4. Септември 1906, Събр. Съч. № 95.

Теософия на Розенкройцерите. 14 лекции Мюнхен 22. Май до 6. Юни 1907. Събр.Съч. № 99.

Свят, Земя и човек, тяхната същност и развитие, както и тяхното отражение в египетските митове и в настоящата култура, 11 лекции, Щутгарт 4. До 16. Август 1908. Събр.Съч. № 105.

Окултно четене и окултно слушане. Как да внесем действителността в идейния свят? 10 лекции, Дорнах 3. До 6. Октомври, 12. До 26. Декември 1914, Базел 27. Декември 1914. Събр.Съч.№ 179.

Историческа необходимост и свобода. Съдбовни въздействия от света на мъртвите. (Духовни същества и техните въздействия, том III). 8 лекции, Дорнах 2. до 22. Декември 1917. Събр.Съч. № 179.

За предишни състояния на Земята. 4 лекции, Дорнах 20. До 30. Септември 1922. В «Опознаване на човешкото същество според тялото, душата и духът», Събр.Съч. № 347.